

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՊՏՂԱՏՈՒ

ԾԱԹԵՐԻ

SEP 2010

ԲՈՒԾԱՐԱՆ

եհ

Ա Յ Գ Ի Ք

Ե. Բ. Գ. եհ Մ. ՓՐԻԴՈՆԵԱՆՑՆԵՐԻ

ՍԿՐԱ. ԿԱՅԱՐԱՆԻ ՄՕՏ,
ԱՆԴՐԿՈՎԿ. ԵՐԿԱԹ.

ԹԻՖԼԻՑԻ ՆԱՅԱՆԳԻ
ԳՈՐՈՒ ԳԱԽԱՌՈՒՄ:

634.1

Պ-91

23 JUL 2013

634.1
7-91

100
10. 0

ՊՏՂԱՏՈՒ ԾԱՌԵՐԻ

ԲՈՒԾԱՐԱՆՆԵՐ

ԵՒ

ԱՅԳԻՔ

Գ. և Մ. Փրիդոնեան եղբայրների

ընտանեկան երկաթուղիների ՄԻՐԱ կայարանի ժողովի, Թիֆլիզի նահանգի
Գորու գալատում:

Ց Ո Ւ Ց Ա Կ

ՊՏՂԱՏՈՒ ԾԱՌԵՐԻ ԵՒ ԹՓԻԿՆԵՐԻ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Զ

ԱՐԱԳԱՏԻՊ ՄԵ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆՅԻ. ՊՈՒՇԿԻՆԵԱՆ ՓՈՂՈՑ № 12
1904

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 17 Августа 1904 г.

37188-62

ՖԻՐՄԱՆ ԱՐԺԱՆԱՑԱԾ Է ՀԵՏԵԻԵԱԼ ՊԱՐԳԵՒՆԵՐԻ

1899 թ. Ս.-Պետերբուրգի ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ Ռուսական Ընկերութեան Համա-
ռուսական Յօրելեանական ցուցահանդէսում ոսկէ շքադրամի:

1900 թ. Խարկովի Այգեգործական և Տունկաբուծական Հարաւ-Ռուսական
ցուցահանդէսում Երկմտից նախարարութեան ոսկէ շքադրամի:

1901 թ. Այգիների մշակման վերաբերեալ գործիչների համաժողովը՝ այցե-
լելով պողատու ծառերի այգիներն ու բուծարանները, իր ընդ-
հանուր ժողովում վճռեց ֆիրման պարգևատրել պատուատուր վկայա-
գրով:

1901 թ. Կովկասի Գիւղատնտեսական և Արդիւնաբերական ցուցահանդիսում՝
իր մշակած զանազանակերպ ու շատ տեսակ պտուղների ընտիր
յատկութեան և զանազանակերպ մշակած բուծարանների լաւ դը-
րութեան մէջ պահպանելու համար արժանացել է պատուատուր
վկայագրի ըստ ընտրութեան պարգևի:

1903 թ. ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ Ռուսական Պտղաբուծական Ընկերութեան կազմակեր-
պած Ս.-Պետերբուրգի տօնավաճառ-ցուցահանդէսում միջակ ոսկէ
շքադրամի:

1903 թ. Գազրինի այգիների մշակման ցուցահանդէսում ոսկէ մեծ շքադրամի:

Պտղաբուծութեան վերաբերեալ յայտնի գործիչ և «Համառոտ ուղումն պտղատու ծառերի» գրքի հեղինակ, իշխան Ս. Ե. Գաղարինի Օկնինի տընտեսութեան բուծարանների և պտղատու այգիների կառավարիչ—Ի. Ուսիկովը իր՝ Սարկովի այգեգործական և տունկաբուծական 1900 թ. Հարաւ-ուսական ցուցահանդէս» յօդուածում, որ լոյս տեսաւ «Պտղաբուծութիւն» ամսագրի մէջ, գրում է.

«Կովկասը ներկայացնում էր միայն մի հատ բայց մեծ ու հիանալի էքստոնատ^{*}) եւրոպական ընտիր տեսակների շատ խոշոր ու գեղեցիկ պտուղներով և յնչգրիտ անուաններով: Այդ էքսպոնատը պատկանում էր Փրիդոնեան եղբայրներին, որոնք առևտրական բուծարան և պտղատու այգիներ ունեն թիֆլիզի նահանգի Գորու գաւառում: Յուշադրուած պտուղների միջանի տեսակները՝ իրանց սիրուն տեսքով ու խոշորութեամբ տեսնողների զարմանքըն էին շարժում: Բակլայի և արքայախնձորի (անանաս) այգիների պտուղների դեռ ոչ մի տեղ չեմ պատահած: Լաւ էին նոյնպէս Լանաբէրզի բենէտը (խնձորը), Ոսկէ-Պարմէնը, Կանադեան և Օբերդիլի բենէտները, Դանցիզի Կովիլն ու Բաւմանի բենէտը: Ընդամէնը 35 տեսակ խնձոր կար, 15 տեսակ տանձ, 6 տեսակ ընկոյզ, 2 տեսակ զկեռ, 3 տեսակ սալոր: Լաւ էին ինչպէս տանձերը, այնպէս էլ խնձորները: Իսկ դրանց մէջ ամենալաւերը՝ Կիւրէ, Դիւշէս դ'Անգուլէմ, Կլերփօ, Ուրբանիստկա և Բերէ Նապօլէօն կոչուածներն էին»:

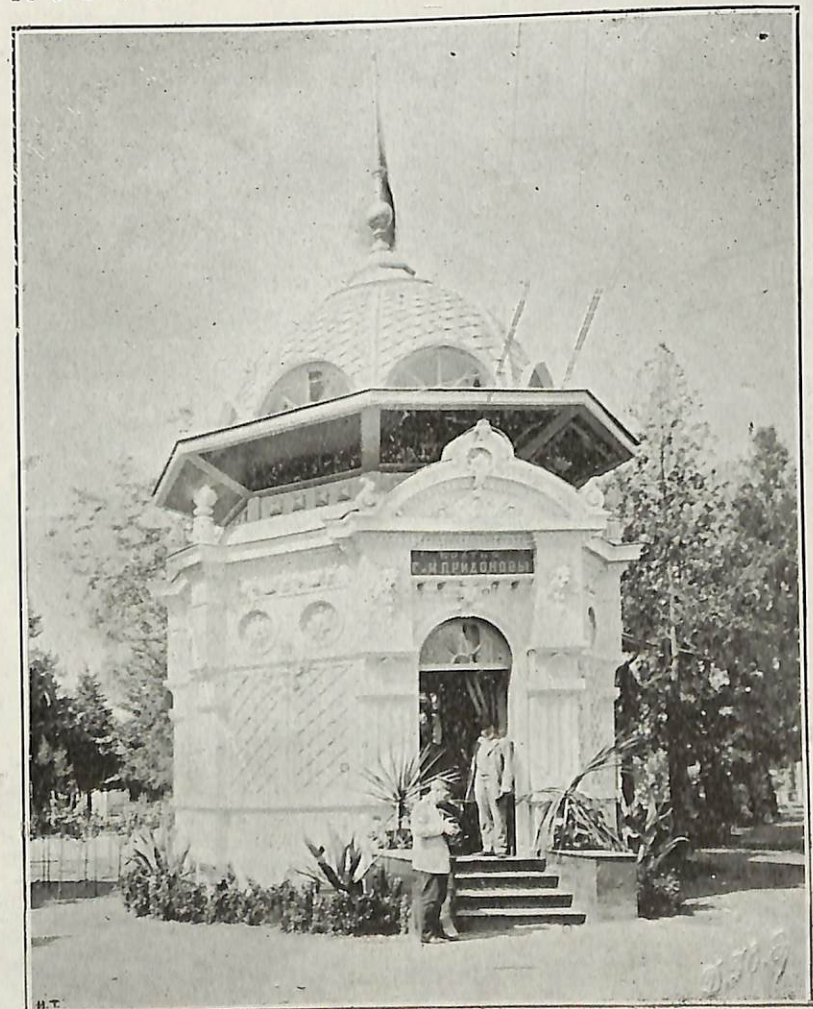
«Պէտք է ուշադրութիւն դարձնել այդ էքսպոնատի անուանացանկի ճշտութեան վրայ, որ մի շատ լաւ օրինակ է. ուստի և ցանկալի է որ մեր բազմաթիւ բուծարանները դրան հետեւեն»:

Մեծ նշանակութիւն ունի ուղիղ անուանների իմանալը, վաճաղի այգի տնկողը միջանի տարուց յետոյ կարող է՝ առանց սխալուելու պատուաստներ անել ուզած տեսակից:

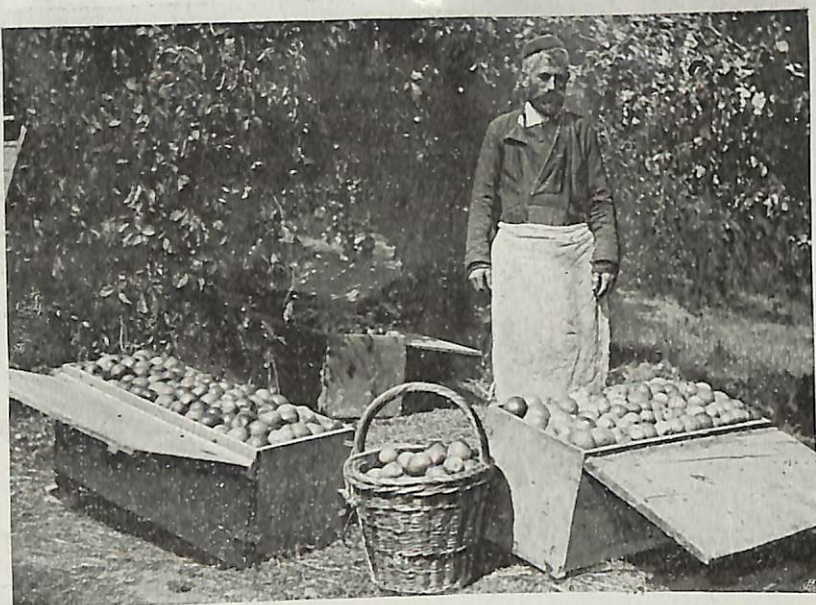
^{*}) Յուշահանդէսում իր ունեցած տպրանքը, իր ձեռագործը ի ցոյց դնող:

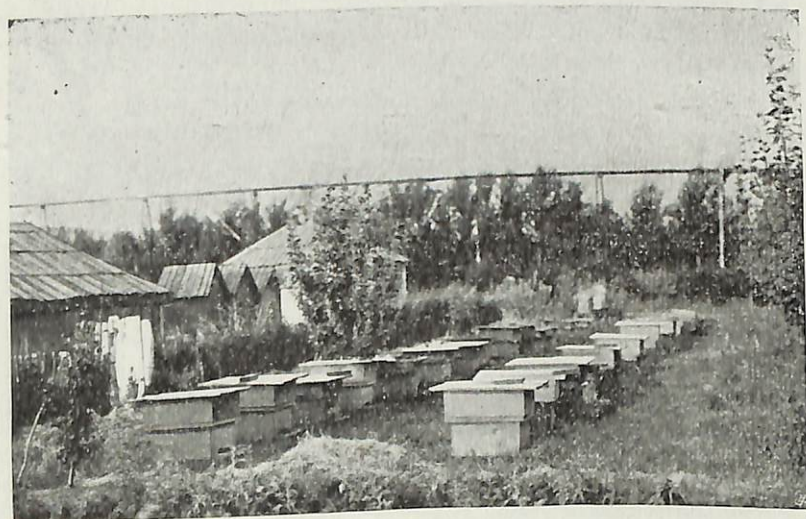
1901 Կովկ. յօբել. ցուցահանդէսում՝ զրաժ սրահակը (պավիլիօն) ներքուստ:

Մըր, Գ. և Մ. Փրիդոնեանների նոյն սրահակը արտաքուստ:

Գ. և Մ. Փրիդոնեան եղբայրների այգու պտղաբաղը:

Գ. և Մ. Փրիդոնեան եղբայրների ներքևի այգու մեղրանոցը:

ԲՈՒԾԱՐԱՆԸ ՊԱՏՈՒԷՐՆԵՐԸ ԿԱՏԱՐՈՒՄ Է՝ ՏՈՒՆԿԵՐ ՈՒՂԱՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՍՏՈՐԵՒ ԼՈՒՋ ԲԵՐՈՒՄՓ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԵՄԱՏ

ՏՈՒՆԿԵՐ ՈՒՂԱՐԿԵԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

1. Յուցակում նշանակուած գներով տունկերը տրվում են միմիայն իր տեղում— բուծարանում:

2. Ստացուած պատուէրները կատարվում են հերթով: Բուծարանը իրան է վերադառնում՝ խնդրած տեսակի պահասութեան դէպքում պատուէրը լրացնել մի ուրիշ յարմար տեսակով, եթէ միայն այդ առիթով ոչինչ չի լինել պատուէրի մէջ:

Պարտք ենք համարում նախագգուշացնել պպ. պատուէր տուողներին, որ չնորհիւ անսպասելի շատ պահանջի՝ քանիմի տեսակների պաշարը կարող է հատած լինել: Ուստի ովքերը ցանկանում են որ իրանց պատուէրները ասանց հրեէ փոփոխութեան կատարուեն, այդպիսիներին խորհուրդ ենք տալիս՝ օրով-առաջ անել իրանց պահանջները:

Զե-ստացած (ճիւղերով — кронистый) ծառերը կարող են սպառուած լինել, ուստի բուծարանը խնդրում է պպ. պատուէր տուողներին՝ իրանց պատուէրների մէջ միշտ յիշատակեն, թէ իրանք չեն կամենում ձե-ստացածների փոխարէն միամեայ ծառիկներ ունենալ, հակառակ դէպքում, եթէ պէտք լինի, ձե-ստացածներին կը փոխարինեն միամեայ ծառիկները:

3. Բոլոր պատուէրները ուղարկվում է պպ. պատուէր տուողների հաշուով և պատասխանատուութեամբ: Պատուէրը ձանադարհին ուշանալու և կամ կորչելու համար բուծարանը իրան պատասխանատու չի համարում:

4. Բուծարանից տունկեր տալը կատարվում է կանխիկ վճարով: Կարելի է պա-տուէրներ տալ նաև վերագիր վճարով, բայց այդ դէպքում պէտք է պատուէրի հետ ուղարկել նաև խնդրածի կէս-գինը: Պատուէր տալիս տունկի արժէքին պէտք է կցել նաև կապոցն ամրացնելու համար: Սակայն կապոցն ամրացնելու արժէքը ճշտութեամբ որոշելը դժուար է, յամենայն դէպս պատուէր տուողից կ'առնուի միմիայն բուծարանի՝ այդ առիթով արած ծախսերը, որոնք՝ չափի համեմատ տատանվում են 50 կոպէկից մինչև 3 կամ աւելի ուրբու միջև մի կապոցի համար: Բուծարանի վարչութիւնը ամեն միջոց գործ է դնում, որ կապոցն ամենայն խնամքով ամրացնուի և ապա թէ ձանա-պարհուի:

5. Պատուէրների ստացման համար իմաց է տրվում պատուէրտուողներին բաց նա-մակով:

6. Երբ պպ. գնողները անձամբ են ընտրում տունկերը, այդ դէպքում պարտա-ւորական չեն ներկայ ցուցակում նշանակուած գները, որոնք կարող են բարձրանալ՝ նայած տունկի ուժին ու գեղեցկութեանը:

7. Այն անձինք, որոնք կամենում են անձամբ վերցնել տունկերը բուծարանից, իրանց գալու օրուայ մասին պէտք է առաջուց յայտնեն:

8. Պատուիրողը պէտք է պարզ և որոշակի գրի իր հասցէն՝ հետն էլ ցոյց տալով փօստի կամ երկաթուղու այն ամենամօտիկ կայարանը, ուր որ պէտք է ուղարկուի ապրանքի ցուցակի պատճէնը (дубликатъ накладной):

9. Պա. գնորդներին խնդրում ենք՝ տեղեկացնել մեզ, թէ ինչ կերպով պէտք է ուղարկուի բեռը, այսինքն՝ երկաթուղով պէտք է ճամբու դնել, թէ՞ որեւէ փոխադրող գրասենեակի միջոցով, և ո՞րն է այդ:

10. Տունկերի ուղարկին սկսվում է մօտաւորապէս հոկտեմբերի վերջից, իսկ դարնանը՝ հէնց որ հողը հալ է ընկնում—հալչոյն սկսվում է:

11. Եթէ տունկերի բեռնահալն ստացվում է սաստիկ ցուրտ—սառնամանիք եղանակին, խորհուրդ ենք տալիս՝ չքանալ հալը, այլ ստանալուն պէս տանել-գետեղել մի հով տեղ, որ պէտք է ազատ լինի սառնամանիքից, այն է՝ ներքնայարկում, կամ այլ յարմար տեղ և բաց անել միայն ան-ժամանակ, երբ կապոցը կրակի հալ ընկնել (բայց ներքնայարկ տանելուց անպատճառ 7—10 օր յետոյ): Եթէ տունկերն ստացուեն թառամած տեսքով, պէտք է տունկերը ծածկել մամուռով կամ ծղնօտով և շուտ-շուտ ջրով ցրցամ տալ—ջուր ցրցնելն վրան, մինչև որ տունկերը հարթուեն—գրաստուեն: Կապոցը բանալուց յետոյ այդպիսի ծառերը պէտք է մի-երկու օրուգիշեր, իսկ եթէ հարկը պահանջի նաև աւելի, ջրի մէջ դնել և միայն այդ անելուց յետոյ տնկել իրանց համար որոշած տեղերում:

12. Այժմեան արտօնեալ սակագնի համաձայն ծառատունկերը տարվում են միայն ճեպընթաց—արագընթաց գնացքներով, բայց վարձը վերցնում են յամբընթացների համեմատ, այն է՝ մի վերստի համար փթին $1\frac{1}{2}$ կոպէկ, ուստի և թանգ չի նստում նոյնիսկ շատ հեռու տեղեր ծառեր ուղարկելը:

13. Պա. պատուէր տուողների կողմից արուած ամեն տեսակ դիտողութիւն՝ ուրախութեամբ կ'ընդունուի բուծարանի կողմից: Տունկեր ուղարկելիս պատահած սխալները, եթէ իմաց արուի իր ժամանակին, կարելի կը լինի՝ հնար եղածին չափ ուղղել այդ սխալները:

14. Երկու կողմի հեշտութեան համար խնդրում ենք՝ պատուէր տալիս անպատճառ նշանակել. նախ՝ որեւէ բաժանմունքից ուղածի ընդհանուր վերնագիրը (օրինակ՝ տեղական, ամերիկական, ամհան, աշնան տեսակներ կայն), ապա №-ն ու անունը՝ թէ հայերէն և թէ ֆրանսէրէն:

Խնդրում ենք՝ թէ՛ դրամական և թէ՛ ապահովուած թղթակցութիւնները ուղարկել այս հասցէով՝

Тифлисъ, М. Е. ПРИДОНОВУ, Сергіевская, 11.

Կամ՝

Въ гор. Гори (Тифлисской губ.) г. управляющему плодовыми питомниками Бр. ПРИДОНОВЫХЪ.

Հասարակ թղթակցութեան հասցէն՝

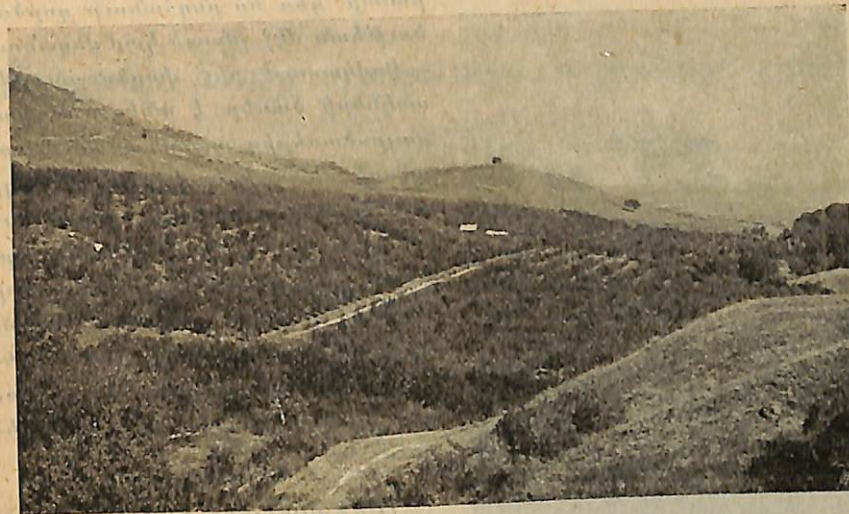
Ст. СКРА Закавказской железной дороги

Плодовые сады и питомники Бр. Г. и М. ПРИДОНОВЫХЪ.

Հեռագրի հասցէն՝

Тифлисъ. Гелогани.

Կամ՝ Скра. Питомники Придоновыхъ.

Պտղատու այգու ընդհանուր տեսքը:

մեծ այգին գտնվում է կիրճի սկզբում՝ բուծարանից երկու վերստ դէնը: Բուծարանի նպատակն է՝ նպաստել, որ երկրի մէջ տարածուի միմիայն ամենաբնորոք տեսակի տունկեր: Որովհետեւ մեղանում—Անդրկովկասում և առհասարակ հարաւային Ռուսաստանում ամենալաւ ձեւ ճանաչուած է $1\frac{1}{2}$ արշին բարձրութեամբ կիսաբուռն, հէնց գրա համար էլ մեր բուծարանում եղած բոլոր պտղատու ծառերը մեծացնվում են այդ ձևով: Որի միջոցին առանձին ուշադրութիւն է դարձնվում կանոնաւոր ձև-տալուն (ճիւղերի ուղղութեան) և լաւ արմատներ զարգացնելու կերպին: Բուծարաններում ծառեր են մշակվում նաև առանց հողը պարարտացնելու եւ ոռոգելու—ջրելու:

Բազմացնելու համար ընտրվում են այնպիսի տեսակները, որոնք արդէն պտուղ են լինում տուած մեր ընտիր տեսակների այգիներում: Իսկ պատուաստի կամ ակնատակներու

համար մատենբը վերցնում են միմիայն մայր-ծառերից: Հնար եղածի չափ այն տեսակներն են ըագ մացնվում, որոնք արդիւնաբերական նշանակութիւն ունեն եւ համոզուած ենք թէ անունները ճիշտ են:

Որպէսզի փորձը աւելի յաջող լինի, բուծարանը ամեն տարի նո-

Բուծարանի երկու տարեկան ծառերը:

Բաժարանի երեք տարեկան ծառերը:

բանոր՝ դեռ ևս ընդհանուր գործա-
ծութեան մէջ չմտած կամ մեղանում
— կովկասում քիչ փորձուած տե-
սակների ծառեր է տնկում և կամ
մայր-ծառերից պատուաստում, որ-
պէսզի սեպհական փորձով պարզի
այս կամ այն տեսակի պիտանիու-
թիւնը և ապա թէ վճռի առաջար-
կելու այդ տեսակները մեր երկրի
համար: Ներկայ ցուցակում առա-
ջարկուած տեսակների հետ այգի-
գործութեամբ պարապողները կա-
րող են ծանօթանալ մեր այգիին-
քում:

Մեր պտղաբուծութեան զար-
գացման համակրողներին խրնդ-
րում ենք հաղորդել մեզ իրանց
կարծիքն ու նկատողութիւնները՝
բռնանակը կապելու ծնի, բու-
ծարանից ստացած ծառերի յատ-
կութեան և թէ նրանց աճե-
ցողութեան մասին: Ամեն մի նը-
կատողութիւն՝ կ'ընդունուի մեծ
շնորհակալութեամբ:

Միքանի խօսք պտղատու այգիներ գցելու և ծառեր տնկելու մասին

Ցանկանալով գտնէ փոքր չափով այն սխալների առաջն առնել, որ
կարող են պատահել պտղատու այգիներ գցելիս, հարկաւոր ենք համարում
շատ համառօտակի տեղեկութիւններ տալ այստեղ՝ պտղատու այգիներ գցելու
և ծառեր տնկելու վերաբերմամբ: Դրանք են.

1. Այգու համար պէտք է յարմար տեղ ընտրել:
2. Այդ ընտրած տեղին համապատասխան տեսակների ընտրողականու-
թիւն և խիստ ընտրութիւն պէտք է անել:
3. Այգտեղ պէտք է տնկել բուծարանում կանոնապահաւորվա ցնուցած —
մեծացրած առողջ ծառեր:
4. Պէտք է հողը պատրաստել:
5. Պէտք է կանոնաւոր տնկել:
6. Այդ ամենը կատարելուց յետոյ պէտք է սկսել լաւ խնամք տանել,
բայց՝ որ գլխաւորն է, անհրաժեշտ է սիրով վերաբերմունք ունենալ դէպի
գործը: Որովհետեւ այդ վերին աստիճանի պարզ երևացող հարցերի կանոնաւոր
գործադրելուցն է կախուած ամբողջովին ապագայ պտղատու այգու յաջողու-
թիւնը:

Մեզանում պտղատու այգի գցելիս դժբաղդաբար շատ քիչ ուշադրութիւն
են դարձնում վերոյիշեալ պահանջների վրայ և երբ արդէն ուշ է լինում
սխալներն ու զանցառութիւններն ուղղելը, նոր սկսում են զանգատուել, թէ
այգիները քիչ արդիւնք են տալիս: Ո՛չ մի բան չպէտք է վաղուան թողնել
և զանցառութեան տալ, այլ ամեն բան իր ժամանակին պէտք է կատարել
և այն՝ ամենայն ճշտութեամբ:

Երբ մասնաւոր մարդիկ՝ իրանց անձնական բաւականութեան համար,
որպէս այգեստէրներ, փոքրիկ պտղատու այգի են գցում, կարող են տնկել՝
ինչ տեսակի ծառ որ կամենան, այլևս ուշադրութիւն չդարձնելով, թէ իրանց
տնկած ծառի տեսակը որքան յարմար է պահանջած պայմաններին: Ի՛նչ
ասել կ'ուզի որ դրանք ևս այն հաշուով են ընտրում տեսակները, որ տար-
ուայ զանազան ժամանակ ուղած պտուղներն ստանան:

Մինչդեռ երբ այգի է գցվում եկամուտ ստանալու նպատակով, այսինքն
կամենում են արդիւնաբերական այգի ունենալ, տեսակների ու տնկուելիք
ծառերի ընտրութեան վերաբերմամբ շատ զգոյշ ու հեռատես պէտք է լինել:
Նոր այգի գցել ուղղորդ եթէ լաւ տեղեակ չէ, թէ ինչպէս պէտք է ընտրել
տեսակները, խորհուրդ ենք տալիս դիմել այնպիսի անձանց, որոնք ձեռնհաս
են աւելի կամ պակաս անսխալ ցուցումներ ու խորհուրդներ տալ իրանց

զիժ ստանալու համար պէտք է ցցեր դնել: Իսկ երբ զժի ուղղութիւնը որոշվում է, բահի օգնութեամբ կա պէտք է զիժ բանալ հողի վրայ: Այդ անկույց յետոյ՝ անցկացրած զժի որևէ մի ծայրից դրվում է եռանկիւնիկը (տես նկար 1): Այդ եռանկիւնիկի երեք անկիւններում, ինչպէս երևում է նկարից, երեք ցից է դրվում, որոնք ցոյց են տալիս անկուած երեք ծառերի տեղը: Երբ այդ երեք ցիցը վէր են տալիս-պրծնում, երեքանկիւնիկը առաջ են շարժում և դնում նոր երկու ցցիկներ, որից յետոյ դարձեալ նոյն ձևով առաջ են շարժում եռանկիւնիկը: Երբ արդէն վերջանում է և որոշվում երկրորդ կարգը, եռանկիւնիկը փոխադրվում է երկրորդ կարգի վրայ: Միևնոյն կերպով էլ որոշվում է երրորդ կարգը, ապա չորրորդը և այգպէս շարունակ, մինչև որ որոշվում են ու պրծնում բոլոր կարգերը: Եռանկիւնիկի ցոյց տուած տեղերում վէր տուած ցցերը՝ ամեն ուղղութեամբ պէտք է բաժանուած լինեն կանոնաւոր կերպով: Իսկ այն տեղի վրայ, որ բաւական թեք է, որպէսզի կարգերը իրար չմօտենան, ծառերը անկելիս՝ ցցերի փոխարէն եռանկիւնիկի կողմերը պէտք է դնել հողի վրայ և վերի մասը բարձրացնել հորիզոնական գրութեամբ եռանկիւնիկին, այդ միջոցին տեղը նշանակելու համար ցիցը դրվում է որպէս կապարալար:

Որպէսզի փոսեր փորելիս կարգերի կանոնաւորութիւնը պահպանուի, աւելի լաւ է որ ցցերը չհանուեն, այլ քանի փորուի, այնքան խորը վէր տալ և վերջիվերջոյ ամրացնել վերջին փորուածքի յատակի վրայ: Կարող է պատահել, որ ցցերը հեշտութեամբ կորչեն և ծառեր անկելիս հարկ լինի նորից որոնել փոսի կենդրոնը, ուր դրուած էին ցցերը: Այդ աշխատանքը թեթեւացնելու համար պէտք է բոլոր կարգերի ծայրերին մի-մի ստուգիչ ցից դնել:

Ահա այդ ստուգիչ ցցերով՝ որոնցով խաչաձև կտրվում են կարգերը, կարելի է հեշտութեամբ գտնել փոսերի կենդրոնները՝ կորած ցցերի տեղը նորերը դնելու համար:

Թէ որքան տարածութիւն պէտք է յատկացնել կարգերի կամ կարգերում եղած ծառերի համար, որոշակի ասել զժուար է: Այդ ամենը կախուած է՝ տեսակներից, որոնք պէտք է անկուեն, գնած ծառերի ձևից, վայրի կիսածառի աճման ոյժից, որին պատուաստած է ուղած ծառի տեսակը, և տեղական կլիմայական ու հողի յատկութիւններից: Բայց առհասարակ պէտք է կանոն ընդունել, որ խնձորենիներն ու տանձենիները, որոնք պատաստվում են վայրի կոճղերի վրայ, չպէտք է խիտ անկուած լինեն, այլ ամեն կողմից 3 սաժէն հեռու-հեռու իրարից: Այդ կերպով մի գետնատին կամ մօտ $1\frac{1}{4}$ -ական օրավար հողի վրայ կարելի է լինում 260 ծառ անկել: Տանձենիները պէտք է իրարից հեռու լինեն $2\frac{1}{2}$ սաժէն, սալորի, բալի, կեռասի ու ծիրանի ծառերը՝ 2—3 սաժէն. գեղձի ու սերկիլի ծառերը՝ 2 սաժէն: Իսկ սերկիլի ծառին պատուաստած տանձի ու խնձորի ծառերի, ինչպէս նաև գրախտախնձորենու վրայ պատուաստածների համար 1— $1\frac{1}{2}$ սաժէն տարածութիւն էլ բաւական է:

Սակայն արհեստական կերպով ձև-ստացած ծառերի համար ճշտութեամբ որոշել թէ որքան պէտք է լինի նրանց միջև լինելիք տարածութիւնը, անկարելի է: Ամեն բան կախուած է ծառի տեսակից և այգու մէջ եղած ծառերի՝ միմեանցից ինչ հեռաւորութեամբ գետեղուած լինելուց: Իսկ ընդհանրապէս այդ տարածութիւնը տատանվում է $1\frac{1}{2}$ արշինի՝ լարաձև ուղղահայեացների համար, և $1 - 1\frac{1}{2}$ և աւելի սաժէնի միջև՝ արմաւենու ձևի և հորիզոնական լարաձևերի համար:

Հէնց-որ ցցերով որոշում են այն տեղերը, ուր պէտք է անկուեն ծառերը, սկսում են փոսեր փորել: Հողը որքան աժուր է, այնքան էլ վաղ պէտք է սկսել այդ աշխատանքը: Ընդհանրապէս պէտք է կանոն ընդունել, որ փոսերը պէտք է փորուեն անկելուց՝ առնուադն 3—4 ամիս առաջ: Գարնանը անկուելիք ծառերի համար փոսերը պէտք է փորուած լինեն նախընթաց տարուայ աշնանը, որպէսզի հողը լաւ ցրտահարուի ձմեռը:

Իսկ ինչ վերաբերում է փոսի մեծութեանը, պէտք է ասած՝ որ ինչքան լայն լինի փոսը, այնքան էլ լաւ կը լինի, որովհետև արմատները կարող են աճել ու տարածուել նաև լայնութեամբ: Ընդունուած է՝ փոսերը փորել 2 արշին լայն և մի արշինաչափ էլ խորը: Բալի և գեղձի ծառերի համար կարելի է բաւականանալ աւելի քիչ խորութեան փոսերով:

Իսկ չափից դուրս չոր տեղերում փոսի խորութիւնը $1\frac{1}{2}$ արշինից աւելի չպէտք է լինի: Ո՛րքան հողը աղքատ է և նրա շերտը բարակ, որքան ստորերկրեայ շերտը վատ, այնքան ևս փոսերը պէտք է փորել աւելի լայն և պակաս խորը:

Փոսեր փորելիս հողի վերին շերտը, որ առաջուց մշակուած է և ուրեմն աւելի հարուստ բուսահողով, պէտք է ածել մի կողմը, իսկ ներքին շերտն էլ միւս կողմը, ինչպէս ցոյց է տալիս 2-րդ նկարը: Այդ նրա համար է, որ լաւ հողը գործածուի անկելիք ծառերի արմատի տակն ածելու, իսկ ներքին շերտը վերելից ածելու, որ օգի և խոնաւութեան ազդեցութիւնից նոյնպէս լաւանում է ժամանակով:

Այնտեղ, ուր հողը վատ է, լաւ է որ լաւ հողով խառնուի. օրինակ՝ այրուած փէյին, եթէ հարկ լինի՝ նոյնիսկ աւագ և կամ արուեստականապէս պարարտացնել, այն է՝ խոռնել ոսկորի փոշի, փայտի մոխիր և այլն:

Ծառերը անկելուց մի երեք շաբաթ առաջ փոսի մէջ 2 վերջոյ խորութեամբ ցից են վէր տալիս, որին պէտք է յետոյ կապուի ծառը: Ցցերը վէր տալիս— ցցելիս պէտք է ուշադրութիւն դարձնել, որ նրանք ամեն ուղղութեամբ ուղիղ կարգեր կազմեն: Ցցերը պէտք է կոկիլի—հարթ և ուղիղ լինեն *):

Ցցերը դնելով փոսի մէջ, երկու երրորդական ($\frac{2}{3}$) խորութեամբ հող են ածում: Երբ հողը բաւականաչափ նստած է լինում, այն-ժամանակ սկսում են անկել ծառիկները, որի միջոցին անկելուց առաջ ցցի մօտ փխրուն, լաւ

*) Շատ օգտակար է, նոյնիսկ անհրաժեշտ, որ ցցի այն մասը, որ պէտք է հողում լինի, մի արշինաչափ 3 շաբաթ 3 0/0 պղնձի արջաօպի լուծուածքի մէջ դրուի: Այդ բանից ցցերը աւելի զիմացկուն կը դառնան և թէ արգելք կը լինեն զանազան վնասակար սունկերի զարգանալուն, որոնք հեշտութեամբ վարակում են անկուած ծառի արմատները:

հողից կոնուսածն կիտուկ են անում—թմբիկ են շինում (տես նկար 3) և ապա թէ վրան նստացնում անկելիք ծառիկը:

Կրկնում ենք՝ առանձին ուշադրութիւն պէտք է դարձնել ծառիկների ընտրութեան վրայ: Երկամեայ և երեք-ամեայ ծառիկները աւելի լաւ են դիմանում բոլոր կատարութիւն գործողութիւններին, որոնք տեղի են ունենում անկելիս, այն է՝ հողից—իր նախկին տեղից հանելուն, արմատները կտրուտելուն և այլն, ուստի և խորհուրդ ենք տալիս նոր այգի գցելու համար վերցնել բոս կարելոյն այդ հասակի խնձորի, տանձի, բալի, կեռասի ու սերկելի ծառիկներ: Ծառիկները պէտք է աճած լինեն ուղիղ, ուժեղ բուն ունենան, պէտք է կանոնաւոր ձև-ստացած ու զարգացած արմատներով լինեն: Անդրերկովկասի համար ամենից լաւը միջին տեսակի բուն ունեցող ծառիկներն են:

Ծառիկները անկելիս պէտք է միտը պահել, որ բուծարանում հողի մէջ եղածից աւելի խորը չպէտք է թաղել, ընդհակառակը՝ ծառի պարանոցը միշտ պէտք է բարձր մնայ երկրի մակերևոյթից. որովհետև հողը փոսերի մէջ նստելով—վայր իջնելով, ներքև կը գնայ նաև ծառիկը: Իսկ եթէ շատ է խորը թաղվում, անխուսափելի է լինում ծառերի հիւանդանալը: Նախքան ծառիկը անկելը, պէտք է ուշադրութեամբ աչքի անցնել նրա արմատները, որոնցից բոլոր մեռածներն ու կոտրուածները անպատճառ պէտք է տակից կտրուեն, բայց այնպէս՝ որ կտրուածքը գէպի ներքև լինի ուղղուած: Ծառ երկար արմատները պէտք է միքիչ կարճացնել, իսկ բոլոր մանրիկ արմատներին ձեռք չտալ, թողնել անփնտռ: Արմատն այդպէս քշելուց—հարկաւոր համարուածները կտրուելուց յետոյ լաւ կը լինի, եթէ ծառիկը արմատի կողմից ջրոտ փոսի մէջ գնուի և մնայ միքանի ժամ, որպէսզի ծառիկի արմատ-թերիկները ջրակալեն: Յետոյ հանել և արմատները կրկին ջրի մէջ 6 ժամ լաւ թրջոց գնելուց յետոյ նորից հանել ու թաթախել թանձր կաւի ու տաւարի թրիքի մէջ, որպէսզի թէ արմատները պաշտպանուեն օդի անմիջական ազդեցութիւնից և թէ հողը ամուր կաշի արմատներին, որ առանձնապէս մեծ նշանակութիւն ունի, եթէ գարնանն է անկվում: Ուրեմն քշած ծառը պէտք է այնպէս անկել, որ նրա պարանոցը 1 կամ 2 վերջոյ բարձր մնայ երկրի մակերևոյթից, և որպէսզի այդ բանում սխալ չպատահի, փոսի լայնութեամբ ուղիղ փայտ են գցում (տես նկար 4), որ ցոյց տայ երկրի մակերևոյթը: Նկար 4-րդը նաև ցոյց է տալիս, որ ծառ անկելու գործողութիւնը անպատճառ երկու հոգով պէտք է կատարուի, որոնցից մինը բռնում է—պահում է ծառը ուղղահայեաց դրութեամբ, իսկ միւսը ուղղում է արմատները և հոգով էլ ծածկում: Ծառը անկելիս վերին շերտի լաւ հողը, որ մի կողմ էր ածուած, և կամ արուեստականապէս պարարտացրածը պէտք է ձեռքերով բաժանել արմատների մէջ և նրանց արանքները—մէջերը լցնել այնպէս, որ դատարկ տեղ չմնայ:

Տնկելու միջոցին փոսի շրջանի հողը, որին դեռ չեն հասել անկած ծառիկի արմատները, պէտք է ժամանակ-առժամանակ ոտքով տփափել, որպէսզի ծառիկի շատ նստելու առաջն առնուի. բայց երբ արդէն հասած են լինում

արմատին, այդ բանը չի կարելի անել, եթէ ոչ արմատները կարող են պոկուել: Ինչպէս վերև ասացինք՝ ծառիկը այնպէս է նստում հողի մէջ, որ արմատին մօտ եղած պարանոցը 1—2 վերջոյ բարձր է մնում երկրի մակերևոյթից: Ահա այդ պատճառով է ծառիկի անկելը կատարվում հողակոյտերով—կիտուկներ անելով: Տնկելիս երբ հողակոյտը—կիտուկը—թմբիկը փոսի մէջ լաւ նստի, իսկ նրա հետ ևս կը նստի նաև ծառիկը, այն-ժամանակ բնի պարանոցը կրկին կը գտնուի այն տեղում, ինչ տեղ որ էր բուծարանում աճելիս, այսինքն երկրի մակերևոյթի վրայ:

Մի-երկու օրից յետոյ անկած ծառիկը կապում են ցցին, բայց ոչ-ամուր որպէսզի ծառիկը ազատ կերպով կարողանայ նստել վայր իջնող հողի հետ: Յիցը կտրում են ճիւղերից երկու վերջոյ ցածր (տես նկար 5):

Երբ նկատուի որ ծառն ու հողը այլևս դադարել են նստելուց, պէտք է վերջնականապէս կապել ուրած ճիւղերով, շորի ծլանգներով—կտորտանքներով և կամ՝ որ աւելի լաւ է, հասարակ մահուդի եղերքներով. բայց կապել այնպէս, որ ծառիկի ու ցցի մէջ այդ կապը այսպիսի մի ձև ստանայ՝ ∞:

Այդպիսի կապը չի թողնում որ կապուած ծառը շփուի—քսուի ցցին, իսկ այդ անհրաժեշտ է, որ այդպէս լինի, որպէսզի ծառիկը ազատ մնայ պլոկուելուց—վիրաւորուելուց, որ կարող է պատճառ դառնալ ծառի վտանգաւոր հիւանդանալուն սարսափանով—խլիրով (ракъ) կամ դրա այրուած-զաւոր հիւանդանալուն սարսափանով—խլիրով (ракъ) կամ դրա այրուած-քով: Ծառը անկելուց յետոյ անհրաժեշտ է ջրել, իսկ ծառի շուրջը եղած փուշ-փուշ հողը ծածկել հին յարդով (դարման), խոտով և կամ բոլորովին այրուած-պրծած փէյնով: Տնկելը վերջացնելուց յետոյ անհրաժեշտ է վեր կտրուած-պրծած փէյնով: Տնկելը վերջացնելուց յետոյ անհրաժեշտ է վեր կտրուել ձև-ստացած ոտիկները, որ առանձնապէս նշանակութիւն ունի մեր երկրի կլիմայում: Ձև-ստացած ոտիկները կտրուում են երկարութեան երկու երրորդականը ($\frac{2}{3}$), կամ աւելի ճիշտն ասած՝ թողնվում է երկարութեան մի երրորդ ($\frac{1}{3}$) կամ մի չորրորդ ($\frac{1}{4}$) մասը (տես նկար 6), այնպէս որ ցած գետեղուած—գտնուած ոտիկները կտրվում են երկու-երեք աչք աւելի երկար վերահիններից: Իսկ մէջտեղի գլխաւոր ոտիկը աւելի երկար է թողնվում կողքիններից. դրա վրայ թողնվում է 10 աչք: Միշտ պէտք է կտրել արտաքին աչքի վրայից և վերքը—կտրածը խնամքով ձեփել:

Անհրաժեշտ է կրաշուր քսել անկած ծառերին: Կրաշուրի հետ պէտք է խառնած լինի միքիչ կապոյտ քար—պղնձի արջասպ: Այդ գործողութիւնը պէտք է կատարել տարեկան երկու անգամ, այն է՝ գարնանը և աշնանը: Այդ նպատակի համար լուծուածքը այնպէս են պատրաստում. վերցնում են 8 դոյլ (վեդրօ) ջուր, մէջը լուծում 7 $\frac{1}{2}$ գրվանքայ չհանգած կիր, իսկ մի ուրիշ ամանի մէջ էլ տաք ջրում լուծում են 7 $\frac{1}{2}$ գրվանքայ պղնձի արջասպ, որի վրայ և ածում են կրաշուրը: Բայց անպատճառ կրաշուրը պէտք է ածել պղնձի արջասպի վրայ և ոչ ընդհակառակը:

Մեզ մօտ—Անդրկովկասում չափազանց օգտակար է հէնց առաջին տարում նոր անկած ծառերը փաթաթել ծղոտով կամ մամուռով: Ծառի բնի

այդպէս փաթաթելը՝ թէ պաշտպանում է անկած ծառը այրող արեւից ու խոր-
շակ քամուց և թէ շատ ձախորդութիւններին:

Տնկելուց յետոյ ամբողջ ամառուան ընթացքում ամենայն եռանդով պէտք է պոկել-հեռացնել ծառի մօտից անպէտք բոյսերը, ծառի շուրջը եղած հողը փուշ-փուշացնել, անկային հիւանդութիւններից բժշկել և ոչնչացնել զանազան փնաս-տուողներին, իսկ եթէ հարկաւորուի, նոյն կերպ վարուել նաև սողնակներու — ջրեղու վերաբերմամբ:

Այն տեղերում, ուր նապաստակներ կան, ձմեռը պէտք է ծառերը փշապատել, ինչպէս ցոյց է տալիս նկար 8-րդը:

Իսկ անսխալ իմանալու համար թէ ինչ տեսակի ծառեր են տնկուած այդում և ինչ կարգով, անհրաժեշտ է բոլոր անկած ծառերի անունները մի-առ-մի նշանակել մատենանի մէջ. մի բան՝ որ առանձին զփութարութիւն չի պահանջում, բայց որ յետոյ ահադին ծառայութիւն կը մատուցանի, երբ հար-կաւորուի՝ պատուաստի համար մատներ վերցնել ուղած ծառից:

Ահա այդ էր համառոտակի այն ամենը, ինչ-որ անհրաժեշտ է անպատճառ ինկատի ունենալ ծառեր տնկելիս: Սակայն ծառեր տնկելը բաւական չէ և չպէտք է ձեռքներս ծալած նստենք ու արդիւնքի սպասենք, այլ անհրաժեշտ է շարունակ ու անդադար խնամք տանել ծառեր տնկելուց յետոյ էլ: Իսկ թէ ինչպէս պէտք է խնամք տանել թէ ծառերի և թէ առհասարակ այգու վրա, խորհուրդ կը տանք գիմել մասնագէտների գրուածքներին: Դրանք են.

1) Н. И. Кичуновъ. Руководство по веденію плодового сада и питомника. Изданіе Н. В. Петрова въ Харьковѣ.

2) Э. К. Клаусенъ. Краткій учебникъ по плодоводству ц. 30 к.

3) А. С. Гребницкій. Уходъ за плодовымъ садомъ ц. 1 р. 25 к.

4) Руководсво къ плодоводству для практиковъ по Гоше. цѣна 12 руб.

5) И. П. Усиковъ. Краткая помология въ описаніяхъ и рисун-кахъ для русскихъ плодоводовъ къ выбору лучшихъ сортовъ пло-довыхъ деревьевъ и ягодныхъ кустовъ для доходныхъ насаждений.

6) В. В. Пашкевичъ. Учебникъ садоводства для низшихъ школъ садоводства.

Իսկ ամեն մի պտղաբուծութեամբ պարապողին մեծ ծառայութիւն կ'անի՝ ընտիր և ոչ-թանկ «Плодоводство» ամսագիրը, որ Կայսերական ուսա-կան Պտղաբուծութեան Ընկերութեան օրգանն է, տարեկան գինը 2 ռուբլի: Բաժանորդագրութիւնն ընդունվում է խմբագրատանը. — С.-Петербургъ, Чернышевъ переулочъ, № 16.

Վերջիշեալ գրքերի մեծ մասը կարելի է ստանալ Թիֆլիզի Կովկասեան ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ Գիւղատնտեսական Ընկերութեան միջոցով:

ԽՆՁՈՐԵՆԻՓ

ԱԿՆԱՏԱԿԱԾՆԵՐ ԿԱՄ ՊԱՏՈՒԱՍՏՆԵՐ ՎԱՅՐԻ ԽՆՁՈՐԵՆՈՒ ՎՐԱՅ

Դեռ ձեւ-չստացած (առանց միւղերի) տարեկանների հատը 30 կ. հարիւր 25 ո.

Ձեւ-ստացած — ԺԻՂԵՐՈՎ, երկու տարեկանների հատը 40 կ. հարիւրը 35 ո.

» երեք տարեկանների հատը 45 կ. հարիւրը 40 ո.

Ա մ ո ա ն տ ե ս ա կ ն ե ր

№ 32 Ամարային դեղձամման կարմիր խնձոր. Sommerapfel Pfirsichrother. Յունիս—օգոստոս: Որպէս ամառուայ ծախու պտուղներից մինը, արժէ բազմացնել: Պտուղը միջին մեծութեան է և սիրուն: Ծառը շատ չի մեծանում, բայց շուտ է սկսում պտուղ տալ ու հողի վերաբերմամբ էլ պահանջկոտ չէ:

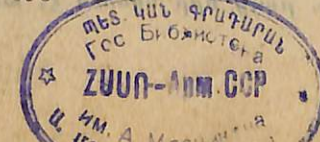
№ 49. Հաշտարխանի սպիտակ խնձոր.—Pomme d'Astracan blanche. Weisser Astrakan. Պտուղը միջին մեծութեան է, քնքուշ և հիւթալից: Զպէտք է թոյլ տալ որ պտուղը հասնի ծառի վրայ, եթէ ոչ՝ կը դառնան ալիւրանման: Եթէ իր ժամանակին քաղուի, կարելի է միքանի շարաթ պահել: Հասնում է յունիսի վերջին և յուլիսի սկզբ-րին: Ծառը շատ դիմացկուն է, հողի վերաբերմամբ էլ պահանջկոտ չէ ու շուտ է սկսում պտուղ տալ:

№ 47. Հաշտարխանի կարմիր խնձոր.—Pomme d'Astracan rouge. Astrakan rother. Սիրուն է և համեղ: Հասնում է յուլիսին: Ծառը բերրի է և շատ է սկսում պտուղ տալ: Շուկայի—բաղարի պահանջին յարմար է, թէև հեռու ձամբորդութեան չի դիմանում:

№ 129. Օկինի ամարային Կալվիլ.—Բաց-կարմրագոյն սիրուն խնձոր է: Հաս-նում է յուլիսի վերջին: Ծառը աչքի է ընկնում սիրուն հառակով և առատ պտուղաբե-րութեամբ:

Ա շ ն ա ն տ ե ս ա կ ն ե ր

№ 24. Ամարային (շերտաւոր) Պարմէն.—Pearmain strié d'ete. Օգոստոս—սեպտեմբեր Ծառը լաւ է աճում, հողի վերաբերմամբ պահանջկոտ չէ և պտղառատ է, մանաւանդ խոնաւ տեղերում, թէև չոր տեղի վրայ ևս լաւ է բնամ-դալիս—աճում: Աշ-նան լաւ խնձորներիցն է: Անգլիայից է բերում:

№ 38. Աշնանային կարմիր Կալվիլ.—Calville rouge d'automne. Սեպտեմբեր—նոյեմբեր: Խոշոր է և շատ գեղեցիկ. սրան ևս պէտք է համարել տնտեսութեան և շուկայի համար յամար տեսակներից մինը: Ծառն աչքի է ընկնում իր խիստ աճեցողութեամբ. հողի ու տեղի վերաբերմամբ քիչ պահանջկոտ է, բայց թաց հողում առանձնապէս աւելի է յաջողվում, ուր անչափ շատ է մեծանում և վերին աստիճանի էլ շատ բերք է տալիս: Եթէ ուշ է քաղվում, կակուղ մասը փխրունանում է: Բերրի տեսակիցն է:

№ 97. Չելլինիի խնձոր.—Cellini. Օգոստոս—սեպտեմբեր: Հիանալի խնձոր է. ծառը աչքի է ընկնում առատ պտղաբերութեամբ, ղիմացկունութեամբ և լաւ աճեցողութեամբ: Սկսում է պտուղ տալ 2—3 տարեկան հասակից, մանուսնդ եթէ պատուաւ տած է թոյլ աճող կոճղի վրայ: Որպէս աշնան տեսակ, արժէ որ տարածուի:

№ 54. Փլորիանի վարդագոյն խնձոր.—Rosenapfel Florianer. Սիրուն գոյնի խնձոր է և միատեսակ պիտանի թէ սեղանի, թէ տնտեսութեան և թէ շուկայի համար:

Չ մ ո ա ն տ և ս ա կ ն ե ր

№ 34. Ադամսի Պարմէն—Pearmain d'Adams. Դեկտեմբեր—մարտ: Սրա ծառը՝ որ հողի վերաբերմամբ պահանջկոտ չէ, աճում է շատ լաւ, պտուղ տալ է սկսում վաղ և առատ:

№ 3. Ազնիւ տեսակի դեղին խնձոր.—Golden noble. Հոկտեմբեր—յունվար: Սրա ծառը աչքի է ընկնում իր գեղեցիկ հասակով. հողի վերաբերմամբ պահանջկոտ չէ և լաւ է ղիմանում ձմեռան խստութեանը: Բերրի տեսակիցն է և համարեա ազատ սընկային հիւանդութիւններից: Հասնում է հոկտեմբերին:

№ 7. Այգէրի կարմիր խնձոր.—Sothor Eiserapfel. Ծառը լաւ է աճում, երկարակեաց է և բերրի: Ծաղկում է ուշ, որ մեծ նշանակութիւն ունի այն տեղերի համար, որոնք ենթակայ են լինում եղեամներին: Պտուղները զարմանալի կերպով երկար են պահվում, որի համար և ֆրանսիացիք անունը դրել են «Durable trois ans»—երեք տարի ղիմացող: Այս խնձորը լաւ ղիմանում է նորը հասնելուց էլ շատ աւելի երկար:

№ 79. Անգլիական ոսկեպսակ—Pepin d'Angleterre. Շատ պտղաբեր տեսակիցն է սրա ծառը: Պտուղը հասնում է աշնանը և ղիմանում է մինչև գարուն: Ծառը խոնավ հող է սիրում:

№ 26. Անգլիական դեղապետի խնձոր. Englische Spital Reinette, Syke House. Նոյեմբեր—ապրիլ: Սա բերում է Անգլիայից. ըստ կարելոյն պէտք է շատ ուշ քաղել: Ծառը թոյլ է աճում, հողի վերաբերմամբ պահանջկոտ չէ, բայց աչքի է ընկնում զարմանալի առատ պտղաբերութեամբ: Արժի որ մշակուի այս տեսակը:

№ 20. Անտոնովկա: Սեպտեմբեր—յունվար: Ծախու համար լաւ է. քաղը սեպտեմբերից ոչ-վաղ: Մեղ մօտ—կովկասում պահվում է բարձր տեղերում՝ պտուկած դրութեամբ, իսկ ցածր տեղերում փոխվում է աշնան խնձորի: Ծառը շատ լաւ է աճում, շուտ չի սկսում պտուղ տալ, բայց երբ սկսում է, առատ է տալիս:

№ 106. Արքայական յօգեւանական Գրահամա.—Grahams royal jubilee. Հոկտեմբեր—մարտ: Այս խնձորը Ազլիայից է բերում. խոշոր է, լաւ է ղիմանում ճամբորդութեան, ուստի և շուկայի համար՝ շատ յարմար է: Ծառը ուշ է ծաղկում, ամեն տարի առատ պտուղ է տալիս:

№ 25. Արքայական ցողունակարճ—Court pendu plat. Յունվար—մարտ: Մըշակելու արժանի տեսակիցն է և ամենահամեղներիցը. լաւ է թէ սեղանի և թէ շուկայի համար, ուր մեծ պահանջ կայ: Ծառը շատ պտղատու է: Ուշ ծաղկելու շնորհիւ դարնան ցրտերից չի վնասվում: Հողի ու տեղի վերաբերմամբ պահանջկոտ չէ: Պառկած պահելու խնձոր է: Պէտք է շատ ուշ քաղել, եթէ ոչ՝ պտուղը ճլրում է: Առողջ կերպով աճում է այնպիսի չոր տեղերում, ուր միւս տեսակները համարեա չեն մեծանում: Այս ծառի յատկութիւնն այն է որ պտուղը անհամեմատ ամուր է լինում կպած ծառին, որի համար էլ այս տեսակը շատ լաւ է այն տեղերի համար, որոնք ենթակայ են զօրեղ քամիներին:

№ 15. Արքայախնձոր—Reinette Ananas. Նոյեմբեր—փետրվար: Աղանդերի (դեսսերտի) համար առաջնակարգ խնձոր է և թանգ էլ գնահատվում է մայրաքաղաքներում: Ծառը դանդաղ է աճում, բայց սկսում է վաղ ու առանձնութեամբ պտուղ տալ: Պտուղը լաւ է ղիմանում ճամբորդութեան: Առանձնապէս յաջողվում է դուսէնի վրայ պատուաստածը: Ծառը ղիմացող է անկային հիւանդութիւններին:

№ 37. Բաումանի ոննէտ—Reinette Baumann. Նոյեմբեր—ապրիլ: Սրա ծառը վաղ, կանոնաւոր և առատ պտուղ է տալիս, ուստի և բոլոր պտղաբոյժների ասելով՝ ցանկալի է որ ընդարձակ տարածումն ստանայ մեղանում: Բայց հնայելով արդիւնաբերական լինելուն, դըժբաղդաբար շատ քիչ է տարածում: Նոյնիսկ վաղ քաղած պտուղը ևս չի ճլրում և լաւ է պահվում:

№ 27. Բլենհէյմի ոսկեխնձոր—Reinette dorée de Blenheim. Նոյեմբեր—մարտ: Արդիւնաբերական տեսակից է, մեղանում սրա աճեցնելը շատ ցանկալի է: Ծառը լաւ է աճում և աչքի է ընկնում պտղառատութեամբ: Ուշ պէտք է քաղել:

№ 98. Բուրխարդի ոննէտ—Reinette de Bouchardt. Այս խնձորը աւելի աշնան է քան ձմեռան, քանի որ պտուղը սկսում է հասնել սեպտեմբերին ղիմանում է մինչև յունվար: Ծառը հողի վերաբերմամբ առանձնապէս պահանջկոտ չէ. վաղ է սկսում պտուղ տալ և շատ կանոնաւոր: Ամեն տարի լաւ բերք է բերում:

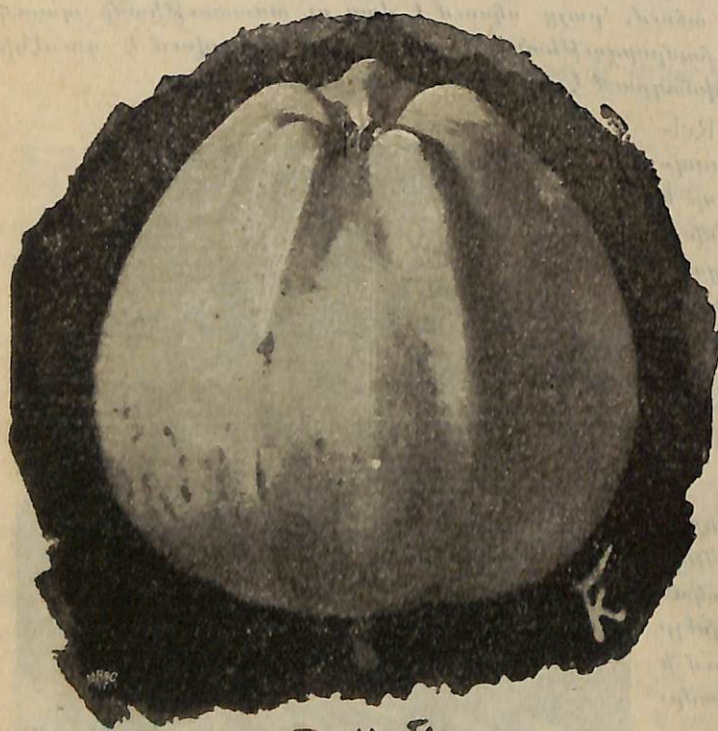

Սպիտակ Կալվիլի 8-ամեայ ծառը դուսէնի վրայ պատուաստած:

№ 111. *Բերնի նոր խնձոր*—Neuer Berner Apfel. *Դեկտեմբեր*—մայիս: Սա բոլորովին նոր է: Յանձնարարվում է շնորհիւ իր սիրուն տեսքի ու միւս աչքի ընկնող յատկութիւնների համար: Սա դեռ շատ քիչ է հետադասուած մեղանում:

№ 68. *Բիսմարկ*.—Bismarck-Apfel aus Neuseland. *Հոկտեմբեր*—մայիս: Այս նոր տեսակի խոշոր խնձորը շատերն են սկսել աճեցնել: Դիմանում է մինչև մայիս: Արժանի է որ աճեցնուի ոչ-միայն մասնաւոր, այլև արդիւնաբերական այգիներում: Մանաւանդ աչքի է ընկնում սրա երկու տարեկան պատուաստի պտուղ տալու յատկութիւնը:

№ 29. *Բոլկէնի խնձոր*.—Bolkenapfel. *Յունվար*—յուլիս: Պիտանի է թէ սեղանի և թէ շուկայի համար: Լաւ պահելուց աւելի է համովանում: Լաւ է նաև չորացնելու համար: Սկսում է պտուղ տալ բաւական վաղ և առատ: Շատ դիմացկուն է ցրտերին. հողի ու տեղի վերաբերմամբ էլ պահանջկոտ չէ: Համուած է սեպտեմբերին և շատ երկար պահվում է առանց ճլորելու—թարշամելու:

Gießer Belle fleur

№ 45. *Դեղին գեղեցկաժաղիկ (բել-ֆլէօր)*

№ 84. *Բրաբանդեան գեղեցկաժաղիկ*.—Belle-fleur de Brabant. Տնտեսութեան համար շատ լաւ խնձոր է. շուկայում էլ լաւ է ծախվում:

№ 33. *Ռէնէթ քերուած խնձոր*—Reinette de Breda. Սեղանի և տնտեսութեան համար ընտիր խնձոր է: Ծառն աճում է զօրեղ կերպով, պտղառատ է և անպահանջկոտ հողի վերաբերմամբ:

№ 21. *Բորսդորֆի ազնիւ տեսակի խնձոր*.—Borsdorfer Edel. Նոյեմբեր—փետրվար: Միջին մեծութեան խնձոր է: Ծառը երկարակեաց է և թէև ուշ է սկսում պտուղ տալ, բայց չափազանց առատ և կանոնաւոր է տալիս. մանաւանդ աւելի է յաջողվում հով տեղերում: Շուկայի համար լաւ է:

№ 85. *Դերինգի ռենէտ*—Reinette Goehring. *Դեկտեմբեր*—ապրիլ: Աղանդերի (դեստերտի) սիրուն տեսակից է, ինչպէս նաև տնտեսութեան համար յարմար: Ծառը աչքի է ընկնում իր երկարակեցութեամբ և առատ պտղաբերութեամբ:

№ 30. *Գրաֆենշտէնի խնձոր*.—Gravensteiner. Նոյեմբեր—փետրվար: Աղանդերի (դեստերտի) համար շատ լաւ է: Ծառը պահանջում է ուժով և մի քիչ խոնաւ հող: Ուշ է սկսում պտուղ տալ: Պահվում է մինչև փետրվար:

№ 40. *Դանցիգի Կալվիլ*.—Calville de Danzig. (Danziger Kantapfel) *Հոկտեմբեր*—փետրվար: Պտուղը բաւական խոշոր է և շուկայի համար յարմար: Ծառը արագ է մեծանում և բաւական դիմացկուն է թէ՛ դառնան, թէ՛ աշնան և թէ՛ սառտիկ ցրտերին: Պտուղ է տալիս վաղ և առատորէն: Այգու համար յարմար է. ամեն տեսակ հողում ևս յաջողվում է. մանաւանդ լաւ է յաջողվում կարճիկ ցցերի վրայ: Արժանի է որ մշակուի:

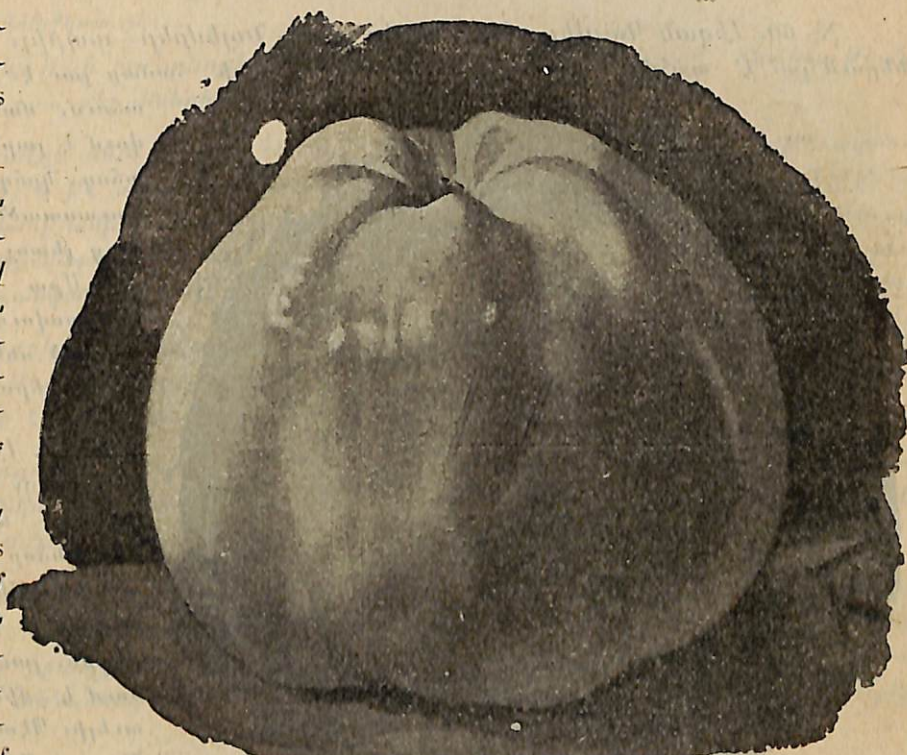
№ 45. *Դեղին գեղեցկաժաղիկ (բել-ֆլէօր)*.—Belle-fleur-jeune. Նոյեմբեր—մարտ եւ աւելի: Սեղանի հազուագիւտ խնձոր է. Ամերիկայից է: Իր համի ու գեղեցկութեան համար արժանի է առանձին ուշադրութեան: Պտուղը խոշոր է, ծառը միջակ ոյժի տէր. ամեն տարի առատ բերք է տալիս: Դիմանում է երաշտին: Իր անորոշելի համի և ծմնան սպիտակ Կալվիլի նմանութեան համար ամեն տեղի շուկաներում մեծ պահանջ կայ: Պիտանի է մեծամեծ այգիներ զցելու: Ուշ է ծաղկում, որ մեծ նշանակութիւն ունի այն տեղերի համար, որոնք ենթակայ են եղեամբին: Շատ տեղերում սպիտակ Կալվիլի տեղն է ընկնում:

№ 126. *Դէալի ծմնան Կալվիլ*.—Deak's Wintercalvill.

Դեկտեմբեր—մարտ: Պտուղը միջին մեծութեան է: Տեսքով ու համով նման է սպիտակ Կալվիլին, բայց նրանից շատ դիմացկուն է և բերրի:

№ 9. *Դին Կոլլին*—Dean's Codlin. Հասնում է հոկտեմբերի վերջին և պահվում մինչև փետրուար: Ծառն աչքի է ընկնում վաղ և շատ առատ պտղաբերութեամբ և առանձնապէս էլ գեղեցիկ աճեցողութեամբ:

№ 108. *Եւայի խնձոր*.—Manks Codlin. Pomme d'Eva. Սեպտեմբեր—նոյեմբեր: Պտուղը լաւ է և մեծ: Վաղ եւ առատ է պտուղ տալիս: Համում է օդոտոտին:

Weisler Winter Calvill

№ 23. *Զմնան սպիտակ Կալվիլ*:

№ 70. Էկլինվիլ սերմահանձոր—Ecklinville Seedling. Պտուղը շատ խոշոր է. համարում է սեպտեմբերին և դեկտեմբերին է մինչև նոյեմբեր և տեղի:

№ 116. Թագուհի Օլգա—Königin Olga. Ուշահաս, ամուր խնձոր է: Որքան կա-
րելի է երկար պէտք է թողնել ծառի վրայ:

№ 75. Թզախնձոր—Pomme Figue. Պտուղը փոքր է, համարում է հոկտեմբերից
մինչև դեկտեմբեր: Ծառը լաւ է աճում և առատ է պտղաբերում:

№ 15. Հանդսերգի ոննէտ—Reinette de Lansberg. Նոյեմբեր—յունվար: Մեծ
մշակման համար փարթամ տեսակիցն է: Պտուղները պինդ են լինում կպած ծառին:
Ծառն աչքի է ընկնում դօրեղ ու արագ աճեցողութեամբ, պտղաբեր է և անպահանջոտ
հողի վերաբերմամբ: Ամռան վերջին չորութիւնից պտուղները հեշտութեամբ թափվում
են: Բոլոր խնձորների մէջ համարեա ամենից լաւ արդիւնաբերականը սա է: Լաւ
է դիմանում ճամբորդութեան: Վերոյիշեալ յատկութիւնների պատճառով արժի որ
ընդարձակօրէն մշակուի այս խնձորը մեղանում:

№ 60. Հեզան Կալվիլ—Kalville Lesans. Նոյեմբեր—ապրիլ: Պաղապահաս-
տեղում լաւ է պահվում՝ գոյնը չփոխելով: Սեզանի համար լաւ է: Ծառը արագ է
աճում, մանուսնոյ յաջող-
վում է լարերի վրայ: Թոյլ
աճող կոճղերի վրայ պտ-
տուստածները 2—3 տա-
րուց յետոյ պտուղ են տա-
լիս: Սրա ծառը համարեա
չի վնասվում ֆուզիլիդիում
ստուած մակից: Ֆրանսիա-
յից է բերուած:

Calvill Madame Lesans

№ 60. Հեզան Կալվիլ:

№ 61. Կալվիլ վիկտոր Հաժ.—Calville Victor Hage. Լաւ տեսակի խնձորներից
է: Ծառը աչքի է ընկնում համեմատաբար վաղ ու առատ պտղաբերութեամբ:

№ 31. Կարմելիտի ոննէտ—Karmeliter Reinette. Reinette des Carmes. Նոյեմ-
բեր—ապրիլ: Միջին մեծութեան ընտիր խնձոր է թէ սեզանի և թէ տնտեսութեան
համար: Լաւ է դիմանում թէ պառկած դրութեան մէջ և թէ ճամբորդութեան: Ծառը
միջին բարձրութեան է, հողի վերաբերմամբ պահանջոտ չէ: Քամիներին ենթակայ տե-
ղերում ևս պիտանի է, որովհետեւ պտուղը ամուր է լինում կպած ծառին: Արդիւնաբե-
րական գնահատելի տեսակիցն է:

№ 18. Կանաչ իշխանախնձոր—Fürtenapfel grüner. Մարտ—յունիս: Միջին
մեծութեան է, լաւ է պահվում: Խոտի գոյն ունի, բայց պահելուց դեղնաւուն է դառնում
եթէ վաղ է քաղվում, չի ճլրում: Ծառը լաւ է աճում և յաջողվում է ամեն տեսակ
հողում: Ամեն տարի արդիւնք է տալիս:

№ 28. Կանադայի ոննէտ—Reinette du Canada. (Pariser Rembour Reinette).
Նոյեմբ.—գար. Իր աչքի ընկնող յատկութիւնների համար արժի որ շատ տարածուի
սրա մշակումը մեղանում: Ծառը լաւ է աճում և միշտ առատ պտուղ է տալիս: Պտուղ-
ները չնայելով մեծութեան, ամուր են լինում կպած ծառին, իսկ պառկած դրութեան
մէջ էլ չեն ճլրում և լաւ են դիմանում ճամբորդութեան: Ծառն էլ հողի ու տեղի վե-
րաբերմամբ պահանջոտ չէ:

№ 109. Կես լէկի խոհանոցի խնձոր—Kuchenapfel Keswicker. Տնտեսութեան
համար լաւ է և շատ բերբնեւորիցն է:

№ 1. Կաուսէլի մեծ ոննէտ—Reinette de Caux. Ամեն կողմով լաւ է թէ աղան-
դերի (դեստերտի) և թէ արդիւնաբերութեան համար: Համարում է յունվարի վերջին և
դիմանում է միքանի ամիս: Ծառը լաւ է աճում, վաղ է պտուղ տալիս և առատ: Խորհուրդ
ենք տալիս՝ արդիւնաբերական նպատակով մեծ քանակութեամբ մշակել: Տաք վայրե-
րում հեշտ է հիւանդանում Fusieladium ասուած մակով: Պտուղը պէտք է ուշ քաղել:

№ 43. Հարբերտի ոննէտ—Reinette Harbert. Դեկ.—մարտ: Աղանդերի (դեստեր-
տի) ու տնտեսութեան համար ընտիր խնձոր է: Պահելուց չի ճլրում: Ծառը լաւ է աճում,
ոռողումը չպէտք է պակասի, այլապէս պտուղները հեշտութեամբ են վայր թափվում:

№ 103. Հօլովաուսի վարդագոյն խնձոր—Himbeerapfel vom Holowaus. Սրա
ծառը աչքի է ընկնում իր պտղաբերութեամբ: Համարում է դեկտեմբերին և պահվում է
մինչև մարտ: Շուկայի առաջնակարգ տեսակներիցն է:

№ 118. Չմուսնի ծիրանագոյն Կուզինո—Cousinot rouge d'hiver. Դեկ.—ամ. Սե-
զանի և շուկայի համար յարմար է. համարում է դեկ.—ին և շատ լաւ պահվում մինչև ամ-
ռան տեսակների երեալը: Ծառը հողի վերաբերմամբ պահանջոտ չէ, արագ է աճում և
իր մշտական ու անհամեմատ առատ պտղաբերութեան պատճառով աճեցողութեան ոյժը
պակասում է:

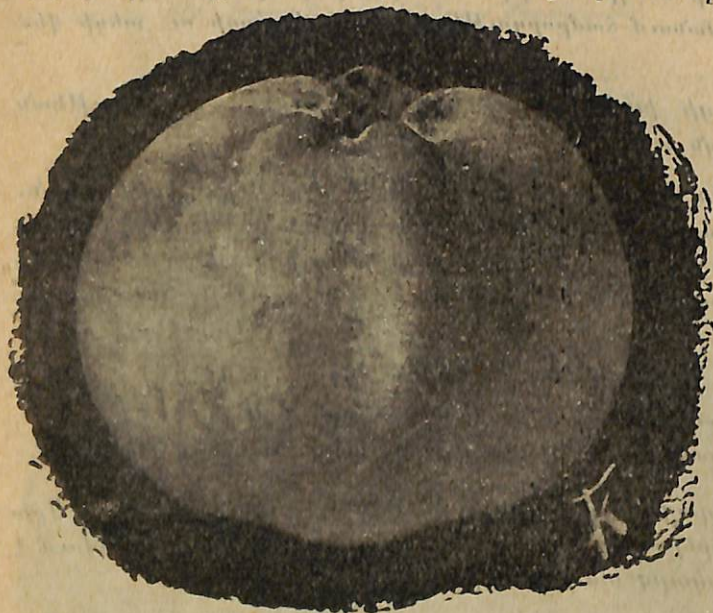
№ 82. Չմուսնի կարմիր Կալվիլ—Calville rouge d'hiver. Համարում է նոյ.—դեկտ.
չի թարշամում և ուշ էլ փտում պառկած դրութեամբ. իսկ լաւ պայմաններում պահվում
է մինչև գարուն: Մեծ պահանջ կայ շուկայում: Ծառը թէև շատ չի մեծանում, բայց բաւա-
կան խիտ ու գեղեցիկ ճղներ է ունենում: Խոնաւ ու ծանր հողում լաւ չի յաջողվում:

№ 23. Չմուսնի սպիտակ Կալվիլ—Calville blanc d'hiver. Հոկ.—նոյ. եւ պահ-
վում է մինչեւ մարտ: Այս խնձորը, իր ընտիր համի համար մրցողը չունի և կոչվում է
խնձորների թագուհի: Լաւ է յաջողվում այն տեղի վրայ, որ հափաւոր թաց է, տաք, մեղա-
տու և դօրեղ քամիներից պաշտպանուած: Տանել չի կարողանում ստորհողեայ ջուրը և
միքիչ էլ նեղվում է հիւանդաբեր սունկերից: Շուկայում մեծ պահանջ կայ սրանից:

№ 2. Չմնան ոսկեպարմէն կամ խնձորների թագուհի—Reine de Reinettes. Մոյեմբեր—մարտ: Այս սքանչելի խնձորի համար պողատու ծառերի յայտնի մասնագետ Օբերգիկն ասում է՝ «սա հէնց այն տեսակն է, որ անհրաժեշտ է տնկել ու քաղմացնել»: Պրոֆեսոր Շաուր այս խնձորը համարում է՝ «պտղատու ծառերի մարգարիտներից մինը». իսկ Լուիսն ասում է՝ «եթէ մէկը կարող է դնէ մի ծառ տնկել, ապա ուրեմն խորհուրդ կը տանք նրան՝ որ հէնց այս տեսակն ընտրի»: Գնահատելի արդիւնաբերական խնձոր է, լաւ է դիմանում ճամբորդութեան. ձմեռուան համար պահածները ոչ ճլորում են և ոչ կուչումուչ գալիս: Ծառի վրայ էլ շատ լաւ է պահվում: Ծառն աճում է կանոնաւոր կերպով: Պտուղ տալն սկսում է վաղ և առատ:

№ 128. Չնակալվիլ—Calville neige. Schnee Calville. Լաւ արդիւնաբերական տեսակիցն է. լաւ է պահվում պառկած դրութեամբ:

№ 14. Մեծ քակլայածեւ դրախտախնձոր—Bohnappel grosser Reinischer. Երկար պահույլ և տնտեսութեան համար գնահատելի տեսակներիցն է: Պատուը՝ որ ամուր է լինում կտած ծառին, պէտք է ուշ քաղուի, որովհետև վաղ քաղածը պահած ժամանակ ճլորում է: Ծառը լաւ է աճում և պողաբեր է:

London Peppin

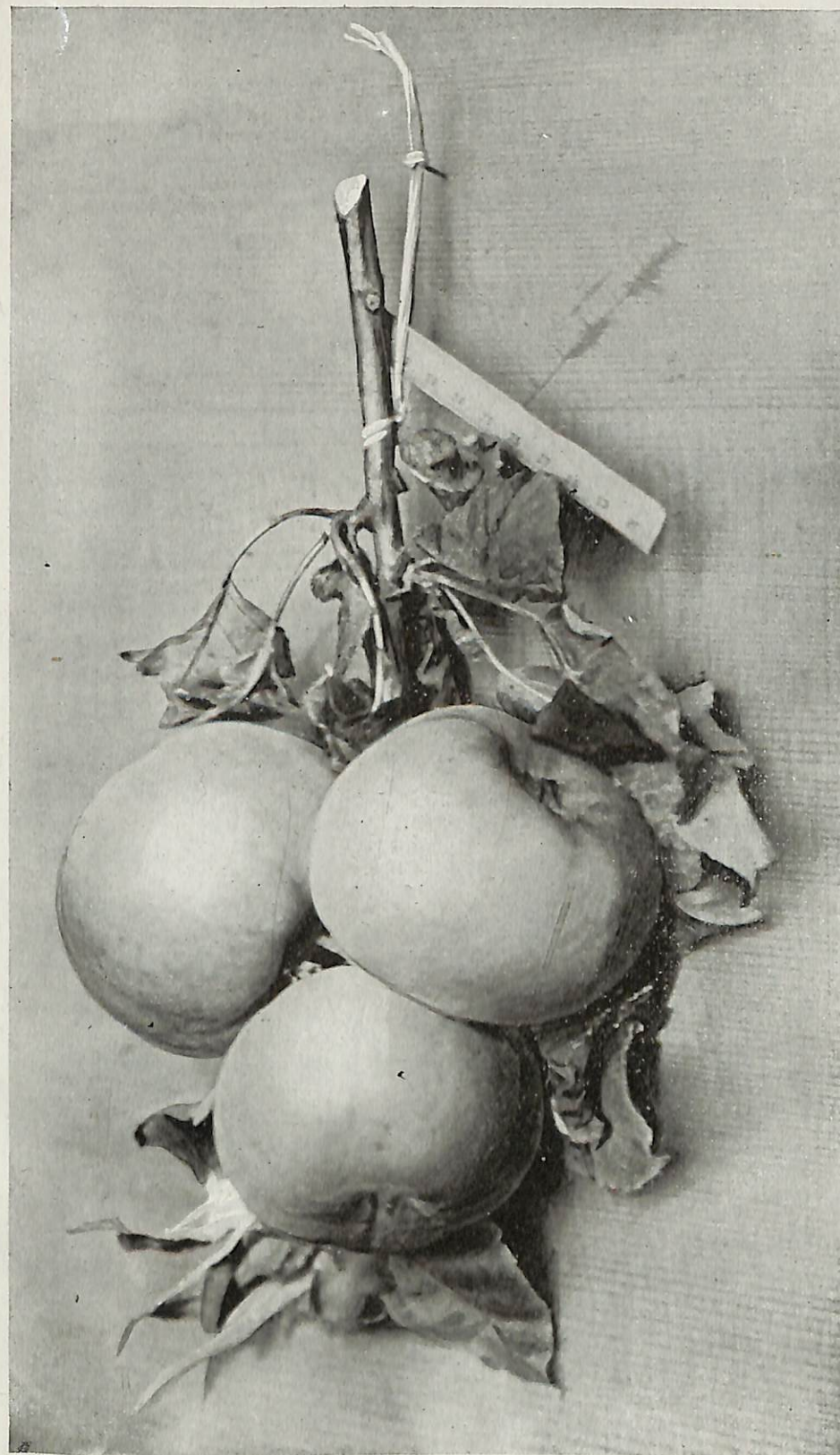
№ 12. Լոնդոնի Պեպին:

№ 4. Մշկահամ ոննէտ—Renette Musqué. Մոյեմբեր—գարուն: Ազանդերի համար լաւ խնձոր է: Պահելուց չեն ճլորում: Ծառը շատ չի աճում, բայց առանձնապէս յաջողվում թույլ աճող կոճղերի վրայ: Ծախու համար լաւ է: Արժի աճեցնել աշտակ, ուր ծառը կարող էր ազատ մնալ Fuscidium տնկից:

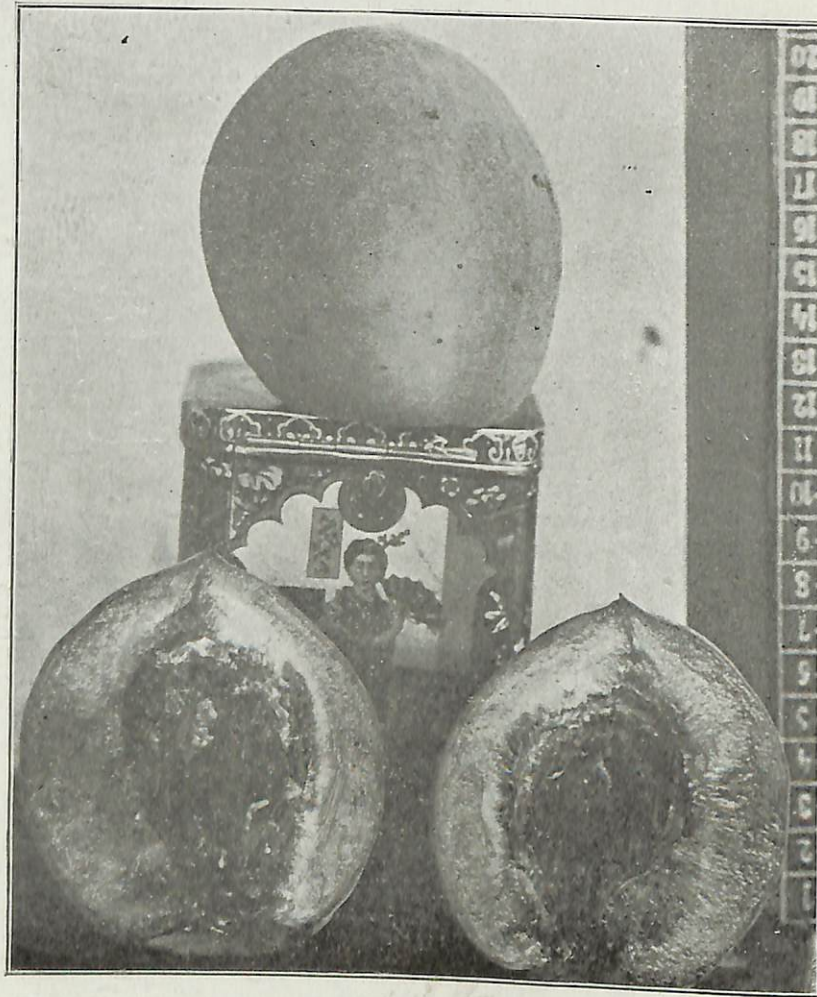
№ 107. Նատուզիուսի աղանախնձոր.—Natusius Taubenapfel. Դեկտեմբեր—ապրիլ: Պատուը խոշոր է, ծառը զօրեղ, դիմացկուն և բերրի: Բերում է Գերմանիայից:

№ 62. Նիւտոնի Պեպին—Peppinge Newtown. Ամերիկայից է բերում: Պտուղը պահվում է մինչեւ յունիս: Ծնորհի պառկած դրութեամբ լաւ մնալուն և հետո ճամբորդութեան դիմանալուն՝ շուկաներում մեծ պահանջ կայ այս խնձորի: Սրա ծառի համար պէտք է աննպատու խոր հող եւ տաք տեղադրութիւն:

№ 13. Շամպայնի ոննէտ—Reinette de Champagne. Մեղանում—Կովկասում այս խնձորը ծախվում է տափակ կալվիլ տնտեսով: Յանձնարարվում է արդիւնաբերական պողատու այգի զցոյններին: Ծառը չափաւոր մեծութիւն ունի և շատ է ապրում:

№ 13. Շամպայնի ոննէտ՝ ընական $\frac{1}{2}$ մեծութեան:

№ 50. Նաթլուղի հսկայ դեղձ:

Շատ վաղ է սկսում պտուղ տալ, բերքը մշտական է և առատ: Մրգավաճառները առանձնապես գնահատում են սրան՝ որ թէ լաւ է մնում պտուկած դրութեան ու չի ճըլորում, թէ չի փառում և թէ պահում է իր համը մինչեւ յուլիս, նոյնիսկ միւս տարուայ սեպտեմբեր: Վաղ չպէտք է քաղել: Միւս տեսակներից պակաս է ենթակայ պտղակիր միջատներին և համարեա թէ չի հիւանդանում սնկով:

№ 16. Ոսկեպեպին խնձոր—Peppinge Dentscher Gold. Դեկտեմբեր—մարտ: Փոքր մեծութեան է. լաւ է սեղանի և տնտեսութեան համար: Ծառը միջին մեծութեան է, շատ պտղառատ և պահանջկոտ չէ: Պտուղները ամուր են լինում կպած ծառին. որքան կարելի է ուշ պէտք է քաղել: Ծառը սիրում է խոնաւ հող: Շուկայի համար լաւ է:

№ 101. Պոնտուազի գեղուհի—Belle de Pontoise. Դեկտեմբեր—մարտ: Պտուղը ամուր է լինում կպած ծառին: Շատ լաւ է պահվում եւ դիմանում է ճամբորդութեան: Ծառը աչքի է ընկնում իր արագ աճեցողութեամբ և բերրութեամբ: Բերում է Ծրանսիայից: Արժանի է առանձին ուշադրութեան:

№ 11. Պարոնի կարմիր խնձոր—Rother Harrenapfel. (Stetiner Rother). Դեկտեմբեր—ամառ: Սեղանի և տնտեսութեան համար ուշադրութեան արժանի խնձոր է. մանաւանդ լաւ է չորացնելու համար: Հողի ու տեղի վերաբերմամբ պահանջկոտ է ծառը:

№ 36. Պարկերի Պեպին—Pépin de Parker. Դեկտեմբեր—ապրիլ: Շնորհիւ այն բանին, որ լաւ է պահվում մինչև ապրիլ ու մայիսի և դիմանում է հետո ճամբորդութեան, մրգավաճառները հեշտութեամբ են առնում: Ծառը միակերպ լաւ է աճում թէ խոնաւ և թէ չոր հողում: Ուշ է ծաղկում և շատ էլ շուտ է սկսում պտուղ տալ: Լաւ բերք է տալիս, եթէ պատուաւորաւ է թոյլ աճող կոճղի վրայ: Պտուղը ամուր է լինում կպած ծառին, որի համար էլ յարմար է քամիներին ենթակայ տեղերի համար: Անպատճառ պէտք է քաղել ուշ:

№ 120 Պոյնիկ խնձոր—Poinikapel. Մրա ծառը լաւ է աճում, երկարակեաց է, զարմանալի զիմացկուն էրաշխին, իսկ մեծանալուց յետոյ շատ պտղատու: Դիմանում զեկտեմբեր—ապրիլ: Սա Անգլիականում շատ յարգի է, ուր շատ ցամաքացրած տեղերում կարելի է աճեցնել մեծ յաջողութեամբ:

№ 51. Ռիբստոնի Պեպին—Pépin Ribston. Չմասն լաւ տեսակներիցն է. հասնում է նոյեմբերին և դիմանում մինչև փետրվար: Պտուկած դրութեան մէջ չի ճըլորում: Ծառը զօրեղ կերպով է աճում, ուստի և արժանի է որ աճեցնուի արդիւնաբերական այգիներում:

№ 133. Սիմիրենկո կանաչ—Reinette Simirenko. Reinette verte de Simirenko Այս խնձորը զանազան մեծութեան է լինում և շատ անգամ էլ մի կէսը միւս կէսից աւելի լաւ հասած: Պտուղը զեկտեմբերին են դարսում. լաւ է պահպանվում ու ամբողջ ամառ չի զրկվում իր զարմանալի լաւ համից: Ծառը՝ ջանել ժամանակ աչքի է ընկնում զօրեղ աճումով, հողի վերաբերմամբ պահանջկոտ չէ ու սկսում է պտուղ տալ վաղ և շատ առատութեամբ: Արդիւնաբերական տեսակէտից սա շատ օգտաւէտ է: Այս ծառը տնկողը հէնց առաջին քաղից կը համոզուի, որ չի սխալուել իր ընտրութեամբ:

№ 17. Սինապ-Սարի: Արդիւնաբերական շատ արժեքաւոր տեսակիցն է: Ծառը շատ երկարակեաց է. ջանել ժամանակ ընտրող բարձր բրգածն է և մնում է այդպէս

մինչև լիակատար բերք տալը: Միքիչ ուշ է պտուղ տալիս: Հասակն առած ժամանակ առաա բերք է տալիս, որ հասնում է 30—40 փթի մի ծառից: Սինապ-Սարիի՝ պտուղած զրույթեամբ լաւ պահուելու յատկութիւնը զարմանալի է. օրինակ՝ մի տարի եւ աւելի կը մնայ առանց փտելու: Իսկ աւելի լաւ համ է սկսում ստանալ յունվարից: Սինապ-Սարին կամ Սարի-Սինապը լաւ է աճում այն այգիներում, որոնք ըստ կարելոյն յաճախ են ոռոգւում—ջրովում:

№ 19. Սինապ Կանդիլ: Նոյեմբերից—ուշ զարուն: Այս հիանալի խնձորի լայնութիւնը հասնում է 2, իսկ երբեմն էլ համարեա 3 վերջոյի: Ներկայումս սա համեմատւում է ամենալաւ արդիւնաբերական խնձորների հետ և արտահանութեան—մեր երկրից ուրիշ երկրներ տանելու մեծ պահանջ կայ: Կանդիլի պտղաբերութիւնը ահագին է. մի ծառը յաճախ 50—60 փութ պտուղ է տալիս: Նպատակաշարժար պայմաններում, այսինքն պաշտպանուած և ոռոգուելու հնարաւորութիւն ունեցող վայրերում արժի որ շատ լայն չափով տարածուի:

Օրլէանի ոննէտի ծառը՝ դուսէնի վրայ պատուաստած:

№ 55. Վագնէրի մրցանակի խնձոր.—Wagner Apfel. Price Apple. Հոկտեմբեր—մարտ: Պտուղած զրույթեամբ պտուղները շատ զիմացկուն են, չեն փտում և ոչ էլ թարշամում—ճւրում: Պահւում է մինչև մայիս: Լաւ է աղանդերի (գեստերտի) համար: Ծառը աչքի է ընկնում իր բաւական զօրեղ աճեցողութեամբ: Սկսում է պտուղ տալ վաղ և առատօրէն: Հողի վերաբերմամբ շատ քիչ պահանջկոտ է: Մանաւանդ լաւ է յաջողւում չոր տեղերում:

№ 105. Վարդագոյն Նոր կարմիր խնձոր—Himberapfel. Neuer rother. Սրա ծառը՝ որ առաջ է եկած Հօլմաուսի վարդագոյն խնձորի սերմից, աչքի է ընկնում իր վաղ և աւելի կամ պակաս միատեսակ առատ պտղաբերութեամբ: Փորձառու պտղաբոյժները խորհուրդ են տալիս մշակելու այս տեսակը:

№ 6. Վելլինգտոն.—Dumelow Seedling. Wellington. Դեկտեմբեր—ապրիլ: Խնձոր խնձոր է և միատեսակ պիտանի թէ սեղանի և թէ անտեսութեան համար, սակայն աւելի ակորժելի համ է ստանում լաւ պահելուց յետոյ: Ափսոս որ քիչ է տարածուած: Պտուղը զիմանում է մի ամբողջ տարի: Ծառը՝ Նոյնիսկ չոր տեղերում աչքի է ընկնում իր լաւ աճեցողութեամբ և պտղառատութեամբ: Շատ լաւ է արդիւնաբերական մշակման համար:

№ 119. Վօլֆ.—Wolf River. Վերջերս այս խնձորից սկսել են շատ մշակել. բերում է վիսկոնսին նահանգից: Ախորժելի թիւում համ ունի:

Այս Նոր եւ շատ արժէքաւոր խնձորը՝ որ լինում է ցուցահանդէսներում, հատը 2 զրկանքայ է կշռում:

№ 53. Տանտիկին խնձոր—Mère de ménage. Grosser Rambour. Դեկտեմբեր—յունվար: Շատ խոշոր խնձոր է և առանձնապէս պիտանի անուշիկ գործածութեան համար: Ծառը աչքի է ընկնում զօրեղ և գեղեցիկ աճեցողութեամբ:

№ 22. Տտիպ Կալվիլ—Gewürs Kalvill. Սեպտեմբեր: Միակերպ պիտանի պտուղ է թէ սեղանի և թէ անտեսութեան համար: Ծառը միջակ մեծութեան է: Պտղաբեր տեսակիցն է և լաւ է աճում չոր տեղերում:

№ 125. Փրկչի Կալվիլ—Calville St. Sauveur. Շատ լաւ խնձոր է. արժէ մշակել:

№ 35. Օբերդիկի ոննէտ—Reinette d'Oberdick. Դեկտեմբեր—մարտ: Արժանի է առանձին ուշադրութեան՝ թէ իր համեղութեան և թէ պառկած զրույթեամբ լաւ մնալու համար: Պտուղը ամուր է լինում կպած ծառին, որ լաւ է աճում և աչքի է ընկնում իր պտղատուութեամբ: Այս ծառի ընտիր յատկութիւններից մինն էլ այն է, որ սնկով (Fusicladium) չեն հիւանդանում ոչ տերեւները և ոչ պտուղները: Ծառու համար լաւ է:

№ 69. Օսոզատ. Օսոզատ Կալվիլ—Doux d'Argent, Doux d'Angers. Փետրվար—մայիս: Մասնաջուած է ձմռան սպիտակ Կալվիլի սերմից: Պտուղը լաւ է զիմանում ճամբորդութեան և լաւ է պահւում պառկած զրույթեամբ: Ծառն զօրեղ է և շատ բերրի:

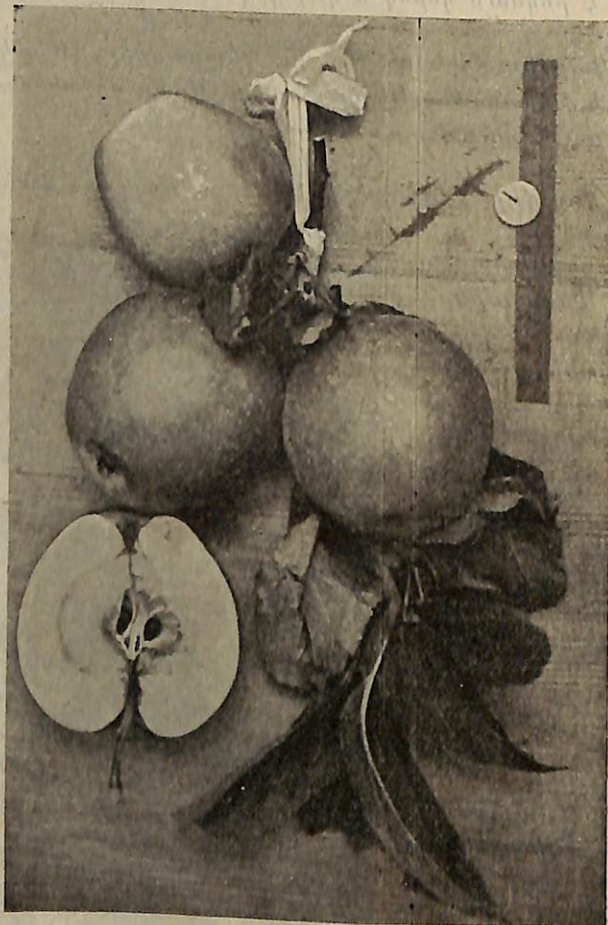
№ 8. Օրլէանի ոննէտ—Reinette d'Orleans. Դեկտեմբեր—ապրիլ: Այս խնձորը թէ աղանդերի (գեստերտի) համար:

Ձմռան ոսկեպարմէնի 8-ամեայ ծառը՝ դուսէնի վրայ պատուաստած

սերտի) և թէ ամենաարդիւնաբերական տեսակիցն է համարվում: Պտուղը պէտք է քաղել իր ժամանակին, ապա թէ ոչ՝ եթէ մնայ ծառի վրայ, ալիւր կը կտրուի: Ծառը լաւ է աճում, վաղ է սկսում պտուղ տալ և աչքի է ընկնում իր պտղաբերութեամբ:

№ 10. Փրանսիական մխրախնձոր—Reinette grise française. Հիանալի է ձման աղանդերի համար: Հասնում է նոյեմբերին և լաւ պայմաններում դիմանում է մինչև միւս քաղը: Ծառը լաւ է աճում և շատ պտղաբեր է: Վաղ քաղած պտուղները ճլրրում են: Շուկայում միշտ լաւ գին են տալիս:

№ 58. Քետիէ—Quetier. Պտուղը հասնում է ամբողջ ձման ընթացքում և երկար պահվում: Ծառը առատ է պտղաբերում:

№ 44. Սպիտակ Ռոզմարին՝ քնակա՛ն $1\frac{1}{2}$ մեծութեան

Ամերիկական խնձորներ

Մայր-ծառերն ստացուած է իշխան Ա. Ե. Գազարինի բուծարանից:

№ 122. Այվնիու—Lvanhoe (Վիրգինիայից): Մինչև ուշ աշուն պտուղը ամուր կպոծ է լինում ծառին և պահվում է մինչև ամառ: Ծառը լաւ է աճում, սկսում է պտուղ տալ վաղ ու առատ և միշտ պտղաբեր է:

№ 135. Բաքստէր.—Baxter. Կանադայից է բերում: Շուկայի զարգն է, ուր համեմատելից լաւ է ծախվում իր ընտիր յատկութիւնների համար: Հասնում է դեկտեմբեր—յունվար: Ծառն աճում է զօրեղ, սաստիկ ցրտից չի նեղվում, լաւ մշակելով՝ ամեն տարի առատ պտուղ է տալիս: Զորացնելու համար հիանալի խնձոր է:

№ 124. Լանգֆորդ սերմնախնձոր—Lanyford Seedling. Սովորական հոգացողութեամբ պահպանվում է մինչև մայիս—յունիս: Լաւ է հարաւային արդիւնաբերական այգիների համար:

№ 117. Չմնան քնակա՛ն (աղամաթուգ)—Winter Banana. (Խնդիան նահանգից): Լաւ է պահվում մինչև ապրիլ: Ծառը զօրեղ և ուղիղ է աճում, ամեն տարի առատ պտուղ է տալիս: Երբեմն ծառի վերին պտուղները պտուղ են տալիս երկրորդ տարում: Սեղանի և շուկայի համար ընտիր յատկութիւններ ունի:

№ 121. Սարինջ-խնձոր—Orange. Հոկտեմբեր—դեկտեմբեր: Այս խնձորի առանձին յատկութիւնն այն է, որ դիմանում է ամեն տեսակ կլիմայական չափազանցութիւններին, այն է՝ սաստիկ տապին և երաշտին հարաւում: Ծառը՝ առանց յոգնելու ամեն տարի առատ բերք է տալիս:

№ 134. Սեւաճիւղ Բլէկ-Տուիգ—Mammoth Black—Twig. Դիմանում է մինչև ապրիլ: Արկանզասի նահանգիցն է բերում: Զնայելով իր խոշորութեան և ծանրութեան, որ երբեմն $1\frac{1}{2}$ գրվանքայ է կշռում՝ մէկը, լաւ է մնում ծառի վրայ: Ծառը աճում է լաւ և շատ առատ էլ պտուղ է տալիս:

Վայրի ծառերի վրայ ակնատակած կամ պատ- ռաստած խնձորենիք

Վայրի թույլ ծառերի վրայ տանձենի ու խնձորենի պատռաստակն աւելի և աւելի է տարածվում: Մեզ մօտ—Կովկասում ընդունուած է պտղատու ծառերը՝ որոնք պատռաստած են վայրի ծառի վրայ և արդէն միջին մեծութեան բուն ունեն, անկել միմեանցից 3—4 սաժէն հեռու-հեռու: Կարգերի միջև եղած տարածութիւնից յաճախ օգտւում են՝ այնտեղ ցանկելով բանջարեղէն կամ որեւէ տարեկան բոյսեր: Բայց այդ բանը վնաս է. որովհետեւ բանջարանոցի բոյսերի մշակումը պահանջում է մշտական և շատ առատ պարատացումն ու ոռոգումն, որ ինչ ասել կ'ուզի, չի կարող վատ չափով անկած մայր-ծառերի վրայ:

Բիւսմարկ խնձորի 2 տարեկան ծառը:

Հիմնական կանոն է՝ ծառերի միջև զբաղւած հողը միշտ պէտք է փուշփուշացրած լինի և բոլորովին ազատ անպէտք բոյսերից: Զիշտ է՝ անհրաժեշտ է այդ պահանջը կատարելը, բայց հողը այդպէս փուշ-փուշ ու մարուր պահելու համար ծախս է պահանջում: Ամենից լաւը այն կը լինի և նոյնիսկ արած ծախսը հեշտութեամբ ու աւելորդով յետ կրստացուի, եթէ կարգերի միջի տարածութեան վրայ զեղծի կամ թույլ աճող կոճղի վրայ պատռաստած խնձորի ու տանձի ծառեր անկուի: Մինչև՝ կարգերում անկուած հիմնածառերի լիակատար պտուղ տալը, միջանցքներինը արդէն միջանի անգամ արդիւնք կը լինեն տուած և ուրեմն կարելի է հեռացնել նրանց:

Ամարանոցների փոքրիկ այգիների համար առանձնապէս կարելի է տուջարկել թույլահասակ տանձի ու խնձորի ծառեր:

Աչքի առաջ ունենալով որ թույլահասակ տանձի ու խնձորի ծառերը այնպիսի պտուղներ են տալիս, որոնք աչքի են ընկնում իրանց խոշորութեամբ, գեղեցկութեամբ ու համով, վերջին ժամանակներս սկսել են աւելի ընդարձակ տարածութեան վրայ անկել, որից ստացվում է փայլուն հետեանքներ:

ԴՈՒՍԷՆԻ ՎՐԱՅ ԱԿՆԱՏԱԿԱԾ ԿԻՍԱԳԱՃԱՃՆԵՐ

(Pyrus Praecox)

Միամնայ պատռաստածի հատը 30 կուպէկ:
Չեւ-ստացած—ձիւղԱՒՈՐՈՒՄԸ՝ երկամնայ պատռաստածի հատը 40 կուպէկ:

Դուսէնի վրայ պատռաստած ծառիկները աչքի են ընկնում, համեմատաբար, թույլ աճեցողութեամբ, վաղ են սկսում պտուղ տալ, իսկ պտղաբերութիւնը՝ եթէ ծառերը առանձնապէս շատ ու անփորձ կերպով կը տրտուած չլինեն, չափից դուրս առատ է. պտուղները լինում են մեծ-մեծ, բան վայրի ծառերի վրայ պատռաստածներինը: Հողի վերաբերմամբ կիսագաճաճը այնքան էլ պահանջկոտ չէ, ինչպէս զրախտածառը և վատ չի աճում նոյնիսկ չոր տեղերում: Սակայն ծառը այնպէս երկարակեաց չէ, ինչպէս-որ են վայրի ծառերի վրայ պատռաստածները:

ԲՈՒԾԱՐԱՆՈՒՄ ՈՒՆԵՑԱԾ ԾԱԽՈՒ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

№ 53. Տանտիկին.

» 55. Վազնէրի մլցանակի.

» 30. Գրաֆենշտէյնի.

» 68. Բիւսմարկ:

№ 1. Կաստէլի մեծ ունէտ.

» 8. Օրլէանի »

» 37. Բաումանի »

» 27. Բլինգէյմի ոսկեոննէտ:

Այդ տեսակների նկարագրութիւնը տեսնել վերը:

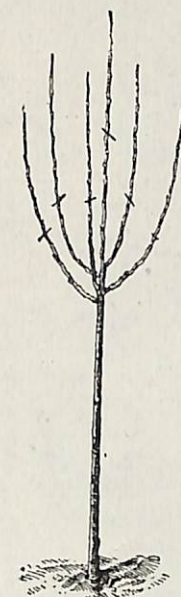
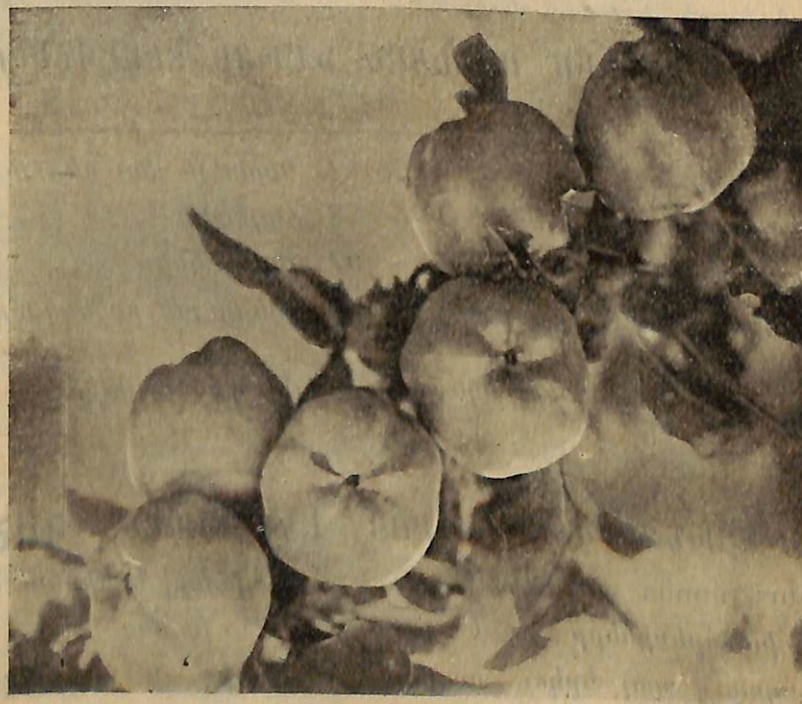
ԴՐԱԽՏԱԽՆՁՈՐԵՆՈՒ ՎՐԱՅ ԱԿՆԱՏԱԿԱԾ ԳԱՃԱՃՆԵՐ

(Pyrus Malus pumila var. Paradisiaca L.). Դրախտախնձորենու վրայ պատռաստած խնձորենիները աչքի են ընկնում իրանց կարճ հասակով. սկսում են պտուղ տալ երկու տարեկան հասակից, և ստացվում են ցուցահանդէսին իսկ արժանի առանձնակին խոշոր, գեղեցիկ և համեղ պտուղներ, այսպէս ասած՝ հատապարանք, որ առանձնապէս թանկ է գնահատվում մրգավաճառներից:

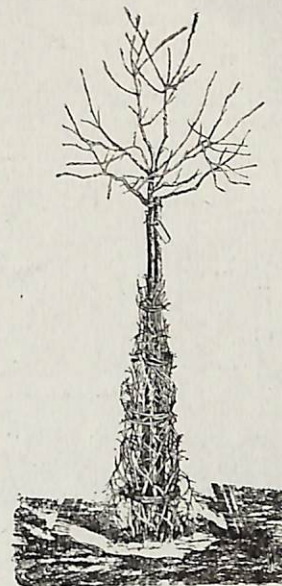
ԲՈՒԾԱՐԱՆՈՒՄ ԵՂԱԾ ԾԱԽՈՒ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

№ 99. Ապրտ կայսր Աղէքսանդր.	№ 55. Վագնէրի մրցանակի.
» 45. Դեղին գեղեցկաժողիկ.	» 107. Նատուզիուսի աղանախնձոր
» 68. Բիսմարկ.	» 106. Գրահամա արքայական յօք-
լիանական.
» 30. Գրաֆինշտէյնի.	» 15. Գրախտախնձոր.
» 108. Եայի խնձոր (Manks Codlin).	» 37. Բառամանի սննէտ.
» 2. Չման ոսկեպարմէն.	» 28. Կանադայի »
» 23. » սպիտակ Կալվիլ.	» 8. Օրլէանի »
» 82. » կարմիր »	» 13. Շամուլայնի »
» 40. Դանցիգի »	» 35. Օքերդիկի »
» 103. Վարդագոյն խնձոր Հօլովաուսից	» 5. Լանսդէրգի »
» 53. Տանտիկին (Menage)	» 97. Չեւիկի »
» 111. Բերնի նոր խնձոր.	

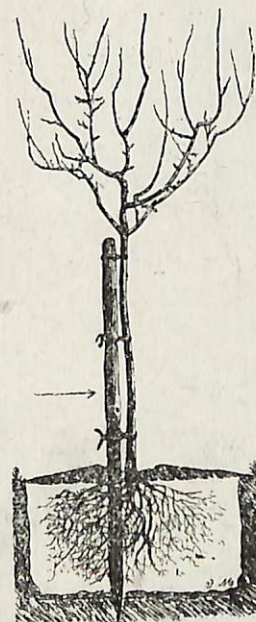
Այդ տեսակների նկարագրութիւնը տեսնել վերը:

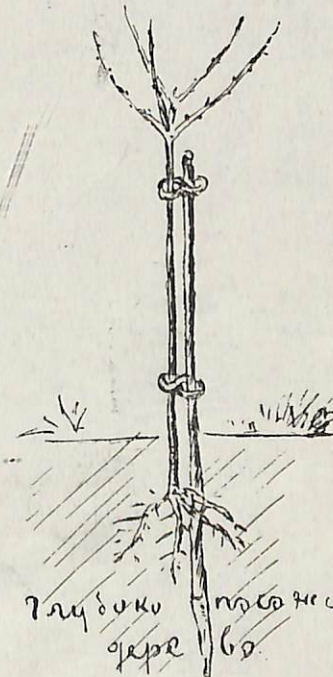
Նկար 7.

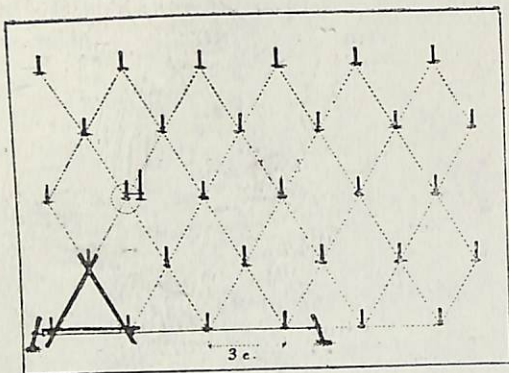
Նկար 8.
Մալաստակից պաշտ-
պանելու համար փշա-
պատելը:

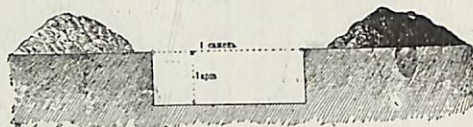
Կանոնաւոր տնկուած
ծառ:

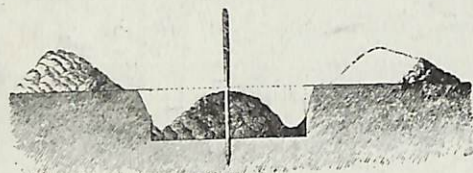
Խորը տնկուած ծառ:

Նկար 1.

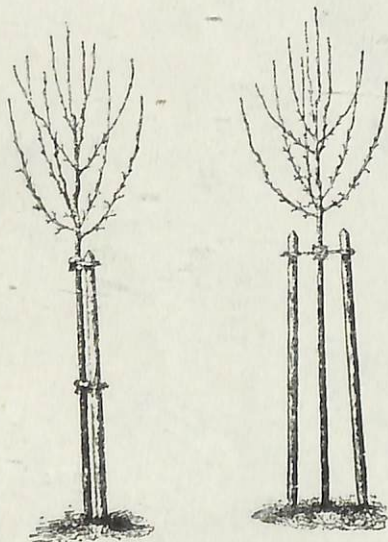
Նկար 2.

Նկար 3.

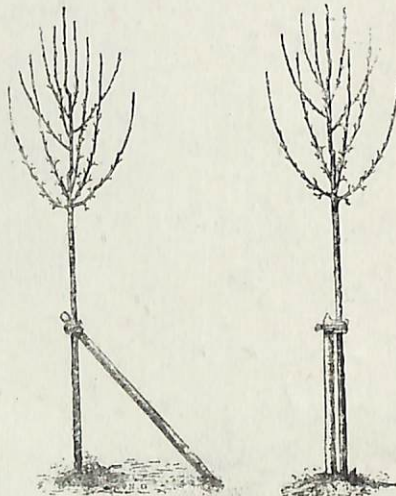

Նկար 4.

Նկար 5.

Մամուռ է ըստ ձևի մեկ կամ երկու զգին կապելը:

Նկար 6.

Կողքին նեցուկ տալն ու կարճիկ զգերին կապելը:

Չարդի խնձորենիք

Միամեաների հատը 30 կոպէկ: Երկամեաներինը՝ 40 կոպէկ:

Առհասարակ հազիւ է պատահում, որ ծառերի տեսակներից մինն ու մինը աչքի ընկնի այնպէս փարթամ փթթումով ինչպէս զարդի խնձորենիքը, որոնք ապրիլ-մայիսին ծածկվում են անհամար ըստմանով գեղեցիկ, խոշոր ու բուրավետ—սիրուն հոտ արձակող ծաղիկներով: Իսկ աշնանը այդ ծառերի ու ծեղի տոտտ պտուղների ծանրութեանց, որոնք զանազան գործադրութիւն են գտնում տնտեսութեան մէջ:

№ 90. *Pyrus prunifolia* W. var. *fructo coccineo major* hort.—Կարմիր-ծիրանեզոյն գեղեցիկ պտուղներ ունի:

№ 94. „ „ *fructo luteo* hort.—Գեղեցիկ պտուղներ ունի:

№ 95. „ „ *fructo striata* hort.—Պտուղները երկնաւարնային են:

№ 91. *Pyrus spectabilis*. Ait.—Չինական ծաղուհի ունի, շատ գեղեցիկ ծառ է, զարմանալի գործի կերպով է ծաղկում: Ամենագեղեցիկներիցն է:

№ 93. *Pyrus Ringo*. var. *fastigiata bifera*.—Ծառի հասակը բարձր է, շատ վաղ ու տոտտ է ծաղկում: Շատ յաճախ սեպտեմբերին երկրորդ անգամ է ծաղկում: Պտուղը զարդարուած է կարմրադեղին գոյնով:

№ 91. *Pyrus baccata* var. *fructo maxima*.—Պտուղը հիանալի գոյներով է և բաւական խոշոր:

ՏԱՆՁԵՆԻՔ

ՎԱՅՐԻ ՏԱՆՁԻ ԾԱՌԵՐԻ ՎՐԱՅ ՊԱՏՈՒԱՍՏԱԾ ՏԱՆՁԵՆԻՔ

Միամեայ ծառերի	հատն	արժի	30 կ.
» »	հարիւրը	»	25 n.
Երկամեայ Չեի-ՍՏԱՑԱԾՆԵՐԻ	հատն	»	40 կ.
» »	հարիւրն	»	35 n.
Երեքամեայ »	հատն	»	45 կ.
» »	հարիւրն	»	40 n.

Ամռան տեսակներ

№ 8. Անտառի գեղունի կամ Ջրալի տանձ—Fondante de bois. Բիզիայից է բերուած. ամենաարժէքաւոր տեսակներից մինն է և արժի որ ընդարձակ ծաւալ ստանայ արդիւնաբերական նպատակով: Ծառը աչքի է ընկնում իր առողջութեամբ: Սերկիլի ծառի վրայ լաւ է պատուաստվում և ամեն տարի վաղ ու առատ պտուղ է տալիս: Հողի վերաբերմամբ պահանջկոտ չէ:

№ 2. Բէօրէ Ժիֆան—Beurré Giffard, Հասնում է յուլիսի ռուսջին կիսին, իսկ երբեմն էլ աւելի վաղ: Հասնելուց 8 օր յետոյ պէտք է պոկել ծառից: Ծառը աչքի չի ընկնում զօրեղ աճեցողութեամբ:

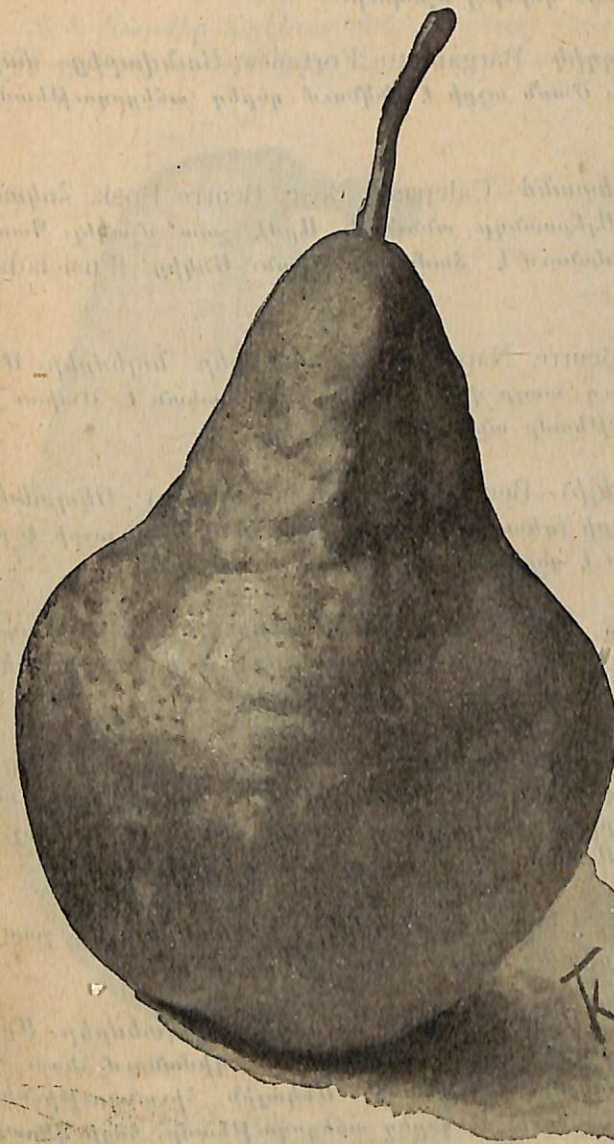
№ 3. Դոյէնատանձ—Doyenné de Jouillet. Յունիս: Շատ վաղ հասնող տեսակիցն է: Անպատճառ պէտք է ծառից պոկել հասնելուց միքանի օր առաջ: Ծառը շատ պտղաբեր է և վաղ է սկսում պտուղ տալ:

№ 48. Իլինկա: Զարմանալի տեսական, պտղաբեր և դիմացկուն ծառ է: Միակերպ լաւ է թէ շուկայի և թէ տնական գործածութեան համար, եթէ միայն քաղուի բոլորովին հասնելուց առաջ: Հասնում է յունիսին:

№ 37. Կլապալի (Կուլաբի?) սիրական տանձ.—Favorite de Clapp. Ընտիր տեսակներից մինն է: Հասնում է յուլիսին: Մրգավաճառները ուրախութեամբ են առնում այս տանձից:

Առնան եւ ամռան տեսակներ

№ 20. Ալանսոնի Դոյէնատանձ—Doyenné d'Alacon. Դեկտեմբեր—մարտ: Առաջնակարգ տանձերից է: Ծառն ամուր է և շատ պտղառատ: Պէտք է ուշ քաղել:

№ 46. Ալեքսանդրին մաս.—Alexandrine Mas. Իր շատ երկար մնալու զարմանալի յատկութեան պատճառով պիտանի է վաճառքի համար: Ծառը շատ դիմացկուն է: Պտուղը դիմաճուրկ է մինչև ապրիլ:

№ 25. Անգուլէմի դրքսոնի—Duchese d'Angoulême. Հոկտեմբեր—դեկտեմբեր: Այս տանձը իր բարձր յատկութիւնների համար շատ է գործածվում՝ որպէս ուշ-աշնան աղանդեր (դեսսերտ): Պտուղը լաւ է դիմանում ճամբորդութեան, որի պատճառով էլ լաւ գին ունի մրգավաճառների մօտ: Պտուղը պէտք է շատ թոյնել ծառի վրայ, եթէ ոչ՝ շուտ քաղածը ճլորում է պահելուց և համն էլ կորցնում: Ծառն աճում է զօրեղ և շատ բերրի է: Սերկիլին արուած պատուաստը լաւ է յաջողվում:

№ 16. Արդանպոնի կոգետանձ—Beurre d'Ardenpont. Մոյեմբեր—դեկտեմբեր: Բոլորովին հասնելուց յետոյ միայն կարելի է գործածել, ուստի որքան կարելի է ուշ

Bosc's Flaschenbirne

№ 10 Բերնամազ կամ Կոգետանձ (Բէօրէ-բոսկ):

պէտք է քաղել: Արդիւնաբերական մեծ արժէք ունի, որի համար աճեցումը ցանկալի է: Ծառն աչքի է ընկնում զօրեղ աճեցողութեամբ, շատ շուտ է սկսում պտուղ տալ: Արդիւնաբեր տեսակիցն է: Սերկէլին արուած պատուաստը շատ լաւ է յաջողվում: Ծաղիկները շատ էլ զգայուն չեն դէպի ցուրտը:

№ 27. Աւրանշի սիրուն Լուիզ—Louise bonne d'Avranches. Սեղանի համար առաջնակարգ տանձերիցն է: Ծառն աչքի է ընկնում վաղ և շատ առատ պտղաբերութեամբ: Թէպէտ շատ խոշոր են, բայց ամուր են լինում կպած ծառին: Ծախու համար շատ լաւ է, ուստի արժանի է որ լայն կերպով մշակուի:

№ 12. Բարգամոտ քարնքաղդիկ—Bargamotte Fortunés. Յունվարից—մարտ: Սեղանի համար շատ լաւ տանձ է: Ծառն աչքի է ընկնում զօրեղ աճեցողութեամբ և պտղաբերութեամբ:

№ 10. Բերնահալ կամ կողկտանձ—Calepasse Bosc. Beurre Bosc. Հոկտեմբեր: Կովկասում յայտնի է Բէօրէ Ալեքսանդր անունով: Արժէ շատ մշակել: Պտուղը ամուր է լինում կպած ծառին և դիմանում է ճամբորդութեան: Մակից (Fusicladium) չի տանջվում:

№ 14. Բէօնէ Նապալէօն—Beurré Napoleon. Սեպտեմբեր—նոյեմբեր: Ծառը համեմատաբար թոյլ է աճում: Պտուղ տալը վաղ է սկսում և մշտական է: Ծախու համար լաւ է: Արժի որ մեծ քանակութեամբ տնկուի այս ծառից:

№ 23. Բէօնէ Դիլ (Բ.-սքանչելի)—Beurre Diel. (B. magnifique). Սեպտեմբեր—դեկտեմբեր: Ուշ-աշնան աղանդերի (դեստերտի) տեսակիցն է: Պտուղը աչքի է ընկնում իր մեծութեամբ: Ծառն աճում է զօրեղ և վաղ է սկսում պտուղ տալ:

№ 38. Բէօնէ Հառդի—Beurré Hardy. Գարուն: Սեղանի և վաճառքի տանձ է: Ծառն աչքի է ընկնում զօրեղ աճեցողութեամբ: Պտուղը պէտք է քաղել հասնելուց մի-հինգ օր առաջ:

№ 15. Բէօնէ Բլումենբախ—Մարտիկ-երկրագործ—Beurré de Blumenpach. Soldat laporeur. Սեպտեմբեր—նոյեմբեր: Միջին մեծութեան սեղանի ընտիր տանձ է: Ծառն ամուր է և պտղաբեր: Երբէք չթողնել, որ պտուղը հասնի ծառի վրայ, այլ քաղել, հէնց որ դեղնել է սկսում: Այս տեսակն արժի որ մշակուի:

№ 22. Բէօնէ Կլերօ—Benrré Clairgeau. Նոյեմբեր—դեկտեմբեր: Սա շատ լաւ տանձերիցն է, որի համար էլ լաւ գին են տալիս: Ծառը թոյլ է աճում:

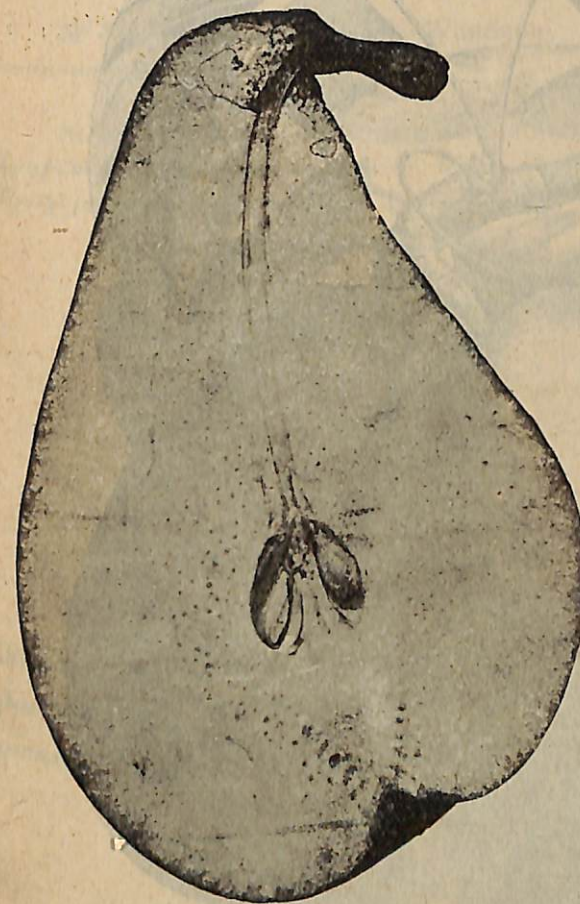
№ 9. Երէցատանձ—De Curé. Pastorenbirne. Նոյեմբեր—դեկտեմբեր. Արդիւնաբերական առաջնակարգ տեսակիցն է և շատ պտղաբեր: Լաւ է դիմանում հեռու ճամբորդութեան և լաւ է պահվում պակած դրութեամբ: Մակային հիւանդութիւնից չի նեղվում: Ծառն աչքի է ընկնում հաստատ ու զօրեղ աճեցողութեամբ, հողի վերաբերմամբ պահանջկոտ չէ, պտուղ է տալիս կանոնաւոր և անչափ առատ:

№ 30. Ժեննրալ Տօուրբէն—Général Tottleben. Նոյեմբեր—դեկտեմբեր: Շատ մեծ, սեղանի լաւ տանձ է: Ծառը միջին ոյժի տէր է: Շատ և առատ է պտղաբերում: Մշակելու արժանի տեսակիցն է: Առանձնապէս խոշոր պտուղ են տալիս որմայեց ծառերը:

№ 24. Ժողուայնի յաղթանակ—Triomphe de Jodoigne. Հոկտեմբեր—դեկտեմբեր: Զպէտք է թողնել, որ պտուղը ծառի վրայ երկար մնայ: Ծառն աճում է զօրեղ կերպով, մշակելու արժանի տեսակիցն է:

№ 1. Կատիլակ—Catillac. Նոյեմբեր—մայիս: Տնային գործածութեան համար շատ լաւ է: Ծառն աչքի է ընկնում զօրեղ աճեցողութեամբ: Հեռու ճամբորդութեան շատ լաւ է դիմանում:

№ 5. Կարմիր դոյէնատանձ—Doyenné rouge. Սեղանի և պահածոյքի (կօսակովի) համար ամենալաւ տանձերիցն է:

№ 26. Կարմիր սիտրոն—Citron de Carmes. Հասնում է յուլիսին: Բերրի տեսակիցն է:

№ 7. Կոլոմայի Բէօնէ—Beurré du Coloma. Urbanistes. Հոկտեմբեր—դեկտեմբեր: Բաւական խոշոր, սեղանի համար լաւ տանձ է: Ծառը շատ էլ զօրեղ չի աճում:

№ 29. Կօնգրէօսի յիշատակ—Souvenir du Congrès. Եթէ վաղ քաղուի, երկար կը դիմանայ: Ծառը բաւական զօրեղ կերպով է աճում. շատ բերրի է: Քամիներէց պաշտպանուած տեղ է պահանջում:

№ 21. Զմռան դոյէնատանձ—Doyenné d'hiver. Դեկտեմբեր—ապրիլ: Զմռան տանձերի թագուհին է: Որպէսզի պտուղը լիակատար հասնի, պէտք է թողնել, որ երկար մնայ ծառի վրայ: Քաղած պտուղը պէտք է հով կացարաններում պահել: Ծառը լաւ է աճում, վաղ է պտուղ տալիս և շատ առատութեամբ:

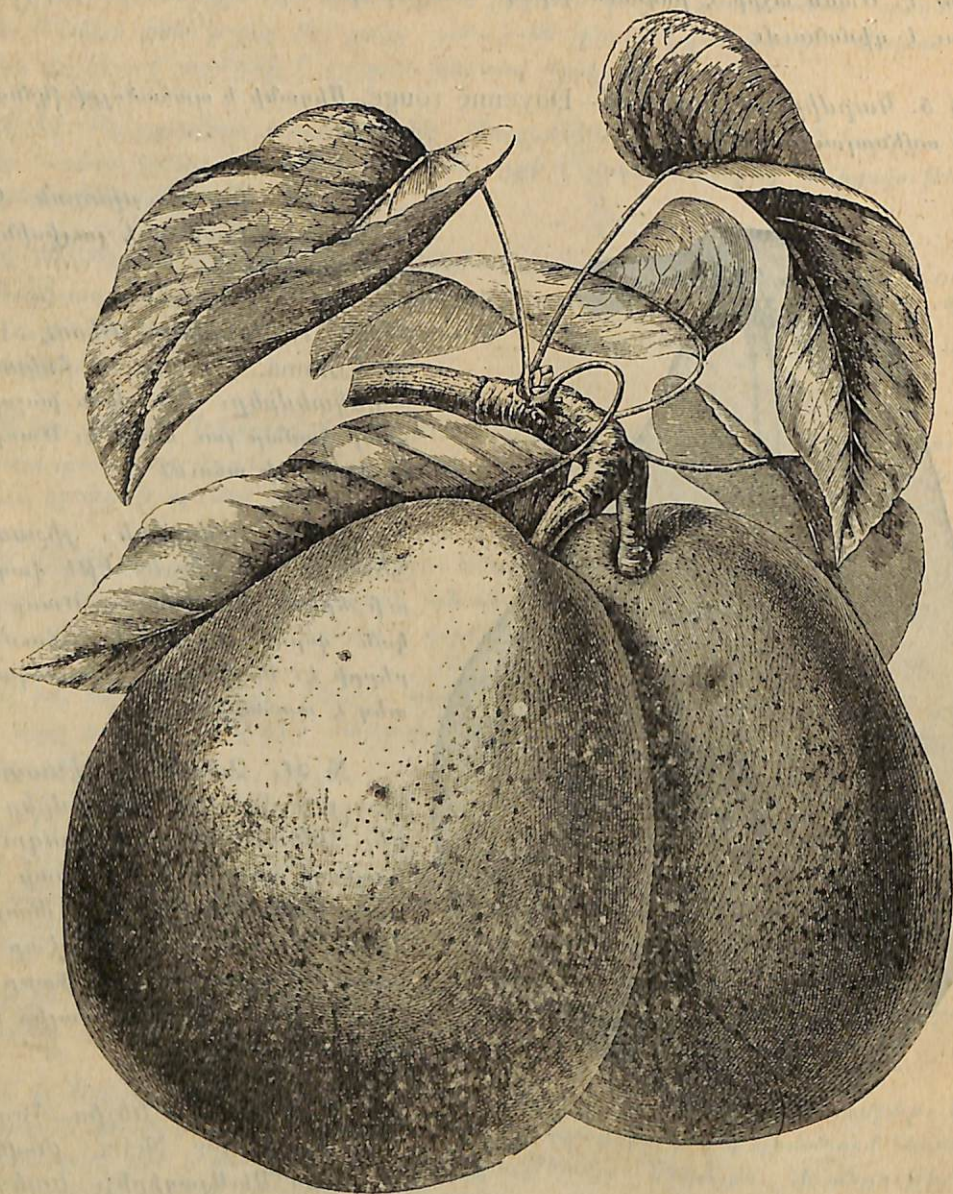
№ 17. Զմռան Նելիս—Bonne de Malines. Winter Nelis. (Կովկասում առում են Սև-Ալագիրի): Նոյեմբեր—

փետրվար: Պտուղը միջին մեծութեան է, երկար է պահվում:

№ 11. Զմռան միւրատանձ—Beurré gris d'hiver. Նոյեմբեր—դեկտեմբեր: Յայտնի տեսակի տանձ է, մրգավաճառները ուրախութեամբ են առնում:

№ 19. Նոր Պուատօ—Nouveau Poiteau. Հոկտեմբեր—նոյեմբեր: Ծառն աճում է զօրեղ կերպով, շատ պտղառատ է: Սերկէլին պատուաստածը շատ լաւ է յաջողվում:

№ 4. Պաս Կոլմար—Passe Colmar. Regentin. Դեկտեմբեր—փետրվար: Արդիւնաբերական այգիների համար լաւ է: Հեշտութեամբ է դիմանում հեռու ճամբորդութեան: Ծառը թոյլ է աճում, բայց վաղ է սկսում պտուղ տալ ու շատ բերրի է: Սա մշակելու արժանի տեսակիցն է:

№ 13. Սքանչելի տանձ Ծառնէօից—Delices de Charneux. Köstlichste von Charneux. Հոկտեմբեր—նոյեմբեր: Սեղանի համար շատ լաւ տանձ է: Ծառն աճում է զօրեղ կերպով: Աւելի սիրում է խոնաւ հող:

№ 6. Sommerdorn Tunctirter. Epine d'été punctuée. Սեպտեմբեր—հոկտեմբեր: Սեղանի համար լաւ է: Ծառը վաղ է սկսում պտուղ տալ ու առատ: Սիրում է խոնաւ վայրերը:

№ 47. Օլիվիէ դը-Սեն—Olivier de Serres. Փետրվար—մարտ: Չմահան լաւ տեսակիցն է: Պտուղը քամուց վայր չի ընկնում ծառից:

№ 33. Փրանսիա—La France. Հասնում է հոկտեմբերին և պահվում մինչև դեկտեմբեր: Ծառը զօրեղ կերպով չի աճում և չի սիրում բշտելը—ճղները կտրտելը:

№ 18. Փորելինբիռն—Forelenbirne. Նոյեմբեր—յունվար: Պտուղը միջին մեծութեան է. ծառը զօրեղ է աճում, պտղառատ է ու վաղ է սկսում պտուղ տալ:

№ 31. Վանդամի տանձ—Wandame. Խոշոր, լաւ տանձ է. դիմանում է հեռու ճամբորդութեան:

№ 28. Վիլլիամս—Ghretien Williams. Աղանդերի (դեստերտի) յայտնի տանձ է: Արդիւնաբերական տեսակիցն է: Ծառն աչքի է ընկնում առատ պտղաբերութեամբ: Մշակելու արժանի տեսակիցն է:

Անդրկովկասեան տանձի տեսակներ

№ 52. Ամիան կուլարի

» 53. Չմիան »

» 56. Աշնան »

№ 53. Մեծ Նանագիր.

» 40. Բելոկանի խոշոր.

» 41. Սախոլ արմիւղ.

Դաճած ծեւերի համար ՍԵՐԿԵԼԻՆ ՊԱՏՈՒԱՍՏԱԾ ՏԱՆՁԵՆԻՔ: Տանձենին, որ պատուաստած է սերկելի ծառին, թէև աւելի պակաս երկարակեաց է, քան վայրի ծառին պատուաստածը. բայց այգւլիսի ծառերի պտուղները աչքի են ընկնում առանձին խոշորութեամբ ու հիանալի տեսքով:

Միամեայի հատը 30 կ.: Երկամեայինը՝ 40 կ.

Ամռան տեսակներ

Ստորեւ անուանուած տեսակների նկարագրութիւնը տես վերը:

Բուժարանում նշած տեսակները. № 2. Բէօրէ Ժիֆառ.

№ 37. Կլասպի սիրական տանձ.

№ 8. Անտառի գեղունի կամ ջրալի տանձ:

Աշնան ու ձմռան տեսակներ

Ստորեւ անուանումների նկարագրությունը տես վերը:

№ 4. Պաս Կալմար.	№ 23. Բէօնէ Դիլ.
» 7. Կօլօմա Բէօնէ.	» 24. Ժօղունի յաղթանակ.
» 9. Երէցատանձ.	» 25. Անգուլէմի դքսուհի.
» 10. Բերնահալ կամ Կոգետանձ.	» 27. Արանշի սիրուն Լուիզ.
» 15. Բէօնէ Բլումենշախ.	» 29. Կոնգրէսի յիշատակ.
» 16. Արդանաօնի կոգետանձ.	» 30. Ժեներալ Տօտլըն.
» 17. Զմռան Նելիս.	» 38. Բեօնէ Հարդի.
» 19. Նոր Պուատո.	» 46. Մաս Ալեքսանդրին.
» 20. Ալանսօնի դոյնատանձ.	» 47. Օլիվիէ դը-Սեռ:
» 22. Բէօնէ Կլերօ.	

ՍԱՀՈՐԵՆԻՔ

Միամեայ	ծառերի	հատն	Արժի	30 կ.
»	»	հարիւրն	»	25 ռ.
Երկամեայ Չեի-ՍՏԱՅԱՆ	ծառերի	հատն	»	45 կ.
»	»	հարիւրն	»	40 ռ.
Երեք-ամեայ	»	հատն	»	50 կ.
»	»	հարիւրն	»	45 ռ.

Սալորեկու եւ պուչի ծառերի վրայ պատուաստած սալորի ծառեր

№ 8. Աժէնի սալոր—Prune d'Agen. Օգոստոսի վերջին. Ծառն աճում է զօրեղ կերպով, կանոնաւոր եւ առատ պտուղ է տալիս: Ծնորհիւ պէն քանին՝ որ սրա չէրը քարձր յատկութիւն ունի, շատ տեղեր ահագին քանակութեամբ է մշակվում:

№ 15. Ալիքուիարի: Օգոստոս—սեպտեմբեր: Պտուղը միջին մեծութեան է, շատ լաւ է չորացնելու համար:

№ 5. Աննա Շպէտ—Anna Spaeth. Օգոստոսի վերջին: Միակերպ պիտանի է թէ սեղանի, թէ՛ չորացնելու եւ թէ՛ թթու դնելու: Ուշ հասնող ամենալաւ տեսակիցն է: Ծառը զօրեղ աճեցողութիւն ունի: Վաղ եւ շատ առատ է պտուղ տալիս:

№ 30. Անտ Ինպերիալ—Ente Imperiale. Հասնում է օգոստոսին: Պիտանի է սեղանի եւ չորացնելու համար: Ծուկայիւմ լաւ զին ունի:

№ 3. Բաւի վեհասալոր—Rein claud de Ravay. Օգոստոս: Ծառը զարմանալի պտղաբեր է: Պահածոյքի (կօնսերվի), քաղցրուկների եւ այլ տնտեսական պատրաստութիւնների համար հիմնալի է:

№ 23. Բիւլերթալի շուտհասուկ—Frue aus Büllerthal. Յուլիս: Ծառ լաւ է թէ չորացնելու եւ թէ՛ այլ պատրաստութիւնների համար: Ծուկայի համար առաջնակարգներից է: Սա նրանով է աչքի ընկնում, որ միւսներից երեք շաբաթով առաջ է հասնում:

№ 4. Երեւանի մեծ ալուչա: Ամենախոշոր տեսակն է մեր մշակածը: Այս ալուչան ընդարձակ գործադրութիւն ունի տնտեսութեան մէջ: Մեղանում—Անգրկովկասում սրա մշակումը շատ շահաւէտ է:

№ 7. Լուվէնի գեղունի—Belle de Louvain. Ծառը աչքի է ընկնում զօրեղ աճեցողութեամբ եւ պտղաբերութեամբ: Արժի մշակել:

№ 31. Կանաչ վեհասալոր—Reine claud verte. Օգոստոս: Արժի մշակել աղանդերի (դեսսերտի) համար: Սրա պտուղը հաճութեամբ են գնում քաղցրուկների եւ պահածոյքի գործարանները:

№ 17. Կարլշտադի ուշհասուկ—Zwetsche späethe von Carlstadt. Սեպտեմբեր: Թարմ պտուղները շատ երկար են պահվում:

№ 13. Կելսի—Kelsey. Օգոստոս: Ժառանգայից է բերուած. հատը մինչև 100 գրամ է կշռում: Պտուղը լաւ է դիմանում ճամբորդութեան: Ծառը սկսում է պտուղ տալ վաղ եւ շատ առատ:

№ 21. Կուրսէլի նախագահ—President de Courcelles. Սեպտեմբերին է հասնում. շատ ուշ հասնողներից է եւ շատ խոշոր:

№ 1. Մանուշակ Դիապրէ—Violette Diapree. Օգոստոս: Գոյնը մանուշակի է, որի համար այսպէս է կոչվում: Ծառը աչքի է ընկնում չափազանց պտղաբերութեամբ, որի համար էլ պտուղները չեն կարողանում բնական մեծութեան հասնել: Ծառ լաւ է չորացնելու համար: Արժի բազմացնել:

№ 20. Միրաբէլի թագուհի—Reine de Mirabelles. Օգոստոս: Ծառ համեղ է: Ծառը զօրեղ կերպով է աճում եւ աչքի է ընկնում պտղառատութեամբ: Արժի որ շատ աճեցնուի:

№ 18. Սատսումա—Satsuma. Ժաքոնիայից է բերուած: Ծառը աչքի է ընկնում միջին հասակով: Պտուղը շատ համեղ է:

№ 6. Սովորական վեճեքուհի—Zwetsche gewönliche Haus. Մեղանում շատ է տարածուած. պիտանի է ամեն տեսակ պատրաստած ձևով. օրինակ՝ չիր, թթու եւ այլն: Ծառը բաւական վաղ է սկսում պտուղ տալ, որ աչքի է ընկնում իր կանոնաւորութեամբ և շատ առատութեամբ:

№ 4. Վաշինգտոն—Waschington. Օգոստոսի վերջին: Հիանալի է թէ սեղանի, թէ տնտեսութեան և թէ շուկայի համար: Անձրեային եղանակին պտուղները չեն ճաքճքվում: Ծառը զօրեղ աճեցողութիւն ունի և աչքի է ընկնում պտղաբերութեամբ:

№ 9. Վատերլո—Waterlo pflaume. Պտուղը համեղ է սեպտեմբերի սկզբին և դիմանում է երկար:

№ 2. Վեհասալոր կոմս Ալտան—Graf Althans Reinclaude. Փարթամ տեսակիցն է, ուստի ամենքն են ուզում ունենալ իրանց այգում: Համեղ է օգոստոսի վերջին: Մրգավաճառները հաճութեամբ են առնում: Զորացրածը թէ տեսքով և թէ համով լաւ է: Պտուղը թանկագին յատկութիւն ունի, այն է անձրեային եղանակին չի ճաքվում, ինչպէս միւսները: Դիմանում է հեռու ճամբորդութեան: Ծառը աճում է զօրեղ կերպով:

Ծ Ի Ր Ա Ն Ի Ծ Ա Ռ Ե Ր

Միամեայ	զօրեղների	հատը	30 կ.
"	"	հարիւրը	25 ո.
Երկամեայ	Չեռ-ՍՏԱՑԱԾՆԵՐԻ	հատը	40 կ.

24. Աղջանաքաղ: Ծունիսի վերջին: Երեանի յայտնի տեսակն է. գովելու կարիք չկայ, ամեն կողմով ևս լաւ է:

№ 15 Անանաս—Ananas. Օգոստոս: Պտուղը մեծ է. մշկահամ ունի:

№ 16. Արքայական սպիտակ: Մեծ է, քնքուշ և քաղցր համով:

№ 2. Արքայական ուշիասուկ: Սա ամենալաւ ու շատ պտղաբեր տեսակիցն է:

№ 8. Բրէդի—De Breda. Սա շատ լաւ է պահածոյքի (կոնսերվի) համար:

№ 1 Դեղին մեծ—Grosse gelpe. Սեղանի համար շատ լաւ է: Համեղ է յուլիսին: Ծուկայի համար լաւ է. արժի բազմացնել:

№ 10. Դեղձանման ծիրան—Pêche de Nensy. Սա արդիւնաբերական մշակման մէջ համարվում է ամենահամեղ, ամենազեղեցիկ ու ամենաշահաւէտ ծիրանը:

№ 17. Կարմրաթուշ—Rothbackige. Շատ պտղատու տեսակիցն է ու լաւ է դիմանում ճամբորդութեան, ուստի սրան էլ կարելի է շուկայի համար ամենայարմար տեսակից համարել:

№ 3. Յիշատակ Ռօքերտսի—Souvenir de Robertsau. Բազմացնելու արժանի ծիրան է: Ծառը շատ պտղառատ է:

№ 9. Շիրազի ծիրան—Abr. de Schyras. Բազմացնելու արժանի տեսակիցն է:

№ Օվերնի փառքը—Gloire d'Auvergne. Բարձր յատկութեան ծիրան է: Ծառը աճում է զօրեղ կերպով և շատ էլ պտղաբեր է:

Դ Ե Ղ Ջ Ի Ծ Ա Ռ Ե Ր

Սովորական դեղձի ծառեր—Persica vulgaris. Mill.

Միամեայ ԼԱՆ ԶԱՐԳԱՑԱԾ ԵՒ ԶՕՐԵՂՆԵՐԻ մի հատը 25 կոպէկ:

Եւրոպական տեսակներ

№ 27. Ամսդէն—Amsden. Ամերիկայից է: Տապակովի է և շատ հիւթալի: Հասնում է յունիսի վերջին, իսկ երբեմն էլ աւելի վաղ:

№ 12. Կարմիր Մադլեն—Madeleine rouge. Սրանից համարեա ամեն տեղ կայ. համեղ է սեպտեմբերի սկզբին:

№ 11. Մեծ Մինսոն—Grosse Mignonne. Պտուղը շատ մեծ է: Ծառը աչքի է ընկնում առատ պտղաբերութեամբ: Արժի բազմացնել:

№ 21. Շուտհասուկ Ալեքսանդր—Early Alexander. Սրա և Ամսդէնի միջև տարբերութիւն չկայ: Համեղ է յուլիսի սկզբում: Շատ համեղներից միւսն է:

№ 25. Զինական դեղձ—Celesto Impero. Զինաստանից է բերուած: Պտուղն իր ձևով նման է կարմիր բազրիջանի և ամուր է լինում կպած ծառին: Պտղաբուծութեամբ պարագայ մասնաւոր մարդկանց խորհուրդ կը տայինք ծանօթանալ այս ինքնորոյն տեսակի հետ:

№ 10. Ռիվերս շուտհասուկ—Precoce de Rivers. Early Rivers. Համեղ է յուլիսի միջերբին:

№ 24. Վենուսի կուրծք—Teton de Venus. Ծնորհիւ այն հանգամանքի՝ որ ուշ է համեղ (սեպտեմբերի վերջին), և թէ իր մեծութեան, համեղութեան ու գեղեցկութեան, մեծ չափով են բազմացնում:

Ն ե կ տ ա ր ի կ

№ 39. Պիտմաստոնի նարինջ—Orange de Pitmaston. Անգլիական ծագումն ունի: Լաւ տեսակներից է. հաճելի թթուաշ համ ունի:

Անդրկովկասեան տեսակներ

№ 33. Երեւանի սպիտակ ուշնասուկ: Հսկտեմբերին է հասնում: Փարթամ խոշոր տեսակիցն է:

№ 34. Երեւանի դեղին ուշնասուկ: Հսկտեմբերին է հասնում. գեղեցիկ, համով ու խոշոր գեղձ է:

№ 31. Խիղիսթաւի ուշնասուկ: Շուկայի համար շատ յարմար ապրանք է. հասնում է սեպտեմբերի վերջին:

№ 32. Խիղիսթաւի սպիտակ ուշնասուկ: Տեղական ամենալաւ տեսակներիցն է. հասնում է սեպտեմբերի վերջին:

№ 30. Խիղիսթաւի խոշոր կարմիր շուտնասուկ: Շատ վաղ է հասնում ու շատ էլ հիւթալի է:

№ 29. Խիղիսթաւի խոշոր կարմիր ուշնասուկ: Սա շատ նման է № 30-ին, միայն-թէ ուշ է հասնում, այն է՝ սեպտեմբերին:

№ 1. Խիղիսթաւի դեղին թաւանման ուշնասուկ: Շատ հիւթալի է. հասնում է սեպտեմբերին:

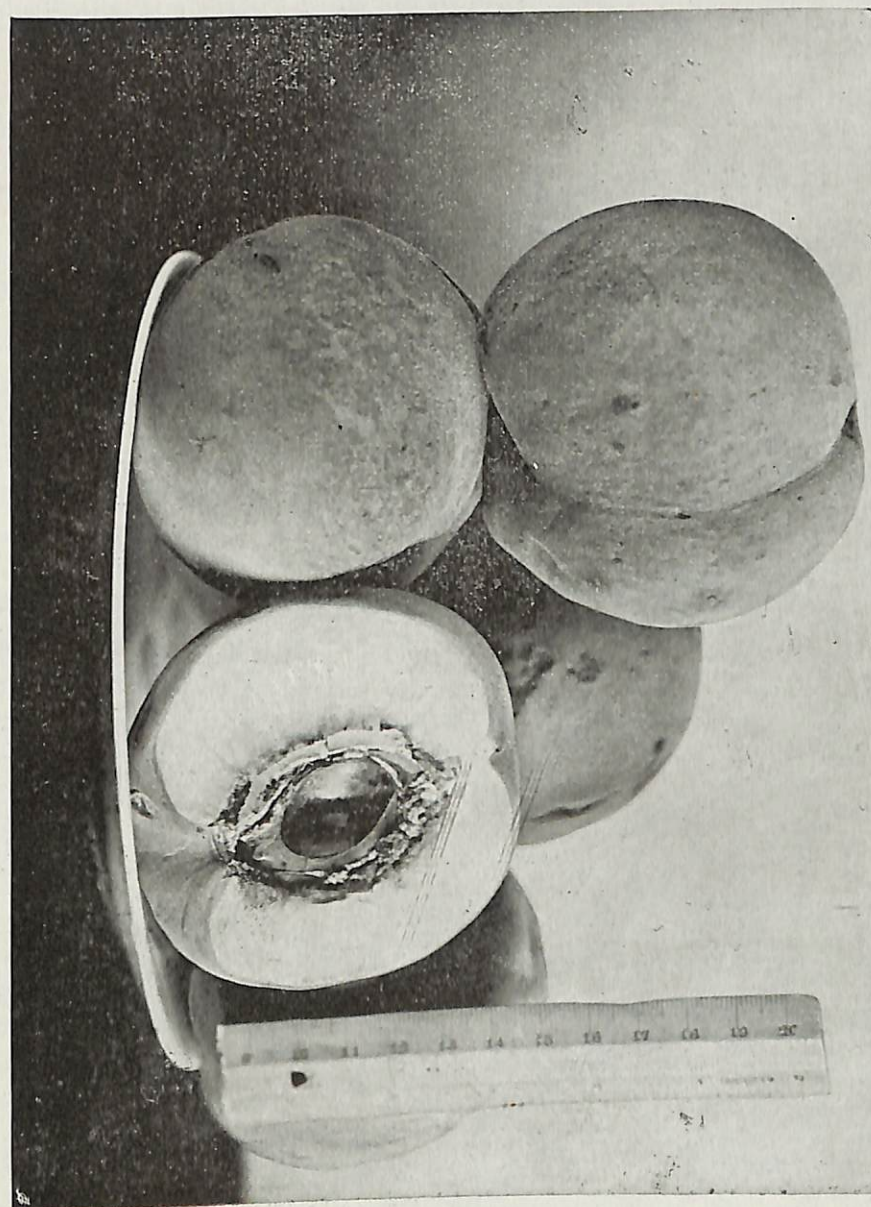
№ 6. Կովկասի զարդ: Հազուգիւս գեղեցիկ գեղձ է. արժի որ աճեցնուի:

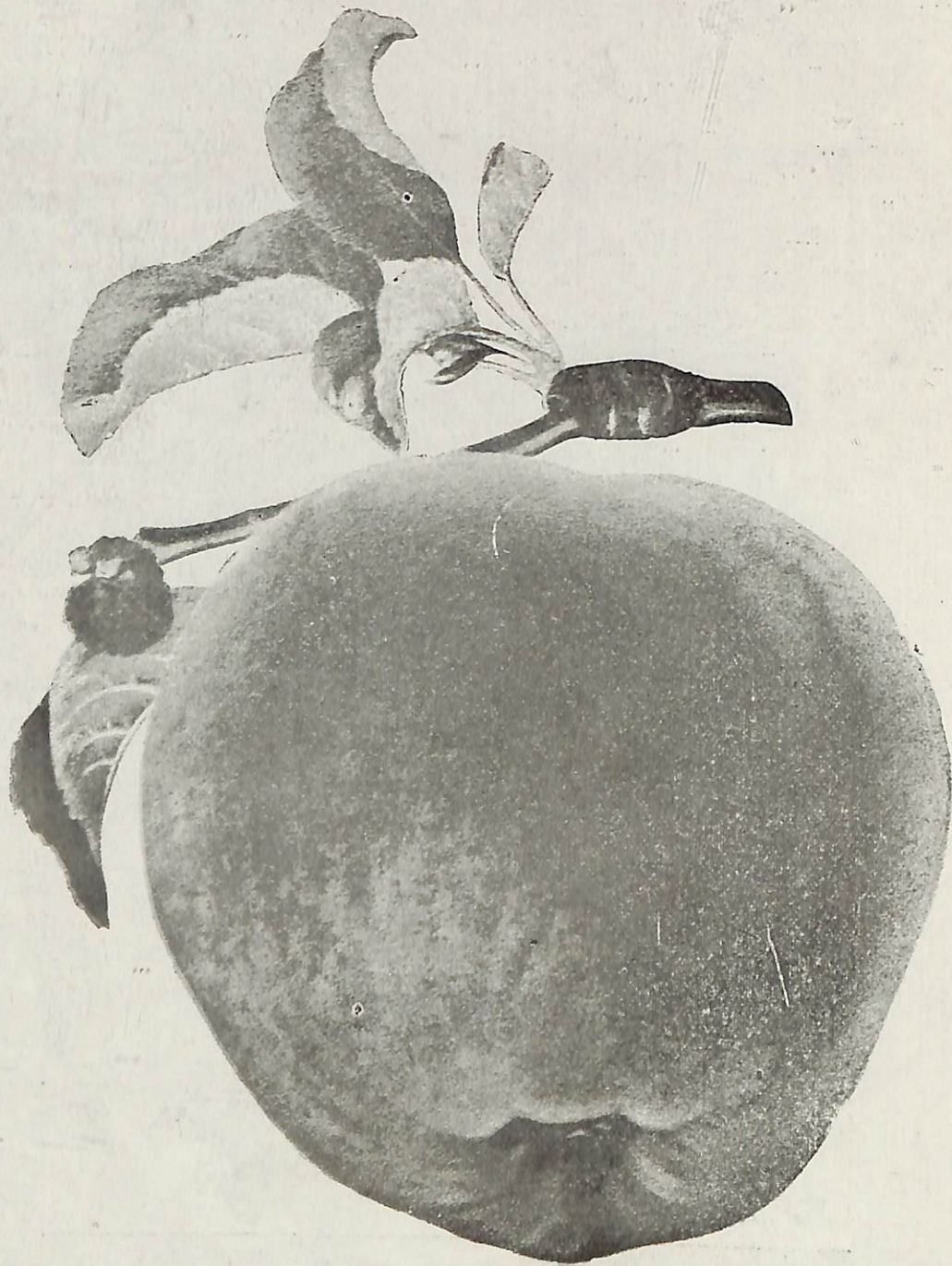
№ 50. Նաւթլուդի վիթխարի: Զարմանալի խոշոր է: Շուկայի փարթամ տեսակիցն է: Շատ լաւ է պահածոյքի (կոնսերվի) համար:

№ 36. Օրթանալի խոշոր շուտնասուկ: Փարթամ տեսակիցն է. գեղեցիկ է և շատ հիւթալի:

№ 40. Օրթանալի խոշոր սպիտակ ուշնասուկ: Իր գեղեցկութեան և համի համար մրգավաճառները շատ բարձր են գնահատում:

№ 6. Կովկասի զարդ:

№ 99. Ապորդ Աղեքսանդր կայսր:

ԿԵՌԱՍԵՆԻՓ

Միամեակի հատը 30 կ.

» հարիւրը 25 ո.

Երկամեակի հատը 40 կ.

№ 7. Բիւտնէրի դեղին կեռաս—Bigarreau jaune de Büttner. Պտուղը խոշոր է և համով. համուժ է յուլիսին: Ծառն աչքի է ընկնում բերրութեամբ:

№ 25. Գիւբէնի կարմիր—Rouge de Cuben. Շատ մեծ, հիմնալի ու գեղեցիկ կեռաս է:

№ 2. Դենիսէնի դեղին կեռաս—Bigarreau jaune de Doenissen. Համուժ է յուլիսին: Շատ լաւ է բաղցրաւենիքի համար, ինչպէս նաեւ պահածուի (կոնսերվի) գործարանների համար: Ծառն աճում է զօրեղ կերպով, շատ պտղառատ է և համեմատելով միւս տեսակների հետ նաեւ երկարակեաց է ու մնում է անփնաս, երբ շուրջը եղածները բոլորովին չորանում-ոչնչանում են:

№ 27. Դրոգանի դեղին—Bigerreau jaune de Drozan. Շատ խոշոր է, գեղեցիկ: Ուղղակի արդիւնաբերութեան տեսակիցն է և ճամբորդութեան էլ լաւ է զմանում:

№ 26. Եզնասիրտ—Coeur de boeuf. Շատ մեծ է, համեղ: Որպէս շուկայի տեսակ՝ արժի որ տարածուի:

№ 1. Թաթարի կեռաս—Bigarreau de Tartarie. Շատ խոշոր է, գեղեցիկ և համեղ: Ծառը շատ պտղառատ է: Առաջարկվում է մեծ չափով բազմացնելու, իսկ էժակովում շուկայում:

№ 13. Խայտապտուն Նապոլէօն—Bigarreau Napoleon. Շատ խոշոր ու համով է. համուժ է յուլիսին: Շատ արդիւնաբերական տեսակիցն է:

№ 4. Մայիսի կարմիր կեռաս—Cerise de Mai rouge. Որպէս շուտ համուժ կեռաս՝ արժի բազմացնել:

№ 15. Մայիսի սև կեռաս—Bigarreau noir de Mai. Պտուղը միջին մեծութեան է. համուժ է շատ վաղ, այն է՝ մայիսի սկզբին: Ծառը լաւ է աճում:

№ 16. Մեզէլի խայտապտուն—Bigarreau de Mézel. Խոշոր է, համուժ է յուլիսի վերջին: Ծառը պտղառատ է:

№ 14. Ոսկեգօծ խայտապտուն—Bigarreau doré. Մեծ, շատ գեղեցիկ ու համով կեռաս է:

№ 9. Ռամոն Օլիվա—Ramon Oliva. Պտուղը խոշոր է. հասնում է շատ վաղ: Ծառը շատ բերրի է:

№ 6. Սև արծիւ—Aigle noir. Շուկայի համար շատ յարմար է: Հասնում է յուլիսին:

№ 17. Վինկլերի սպիտակ—Guigne blanche de Winkler. Մեծ, քաղցր և հիւթալի կեռաս է:

№ 10. Յէօշէնի հոկտեմբերեան կեռաս—Zöschener oktoberkirche. Ինքնուրոյն պտուղ է. հասնում է շատ ուշ, ուստի և արժի բազմացնել:

№ 21. Օդեսսայի սև կեռաս—Bigarreau noir d'Odessa. Ծնորհիւ իր գեղեցկութեան և այլ գնահատելի յատկութիւնների, մրգավաճառները հաճութեամբ են առնում սրանից:

№ 3. Օհիօի գեղունի—Guigne beaute de l'Ohio. Փորթամ, խոշոր ու շատ գեղեցիկ պտուղ է. արժի բազմացնել:

№ 5. Փրօմի սև—Guigne de Fromm. Հասնում է յուլիսին: Ծառը աճում է դժուար կերպով և աչքի է ընկնում պտղառատութեամբ:

ԱՆՈՒԲԱԼՈՒ ԾԱՌԵՐ

Միամեայ պատուաստի հատն արժէ 30 կ.
Երկամեայ » » » 40 կ.

№ 10. Ամարէլ խոշոր—Amarelle double. Մեծ, կարմիր և հիանալի բալի է:

№ 6. Ամարէլ մեծ—Grosse Amarelle. Արժի որ բազմացնուի:

№ 1. Անգլիական շուտհասուն—Anglaise hâtive (royal hâtive). Ծառ տարածուած արդիւնաբերական տեսակիցն է: Պտուղը հասնում է ծառի վրայ կամաց-կամաց: Արժի բազմացնել:

№ 9. Գուրէնի պատիւը: Ծառ շուտհասուն է:

№ 15. Երկարճղիկ:

№ 2. Եւգենիա կայսրուհի—Impératrice Eugénie. Արդիւնաբերական շատ լաւ բալի է. հասնում է մայիսի վերջին:

№ 7. Հորտենզիա թագուհի—Reine Hortense. Միբուն ու համեղ կեռաս է: Ծառը շատ պտղառատ է: Հասնում է յուլիսի սկզբին:

№ 11. Մեծ Բօբէտ—Grosser Gobet. Լաւ հասած ժամանակ քիչ հուպ տալուց—սեղմելուց կորիզը հեշտութեամբ է գուրս գալիս:

№ 4. Մօնմօրանսի—Montmorency. Հասնում է յունիսի վերջին. առանձնապէս լաւ է քաղցրաւենիքի և տնտեսական այլ պատրաստութիւնների համար: Քաղցրաւիք վաճառողները շատ են առնում սրանից:

№ 13. Շպանկա. Ծառ պիտանի է քաղցրաւենիք պատրաստելու համար:

№ 5. Վլադիմիրկա. Լաւ է քաղցրաւենիքի համար:

№ 3. Օստգէյմի բալի—Ostgeimer Weichsel. Փորթամ ու հիւթալի է: Ծառի վրայ շատ չպէտք է թողնել: Ծառը շատ անպահանջկոտ է հողի վերաբերմամբ:

Ն Շ Ե Ն Ի Ք

Միամեայ զօրեղ պատուաստի հատն արժի 25 կ.

№ 1. Իշխանուհի—Princesse. Կճեպն այնպէս բարակ է, որ մատով հուպ տալուց կտրվում է: Ծառը աչքի է ընկնում բերրիութեամբ. ուստի արժի որ մեծ չափով բազմացնուի:

№ 4. Սուղակեան ջուխտակ: Ծառ հեռաբքի է հէնց միայն նրա համար, որ ամեն մի պտուղը ջուխտ միջակով է:

Ս Ե Ր Կ Ե Ի Լ Ի Ք

Միամեայ զօրեղ պատուաստի հատն արժի 30 կ.
Երկամեայ » » » » 40 կ.

Տեղական տեսակներ

№ 8. Խոշոր Նաքաթ. Խոշոր է շատ. սիրուն ձևով է ու լաւ համ ունի: Առանձնապէս լաւ է քաղցրաւենիքի, կճեպը շաքարապատելու (ցուլատ) և այլ պատրաստութիւնների համար:

Սերկեիլ № 8. Խոշոր Նաքաթ:

№ 5. Մալաչինա. Խոշոր, համով ու հոտով յայտնի տեսակիցն է:

№ 5. Օրթանալի օմոն. Խոշոր տեսակիցն է. մրգավաճառները գնահատում են երկար զիմանալու համար:

ՏԿՈՂՆԻՔ (տխիլի ծառեր)

Լաւ տեսակի հատի գինը 30 կ. է:

ԱՐՔԱՅԱՄՈՐԵՆԻՔ

Rubus Idaeus

Տասը	հատն	արժի	80	կոպէկ.
Հարիւրն		»	7	ոուրլի:

Surpasse Faatolf. Ամենալաւ տեսակներից է. համուտ է յունիսին: Պտուղը շատ խոշոր է և աչքի է ընկնում իր քաղցրութեամբ: Շատ լաւ է թէ սեղանի և թէ այլ պատրաստութիւնների համար:

Queen Victoria. Անգլիական լաւ տեսակներից մինն է: Պտուղը խոշոր է. համեմէլ է սկսում յուլիսին և պտուղ է տալիս մինչև ցրտերն ընկնիլը: Սրա թփերը շատ դժուար կերպով են աճում:

Perpetuel de Pillard. Արդիւնաբերական ընտիր տեսակից է. պտուղը մեծ-մեծ, հիւթալից և հոտոտ է: Եփուելուց համը չի կորցնում: Թուփը չափազանց պտղառատ պտուղ է տալիս մինչև սառտիկ ցրտերն ընկնելը:

Brinkles Orange. Ամերիկայից է բերուած: Սեղանի համար առաջնակարգ տեսակիցն է. համուտ է յունիսին: Զօրեղ կերպով է աճում:

ՀԱՂԱՐՃԵՆԻ

Հատն արժի 20 կոպէկ:

Բուծարանը ծախու է հանում շուկայում գին ունեցող միայն անգլիական խոշոր պտուղ տուողները:

№ 40. Green Willow. Պտուղը շատ մեծ-մեծ ու գեղեցիկ է:

№ 4. Դնդուստրի—Whinams Industry. Փարթամ տեսակից է. պիտանի մեծ հափով բազմացնելու: Թուփը զօրեղ է և բերրի:

- № 21. Duckwing. Խոշոր պտուղներ ունի. լաւ տեսակիցն է:
- № 25. Green Gage. Կանաչ պտուղներ ունի. շատ լաւ տեսակիցն է:
- № 2. Columbus. Դեղին ու հարթ:
- № 3. Smiling Beautu. Կանաչ ու հարթ:
- № 5. Green River. Կանաչ ու հարթ:
- № 6. Iolly Printer. Կարմիր ու հարթ:
- № 7. Duc of Bedford. Կանաչ ու հարթ է, շատ խոշոր և շատ բերրի:
- № 15. Freecost. Խոշոր է, կանաչ, կլոր ու աղուամազով:
- № 16. Dublin. Խոշոր է, կանաչ ու կլոր:
- № 19. Keen's Seedling. Կարմիր է, կլոր ու քաղցր:
- № 22. Lord Douglas. Դեղնականաչ ու երկարաւուն:
- № 23. Defiance. Կարմիր է, հարթ ու կլոր:
- № 24. Jolly Farmer. Կանաչադեղին ու հարթ:
- № 31. Profit. Կանաչ է, ձուաձև ու հարթ:
- № 33. Golden Gourd. Դեղին է, կլոր ու հարթ:
- № 35. Victoria. Կարմիր ու կլոր:
- № 44. Lord Saffild. Կլոր ու հարթ:
- № 51. Non-plus-ultra. Գերազանց տեսակից:

ՍԵՒ-ՀԱՂԱՐՃԵՆԻ (դարադար)

Զօրեղների մի հատն արժի . . . 20 կ.

Ծախու է հանվում միայն խոշոր պտղատունները, այն է՝ սեւ, կարմիր ու սպիտակ հաղարձները:

ԶԱՄԲԻԻՂԱՅՈՒ ՈՒՌԵՆԻՔ

Ստորև ցոյց տուած տեսակների կտրտած ճիւղոտները առանձնապէս պիտանի են՝ զամբիւղներ գործելու, այգու կահ-կարասիք շինելու և վաղերն ու միւս բոյսերը կապելու համար:

Հարիւր հատն արժի 1 ուրլի
Հազարը » » 8 »

Salix Lambertina
» Caspica.

Salix purpurea
» vitilina.

ԾԱՌԵՐ ՈՒ ԹՓԵՐ

ԹԱՓՈՒՈՂ ՏԵՐԵՆՆԵՐՈՒ

Որդան-տերեւի ծառը, Morus alba 100 հատը 5 ու.
Սպիտակ ակացիա » » 8 ու.

Կենդանի ցանկապատերի համար բոյսեր

(Mactura aurantica)

Հարիւրը՝ 5 ուրլի:

Մեղանում—կովկասում այս թուփը պէտք է համարել իսկական անթափանց կենդանի ցանկապատ շինելու համար ամենալաւ թուփը:

Վ ա թ դ ե ն ի ք

Ընտրովի թէյաւարողների ու ամնական վարդերի տեսակի

Թուփն արժի . . . 30 կոպէկ:

Փ շ ա տ ե թ ե ռ ծ ա ո

Biota orientalis Endl. Փարթամ կիսածառ է, որ Անդրկովկասի հոր վայրերի համար մեծ նշանակութիւն ունի: Ամեն տեսակ հողում ևս լաւ է աճում: Միակերպ պիտանի է թէյ առանձնակի անկելու և թէյ կենդանի ցանկապատեր շինելու համար: $\frac{1}{4}$ արշ. բարձրութեամբը արժէ 10 կ., $\frac{1}{2}$ արշ.—20 կ., $1\frac{1}{2}$ արշ.—60 կ. հատը:

ԹՈՋ (Oidium): Սաղողին շատ վնասներ է հասցնում նաև Օրդիում կոչումով հիւանդութիւնը, որ կովկասում յայտնի է թոզ անունով (վրացերէն նացարի): Այս հիւանդութիւնից գլխաւորապէս վնասվում են խաղողի հատիկները: Հիւանդութեան նշանները, խաղողը ծածկվում է մոխրաման փոշիով, որ հետզհետէ սևանում է: Այդ փոշիով թեթևակի ծածկվում են նաև վազան մատներն ու տերևները և նոյնպէս վերջը սևանում:

Բժշկութիւնը: Թոզը վերացնելու ամենալու միջոցը ծծմբափոշին է (քիւրիւրտը), որի համար յարմարեցրած փութեր կան. իսկ այդ փութերից ամենալաւն ու յարմարը Վերմորէլի սօրփիւն է, որ կարելի է միջքին կրել: Ինչ ասել կ'ուզի որ լաւ հետեւանքներ ստանալու համար անհրաժեշտ է որ ծծմբափոշին չոր լինի և ամենամաքուր տեսակից: Հարկաւոր ժամանակ այդ փոշուց ածում են փութի մէջ և փչում ամբողջ վազան վրայ: Պէտք է ուշ դարձնել, որ խաղողը հաւատար կերպով ծածկուի փոշիով, և ոչ մի տեղ չկիտուի—հաւաքուի: Եթէ ծծմբափոշին խոնավացած լինի, պէտք է զեռարել տակ չորացնել և յետոյ ածել Վերմորէլի սօրփիւն—փութի մէջ և փչել չոր ու պարզ եղանակին: Պէտք է ծծմբափոշին փչել տարէնը 3 անգամ, իսկ հարկաւոր գէպքում 4 անգամ, հետեւալ ժամանակներում:

- I. Ծաղկած ժամանակ (իսկ ուր թոզ շատ կայ, նաև ծաղկելուց առաջ).
- II. Առաջին փշելուց 3—4 շաբաթ յետոյ.
- III. Այգիկութից—խաղողը քաղելուց 1 ամիս առաջ:

Ինչպէս ասուեց վերը, պէտք է փչել անպատճառ չոր ու պարզ եղանակին. բայց եթէ փշելուց յետոյ անմիջապէս անձրև գայ, անհրաժեշտ է որ փշելը կրկնուի: Մէկ զեռնատին (1 1/4 օրավար) տարածութեան համար բաւական է 2—3 փութ ծծմբափոշի:

ԽՆՁՈՐՆԵՆՈՒ ՈՐԴԵՐ: Այդ որդերն ուտում են ոչ միայն տերևները, այլև պտուղը: Բժշկութիւնը. Այդ որդերի դէմ եւս գործ են ածում վերոյիշեալ Բօրդօի հեղուկը՝ հետը խառնելով 1 1/2—2 մսխալ պղնձափոշի (Փարիզի կանաչ): Հէնց-որ երևան այդ որդերը, իսկոյն պէտք է սրսկել: Վերջին սրսկումն կատարվում է խնձորը բաղելուց մի ամիս առաջ:

Այդ տեսակ որդեր պատահում են միւս պտղատու ծառերի վրայ: Բժշկութիւնը միևնոյնն է: Օգնում է նաև միմիայն պղնձափոշին—Փարիզի կանաչը՝ առանց Բօրդօի հեղուկի: Մի դոյլ (վեդրօ) ջրի հետ բաւական է խառնել 2 մսխալ պղնձափոշի: (Մանրամասնութիւնը տեսնել վերջը «Միջատների և որդերի տուած վնասները»):

ԼՈՒԻԺ (Листевая тля): Մանր միջատներ են, որոնք ծծում են նորարոյս ճիւղերի հիւթը: Դրանց դէմ գործ են գնում նաւթի կամ կարբօլի էմուլսիան, ծխախոտի հիւթը (էքստրակտ): Այս դեղը պատրաստելու համար առաջ զեռ պատրաստում են հետեւալ հիմնական հեղուկը.

Նաւթ	6 շիշ.
Տաք ջուր	3 »
Պինդ սապոն	1 գրուանդայ:

Կրակի վրայ եռացող ջրի մէջ հեղցնելուց պտուղն և սապոնի փոքրիկ կտորները երբ սապոնը բոլորովին լուծվում է, վրան ածում են նաւթը՝ արագ-արագ խառնելով 10—15 բոպէի ընթացքում: Պէտք է խառնել աւելով, մանր ճիւղերի կամ պղնձէ թիւրի կապոցով: Լաւ խառնելուց յետոյ ստացվում է մաճնի նման թանձր հեղուկ: Ահա այս հիմնական հեղուկից մէկ շիշ լցնում են 10—20 շիշ խմելու ջրի մէջ ու սրսկում լուծից վնասուած ճիւղերի վրայ Այս հեղուկը գործադրելիս չմոռանալ սրիակիչի ուտին մասերը փոխարինել կաշէ մասերի, որովհետեւ նաւթը հալում է սևութիւնը:

ԺԱՆԴԱՅԻՆ ԲԾԵՐ (ржавчина) են լինում խնձորի տանձի, սերկելի ծառերի տերևների վրայ:

Նշանները. յունիսին կամ յուլիսին այդ ծառերի տերևների վրայ նկատվում են կարմրագոյն կամ դեղնագոյն կլոր կէտեր: Ուր այդ կէտերը երևան են գալիս, նոյն տեղը սկսում է հաստանալ: Այդ բանը առանձնապէս նկատելի է լինում տերևի տակի կողմից, իսկ վերի երեսից այդ տեղերի վրայ գտնվում են բազմաթիւ մանր սև կէտեր: Օգոստոսին կամ սեպտեմբերին տերևների վրայի ժանգաման կէտերը տերևի ներքին կողմից բաց դեղնագոյն են դառնում, մեծանում, երկարում ու ստանում են բաժականման ձև: Այս հիւանդութիւնից տերևները չորանում են և վայր թափվում: Այս հիւանդութիւնը գլխաւորապէս ցրդեանուց է փոխանցվում:

Բժշկումն: Պէտք է Բօրդօի հեղուկ—պղնձառջասպ սրսկել հիւանդ մասերի վրայ զարնան սկզբից մի անգամ, ամառը միքանի անգամ, իսկ աշնանը անպատճառ ժողովել հիւանդացած տերևները և կրակ տալ-ոչնչացնել:

ՍՊԻՏԱԿ ԲԾԵՐ տանձենու տերևի վրայ: Այս հիւանդութիւնը շատ է տարածուած: Նշանները. տանձենու տերևների վրայ երևան են գալիս բաց-մոխրագոյն կէտեր, որի շրջագիծը մեխակագոյն է լինում: Այդ կէտերը մեծ քանակութեամբ են առաջանում, որոնցից տերևները անժամանակ չորանալուց թափվում են:

Բժշկումն: Պէտք է սրսկել հիւանդ մասերի վրայ Բօրդօի հեղուկ—պղնձառջասպ զարնան սկզբից մի անգամ, ամառը միքանի անգամ:

ԱԼԻԻՐԱՆՄԱՆ ԹՈՋ: Խնձորենու տերևները, երբեմն էլ ամբողջ ճիւղերը ծածկվում են սպիտակ սարդարին թողով, որոնց մէջ գնդասեղի—քորոցի գլխի չափ սև գնդակներ են նկատվում:

Բժշկումն: Պէտք է հիւանդ ծառի վրայ փչել ծծմբափոշի (քիւրիւրտ) զարնան սկզբից մի անգամ, ամառը միքանի անգամ:

ԲՈՍ—ԲՈՐ տանձի ու խնձորի ծառերի վրայ: Աչքի առաջ ունենալով որ մեր կողմերում շատ է տարածուած այս հիւանդութիւնը, որից պտուղները բոլորովին անկողմերում շատ է տարածուած այս հիւանդութիւնը, որից պտուղները բոլորովին անկողմերում են, անհրաժեշտ է որ առանձնապէս ուշադրութիւն դարձնուի այդ հիւանդութեան վրայ: Այդ հիւանդութիւնը շատ վտանգաւոր է մանաւանդ տանձենու համար: Նշանները. պտուղների վրայ գոյանում են բարակ, բլրոտ ու սև-կանաչագոյն կէտեր, որոնց գտնուած տեղերը ճաքվում—ճեղքվում են մանաւանդ տանձը և այգալիսով պտուղները գործածելու համար անպէտքացնում են: Ճիշտ է տանձի պէս խնձորը չի ճաքում, պտուղները գործածելու համար անպէտքացնում են: Նոյն բանն է պատահում նաև այդ ծառերի տերևների ու ճիւղերի հետ, որոնց վրայ կէտերը գտնուած տեղերում ճեղքուածներ են բացվում մանաւանդ արեգակի կողմից:

Բժշկումն: Աշնանը պէտք է բոլոր տերևները պոկոտել, հաւաքել մի տեղ ու կրակ տալ-ոչնչացնել. ապա ձմեռը և զարնան հէնց սկզբից Բօրդօի հեղուկ սրսկել ծառին, իսկ ամառը միքանի անգամ կատարել այդ սրսկումն:

ՓՏՈՒՄՆ: Վերջին ժամանակներս այս հիւանդութիւնը չափից դուրս շատ է տարածուել կովկասում և ահագին վնասներ է հասնում՝ փտեցնելով խնձորը, սերկելիլը, բաժուել կովկասում և ահագին վնասներ է հասնում պտուղները սկսում են փտել: Միջուկը ծիրանը: Նշանները. հասած կամ կիսահաս պտուղները սկսում են փտել: Միջուկը փտել սկսելով դառնում է մեխակագոյն, իսկ պտուղի արտաքին մակերևոյթը ծածկվում է մանր կէտերով կամ երկար բծերով: Այդ կէտերի գոյնը կամ սպիտակ է լինում կամ պղտոր-դեղնագոյն: Հիւանդ խնձորի գոյնը երբեմն մութ փայլուն սևագոյն է լինում, որ կոչվում է սև-փտումն:

Բժշկումն: Հէնց-որ այդ հիւանդութիւնը նկատուի, հիւանդ պտուղներն իսկոյն պէտք է պոկոտել ծառից և այրել-ոչնչացնել և կամ շատ խորը թաղել, թէև աւելի նպատակաւոր է անմիջապէս այրել, որ խաղառ ոչնչանայ, որովհետեւ այդ հիւանդ

միւս ծայրին ամրացրած է ծորակը, մի ուսին խողովակ, որի մի ծայրին հաղցրած պէտք է լինի մի փոքրիկ մետաղեայ խողովակ ականջներով և պտուտակներով, մի տպած թերթ՝ գործիքը մաքրելու, մաս-մաս բաժանելու և նորից սարքելու համար ցուցմունքներով, և վերջապէս մի պրակ—բրոշուր՝ «Բժշկութեան համառոտ ձեռնարկ» (Краткое наставление способа лечения):

ՎԵՐՄՈՐԷԼԻ ԿՐԿՆԱԿԻ ՍՐՍԿԻԶԸ

Էկէր № 1 ԿՐԿՆԱԿԻ № 27 ՍՐՍԿԻԶՈՎՆԵՐ Կար 4-րդը կազմութեամբ նոյնն է, ինչ-որ վերոյիշեալը, միայն-թէ սա ծայրին ունի՝ սովորական № 26-րդ կոչուած մի սրսկիչի փոխարէն № 27-րդ կոչուած կրկնակի սրսկիչներ, ինչպէս որ պարզ երևում է նկար 4-րդից, որոնցով աշխատանքը կրկնակի արագ է կատարվում:

ՀՆԴԿԱՆԴԵՂԻ (ԲԱՄԲՈՒԿԻ) ՓԱՅՏԵՐ

Ծառերը և առհասարակ միւս բարձր բույսերը բժշկելու համար ևս գործ են դնում Վերմորէլի Էկէր № 1 սրսկիչը, որի վրայ՝ փոխանակ սովորական կարճիկ ցնցուղների միացնում են հնդկեղէգի վրայ (նկար 5) ամրացրած սրսկիչ: Այդ կերպի սրսկիչը հնարաւորութիւն է տալիս ամենաբարձր ծառերին ևս փչել պէտք եղած տեղը: Հնդկեղէգի փայտը ծառայում է որպէս յենարան սրսկիչի, որի մետաղեայ խողովակը ամրացրած է այդ փայտի վրայ, իսկ միւս ծայրին ծորակ ունի, որին միացնում են սովորական Էկէր № 1-ի հետ: Սրա № 26 ցնցուղի փոխարէն կարելի է ունենալ նաև № 27 կրկնակի ցնցուղը: Հնդկեղէգի փայտերը զանազան երկարութեան են լինում, այն է՝ 2 մետր (2 արշին 13 վերշ.) 3 մետր (4 արշ. 3 վերշ.) 4 մետր (5 արշ. 10 վ.) և 5 մետր (7 արշ. 1 վերշ.) երկարութեամբ: Երեք և աւելի մետրից երկարները բաղկացած են լինում 2 մասից, որոնց հաղցնում են միմեանց վրայ և կամ, թէ պէտքը չկայ և շատ երկար է, առանձին-առանձին են բանացնում: Երկու մասից բաղկացած լինեն այն առաւելութիւն ունի, որ հեշտ ու յարմար է հետու տեղ ուղարկելը:

Նկար 5. Հնդկեղէգի օգնութեամբ աշխատելիս:

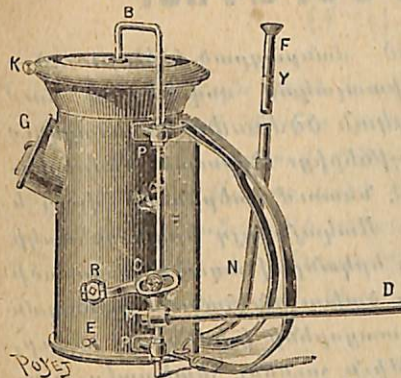
Նկար 4. Էկէր № 1 կրկնակի № 27 ցնցուղով:

Վերոյիշեալ գործիքների որեւէ մասնիկը՝ եթէ կորչի, մաշուի կամ փչանայ, ուզած ժամանակ կարելի է ձեռք բերել նորը:

ԾԾՄԲԱՓՈՇԻ (ՔԻԻՔԻԻՐՏ) ՓԶԵԼՈՒ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

Վերմորէլի տօրփիլը

ՎԵՐՄՈՐԷԼԻ ՏՕՐՓԻԼ: Վազների թուղ (օրդիում—Oidium) կոչուած հիւանդութեան դէմ ծծմբափոշի ցանելու համար ամենալաւ գործիքը համարվում է Վերմորէլի տօրփիլը (նկար 6), որի կազմութիւնը մասնագէտների կարծիքով հասցրած է ամենաբարձր կատարելութեան: Տօրփիլ № 1-ի աշխատանքի քանակութիւնը՝ սովորական փոքրիկ վեց անգամ աւելի է, հետևապէս մշակափութերից վեց անգամ պակաս է նստում: Բացի նրա վարձն էլ վեց անգամ պակաս է կատարվում, այլև նից որ դրանով աշխատանքը լաւ է կատարվում, այլև ժամանակի ահագին խնայողութիւն է լինում. որով ժամանակի ահագին խնայողութիւն է լինում. որով հետև գործիքի մէջ միանգամով 25 գրուանքայ ծծմբահետ փոշի ածելով, մշակը այլևս ժամանակ չի կորցնում՝ Վերմորէլի ծծմբափոշի վերցնելու համար ստիպուած չի լինում աշխատանքը շուտ-շուտ դադարեցնել:

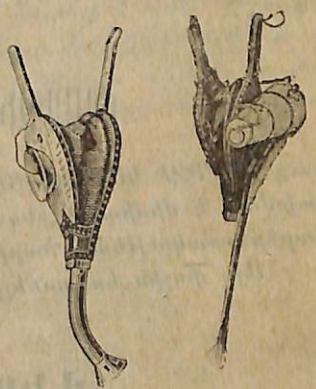
Նկար 6. Վերմորէլի տօրփիլ № 1.

Բացի դրանից բանուորը պաշտպանուած է ծծմբափոշուց: Գործիքը քանդելն ու նորից կազմելը կատարվում է շատ հեշտութեամբ: Իւրաքանչիւր տօրփիլի հետ լինում է առանձին բացատրիչ թերթիկներ: Ամեն մի կոտրած, փչացած կամ մաշուած մասը կարելի է նորից առանձնակի ձեռք բերել:

Տօրփիլները լինում են 2 տեսակ. № 1 մեծ և № 2 փոքր:

ՓՈՒՔՍԵՐ

ՓՈՒՔՍԵՐԸ ևս ծառայում են ծծմբափոշի փչելու համար: Իրանք լինում են երկու տեսակ. «Հաւերն» (haverne) հասարակ կազմութեամբ (նկար 7) և «Ռուլլիշուլ» (Regulateur—նկար 8), որով հնար է լինում թափուող ծծմբափոշու քանակութիւնը աւելացնել կամ պակասացնել:

Նկար 7. Սովորական փութը: Նկար 8. Հաւասարեցուցիչ փութը:

ԲԺՇԿԵԼՈՒ ՄԹԵՐՔՆԵՐ

Պղնձարջասպ կամ կապոյտ քար

ՄԱՐՈՒՐ ՊՂՆՁԱՐՋԱՍՊ կամ ԿԱՊՈՅՏ ՔԱՐ մեղանից կարելի է ստանալ ամենալաւ յայտնի և ամենալաւ գործարանների պարտատաճը, օրինակ՝ Մակլեսֆիլդի Լիվերպուլում (Maklesfield Liverpool) և այլն: Թէ որքան մեծ նշանակութիւն ունի պղնձարջասպի կամ կապոյտ քարի մաքրութիւնը:

Թիւնն ու ազնուութիւնը, այդ բանի մէջ համոզվում է ամեն մէկը հէնց առաջին փորձից յետոյ: Սակայն աչքի առաջ ունենալով այն բազմաթիւ կեղծումները, որ գործ են դնում կապոյտ քարի վերաբերմամբ, խորհուրդ ենք տալիս զգոյշ լինել և միայն գնել յայտնի և վստահութեան արժանի գործարանների ապրանքից:

ԹՈՐՈՒԱԾ—ՊԱՐՋԵՅՐԱԾ ԾԾՄԲԱՓՈՇԻ

Ծծմբափոշին լինում է երկու տեսակ, այն է՝ ծծածած—մանրացրած և թորուած—պարզացրած գրութեամբ: Առաջինը—մանրացրածը խտական սովորական հում ծծումբն է, իսկ երկրորդը—թորուած ծծումբը կամ իսկական ծծմբափոշին ստացվում է ծծումբի թորելուց, այսինքն կազմվում է ծծմբի գալորշիներից: Թորուած ծծմբափոշին իբրեւ աւելի մանր և մաքուր ծծումբ աւելի լաւ է նստում տերեւների վրայ և աւելի ազդում, քան մանրացրած—երկանքով աղածը: Սակայն այդ երկու տեսակի ծծումբը ևս նման են իրար, ուստի պէտք է զգուշանալ և երկանքով աղածը թորուածի տեղ չդնել: Իսկ շատ յաճախ էլ թորուած ծծումբի տեղ ծախու են հանում զանազան փոշիների խառնուրդներով ծծումբ, ինչպէս օրինակ՝ եգիպտացորենի (սիմինդրի) ալիւր, վեզովի մոխիր կայլն, որոնք բժշկական որևէ յատկութիւն չունեն, հետևապէս այդ միանգամայն վստահութեան արժանի ծծումբը պէտք է համարել Մարսէյի Բուդի գործարանի պատրաստած ծծումբը (A. Boude & fils Marseille).

Մեր գրասենեակից կարելի է ստանալ թէ Մարսէյի Բուդի գործարանի վերոյիշեալ ծծմբափոշին և թէ խտական յայտնի գործարաններին:

ՓԱՐԻՋԻ ԿԱՄ ՇՎԵՅՖՈՒՐՏԻ ՄԱՔՈՒՐ ԿԱՆԱԶ

ՓԱՐԻՋԻ ԿԱՄ ՇՎԵՅՖՈՒՐՏԻ ՄԱՔՈՒՐ ԿԱՆԱԶ (պղնձափոշի): Մեր գրասենեակում ծախվում է միմիայն Լոնդոնի ամենայայտնի Բլենդել (Blundel) գործարանի ամենաբարձր յատկութեան Փարիզի կանաչը: (Գործածութեան եղանակը տեսնել վերը): Այս փոշին ևս առնելիս պէտք է զգուշանալ կեղծումներից:

ՎԵՐԳԻՆԵՆԻՍԻ ԵԿՍԵԼՍԻՐ

„Verdet neutre Excelsior“ ՓՈՇԻՆ գործ է զրվում որթապիսակի (միլդիւ) և առհասարակ միւս սնկային հիւանդութիւնների դէմ հետեւալ կերպով. վերցնում են 2 գրուանքայ փոշի, 8 գոյլ (վեզրո) ջրի հետ լաւ խառնում և դեղն արդէն պատրաստ է:

ԷԿԼԵՐ ՓՈՇԻ

ԷԿԼԵՐ ՓՈՇԻ — „Bouillie Eclair“ կամ պատրաստի Բօրդօի հեղուկ: Ինչպէս վերը ասացինք (տես բժշկումների մասին) այս փոշին լիովին փոխարինում է Բօրդօի հեղուկին, որի պատրաստելը առանձին աշխատանք ու փորձ է պահանջում. մինչդեռ

այս փոշու մի փաթեթը (2 1/2 գրուանքայ) բաւական է լաւ խառնել 8 գոյլ ջրի հետ և Բօրդօի հեղուկը պատրաստ է:

Մանր այգեհոտերի համար, որոնք չգիտեն լաւ պատրաստել Բօրդօի հեղուկը, եկելը փոշին անփոխարինելի է, ինչպէս նաև այն տեղերի համար, ուր չի կարելի ո՞ն մաքուր կիր դնել և ոչ ըստ յատկութեան պղնձարձասպ—կապոյտ քար:

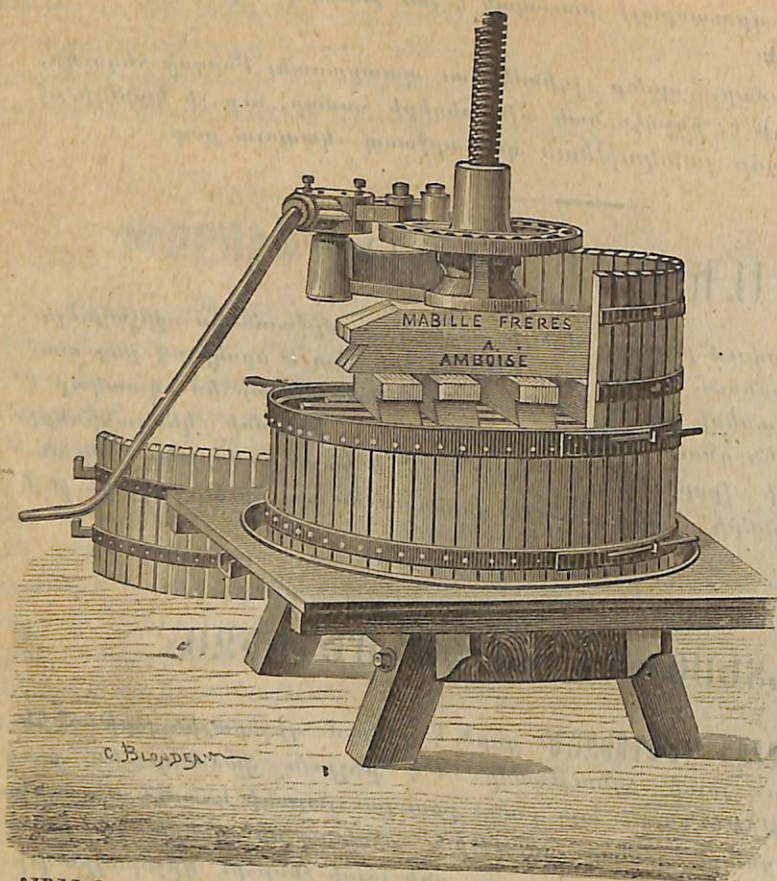
Ծ Խ Ա Ն Ո Տ Ի Հ Ի Ի Թ Ը

Որպէս թոյն գործ է զրվում բոյսերի վրայի վնասակար միջատները ոչնչացնելու համար: Սրա մի փութը խառնում են 150 գոյլ (վեզրո) ջրի հետ և սրսկիչով շաղ տալիս—ցանում—սրսկում միջատների վրայ: Անասնապահութեան համար ևս օգտակար է ծխախոտի հիւթը, որ գործ են դնում ոչխարի և առհասարակ ընտանի կենդանիների զանազան հիւանդութիւնների (քորի, քոսի, ո՛ջիւլի, լուրի և կաշու սովորական հիւանդութիւնների) դէմ: Անասունների բժշկելու համար վերցնում են այդ հիւթից մի փութ և խառնում 50 գոյլ ջրի հետ:

ԳԻԻՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՓԱՐՈՍ «ՄԵԴՈՒՋԱ»

ԳԻԻՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՓԱՐՈՍ «ՄԵԴՈՒՋԱ» գործ է զրվում գիշերային թիթեռնիկները ոչնչացնելու համար լոյսի օգնութեամբ: Թէ ինչքան վնասներ են տալիս խաղողին գիշերային թիթեռները, այդ բանը շատ լաւ յայտնի է ամեն մի այգեւորի: Թիթեռներին ոչնչացնելու համար գոյութիւն ունեցող միջոցներից միակն ու գործի: Թիթեռներին ոչնչացնելու համար «Մեդուզա» փարոսը, որի լոյսի շնորհիւ գիշերային թիթեռները թռչում գալիս են և թափվում փարոսի շրջանակում գտնուող նաւթախառն ջրի մէջ ու սառնում:

Փարոսը մաքուր և երկարակյան լոյսի նման լոյս է արձակում: Վառվում է կարբիդով: «Մեդուզա» փարոսի մի ժամ վառուելը նստում է 1—1 1/2 կոպէկ. իսկ մի դեռեւ տեսնի (1 1/4 օրավարի) համար բաւական է չորս փարոսը: Փարոսը կարելի է գործածել նաև այլ պէտքերի համար, ինչպէս օրինակ՝ բակերը լուսաւորելու հայլն:

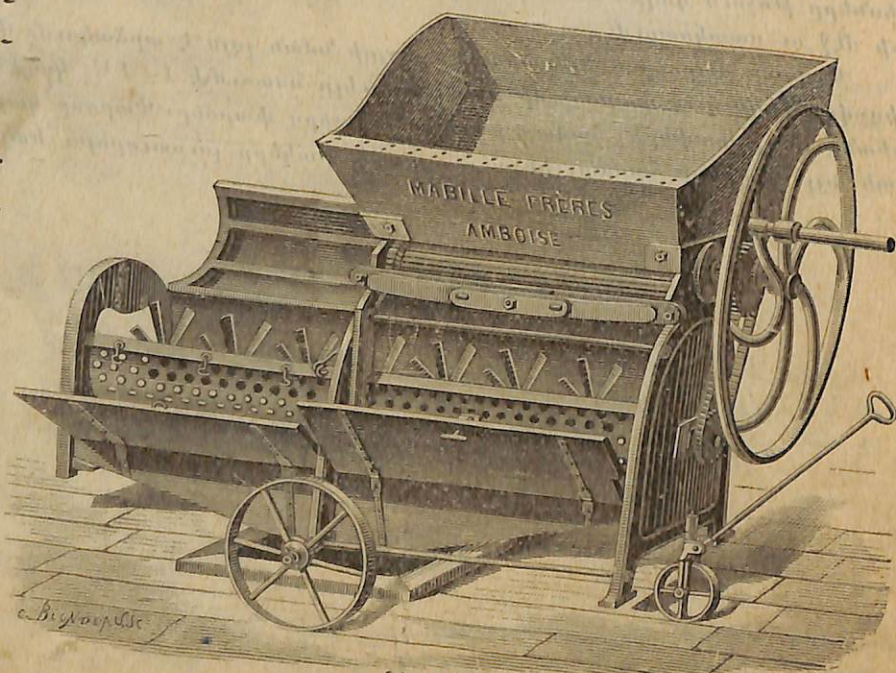

ԳԵԼԱՐԱՆՆԵՐ—ՃՈՒՐ-
ՄԱՐԶԻՆՆԵՐ (presse)

Խաղողի չէշը (ջե-
ջան) քամելու հա-
մար (նկար 9) աշ-
խարհահուշակ Մա-
րիի և Մարմոնէի
գործարանի ԳԵԼԱ-
ՐԱՆ—ճուրմղի:

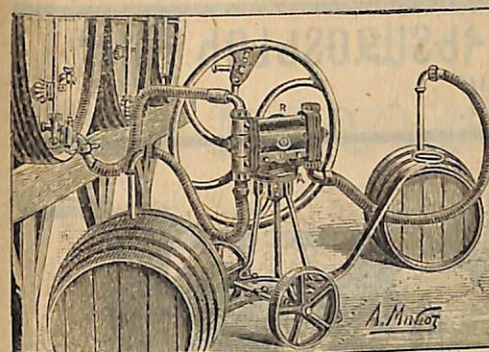
ՃՄԼԻՉ — ԱՆ-
ԿԱՆՆԵՐ (Фу-
ляръ Эгра-
пуаръ)

նկար 9. Գելարան:

Նոյն Մարի-
ի և Մարմո-
նէի գործա-
րանի խա-
ղող ճմլելու
և միաժամա-
նակ քնթեո-
ները — խա-
ղողի կոթե-
րը դատելու
— ջոկելու
գործիք:

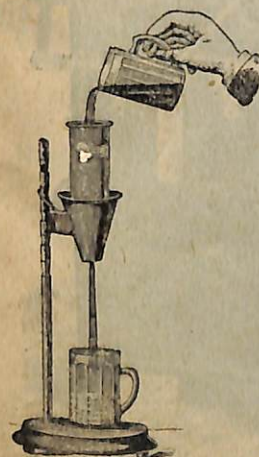
նկար 10.
Ճմլիչ—անկաններ:

նկար 11. զինեհան:

Թէ սովորական և
թէ անկէզ քարի (ազ-
բեստի) փոշիով մաք-
րելու համար զանա-
զան տեսակի և մեծու-
թեան ԳԻՆՈՒ ՔԱՄԻՉՆԵՐ

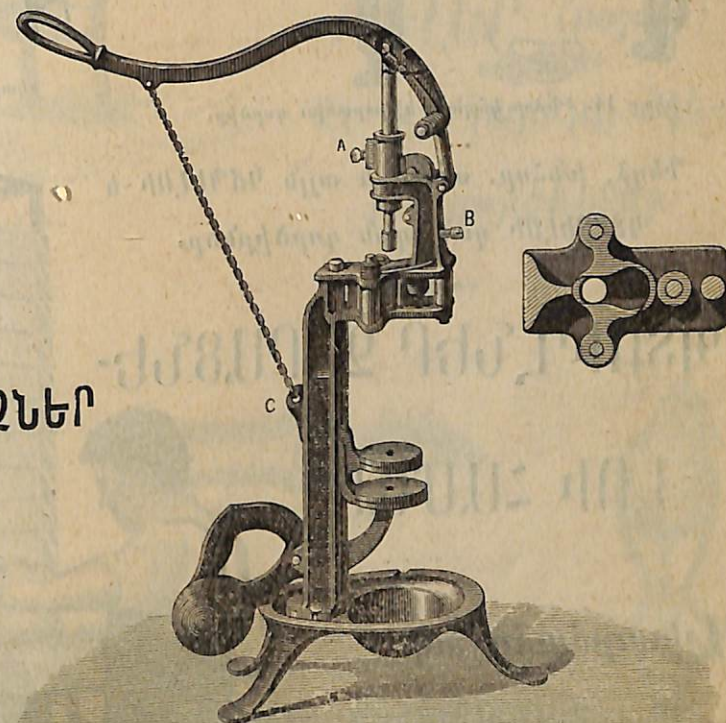
ԳԻՆԵԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ
ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ
ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

նկար 13. Ազրեստի փորձիչ՝
զինի քամելու համար:

ԳԻՆԵՀԱՆՆԵՐ (ПОМПЫ)

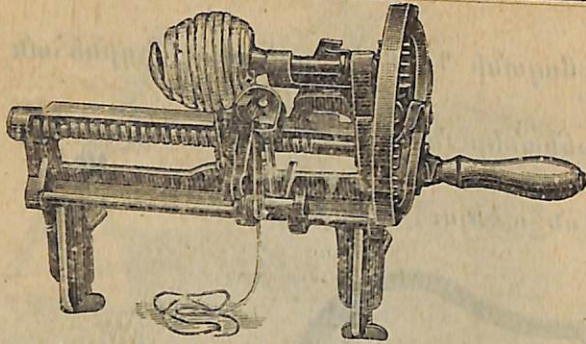
Յայտնի ԳԻԼԲՈՒՆ գործարանի զինեհան
մեքենաները (նկար 11)՝ զինին մէկ ամանից
միւսն անց կը համար:

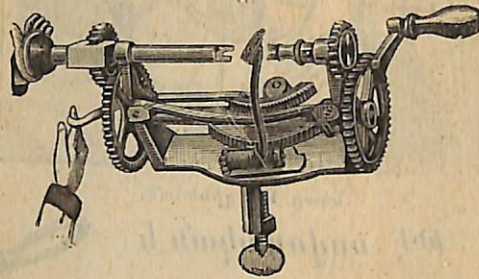
նկար 12. Պղան խփելու գործիք:

Ամեն տեսակի եւ մեծութեան գոր-
ծիքներ՝ խցան խփելու, կապսիւղներ
ամրացնելու եւ այլն:

ՍԱԼԵՐՈՆԻ-ԳԻՒԺԱՐԻԷՆԻ ԳԻՆԻ ՀԵՏԱԶՕՏԵԼՈՒ ԲՈՒՈՐ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԸ

Նկար 14. Խնձոր կճպելու և չկտրտելու գործիք:

Նկար 15. Դեղձ կճպելու գործիք:

Դեղձ, խնձոր, տանձ և այլն ԿՃՊԵԼՈՒ և
ԿՏՐՏԵԼՈՒ զանազան գործիքներ:

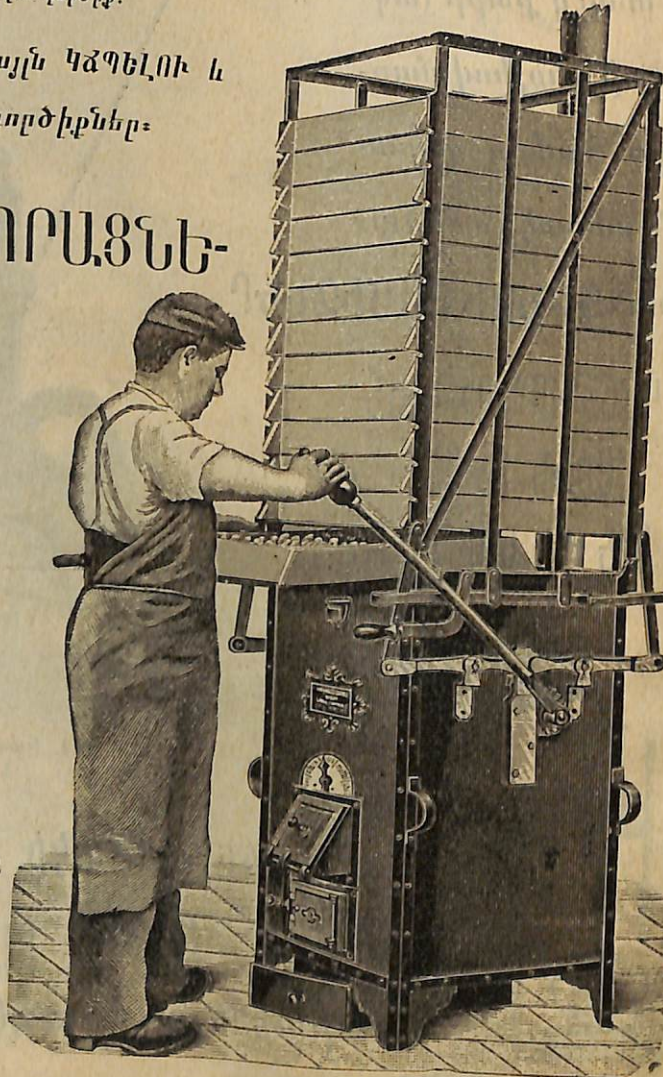
ՊՏՈՒՂՆԵՐ ԶՈՐԱՑՆԵ- ԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Աշխարհահռչակ

Հեյգենհեյսի

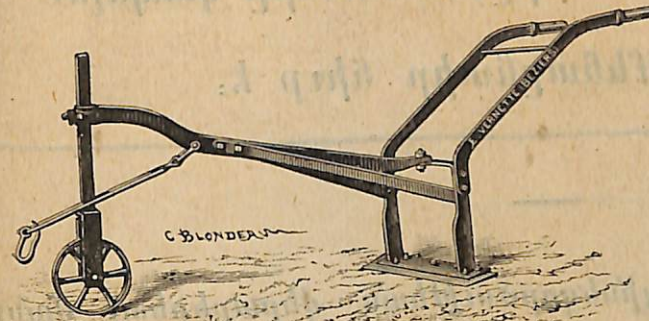
Վաագի գործարանի

գործիքներ:

Նկար 16.
Պտուղներ չորացնելու գորակներ:

ԳՈՒԹԱՆՆԵՐ ԵՒ ՓԻՐԻՉՆԵՐ

Նկար 17. Գուլթան:

ԵՐԿԱԹԵԱՅ
ԹԵԼԵՐ (լարեր)
և այլ լարերը ձգե-
լու գործիքներ:

Նկար 18. Պատուաստի դանակ:

Նկար 19. Կտրոց:

Պատուաստելու և առհասարակ գիւղատնտե-
սական պանակներ, կտրոցներ ու մկրատներ:

Նկար 20. Պտուղ քաղելու հեշտ և
յարմար գործիք:

ՄԱԴԱԳԱՍԿԱՐԻ ԿԱՊԻԶԸ (ռաֆիա)

պատուաստները, ծառերը, մատները կապելու
համար ամենաընտիր նիւթ է:

Գիւղատնտեսութեան և գինեգործութեան վերաբերեալ մանր
պիտոյքներ:

Բացի վերոյիշեալներից, գրասենեակը յանձն է առնում հայթայթել նաեւ
այն ամենը, ինչ-որ պէտք է առհասարակ մատանների ու խաղողի տնտեսու-
թեան, ինչպէս նաեւ այգեբուծութեան և գիւղատնտեսութեան համար:

Տեղեկութիւններ ստանալ ցանկացողները՝ խնդրում ենք, թող գրաւոր դի-
մեն Թիֆլիզ՝ Մ. Ե. ՓՐԻԴՈՆԵԱՆԻՆ. Սերգիեվսկայա, № 11.

—ՑՈՒՑԱԿՆԵՐԸ ՁՐԻ Է ՂՐԿՎՈՒՄ—

Ըստ պահանջման բուծարանը ուղարկում է նոր քրօշիւր ոռանքէն լեզրով:

ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՇՈՒՑՀԱՍՈՒԿ ԴԵՂՁԵՐ

Գինն է՝ ճանապարհածախսով 60 կ.

Առանց » 50 կ.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0295609

19907